

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Lenka Kašpárková

Mediální výchova v České republice a Velké Británii
- porovnání přístupů

Magisterská diplomová práce

Praha 2010

Autor práce: **Lenka Kašpárková**
Vedoucí práce: **Mgr. Radim Wolák**
Oponent práce:
Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KAŠPÁRKOVÁ, Lenka. *Mediální výchova v České republice a Velké Británii - porovnání přístupů*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák

Anotace

Hlavním cílem diplomové práce je porovnání vybraných oblastí mediální výchovy v České republice a Velké Británii. Práce se zaměřuje na vymezení teoretického rámce mediální výchovy, uvádí definice mediální gramotnosti a mediální výchovy, přibližuje různé přístupy k realizaci mediální výchovy a její historický vývoj v České republice a Velké Británii.

Práce má komparativní charakter. Porovnání je provedeno v následujících oblastech: postavení mediální gramotnosti v národních kurikulárních dokumentech, vzdělávání a školení pedagogů, instituce, které se zabývají mediální výchovou, vzdělávací aktivity a iniciativy ze strany médií.

Annotation

The main goal of the diploma thesis is a comparison of chosen areas of media education in the Czech Republic and Great Britain. The work is focused on determination of theoretical framework of media education. It states definitions of media literacy and media education, and presents different approaches to media education implementation and its historical development in CR and GB.

The nature of the thesis is comparative. The comparison is made in specific areas: media education in the national curriculum, education and teacher's training, the institutions which focus on media education, educational activities and media industry initiatives.

Klíčová slova

mediální výchova, mediální gramotnost, Česká republika, Velká Británie,
porovnání, vzdělávání

Keywords

media education, media literacy, Czech republic, Kingdom of Great Britain and
Northern Ireland, comparation, education

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.

Počet znaků s mezerami (bez příloh): 141 900

2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 21. května 2010

Lenka Kašpárková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Radimu Wolákovi za odborné vedení a rady při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala všem svým blízkým, kteří mé při psaní diplomové práce pomáhali a podporovali.

Obsah:

PŘEDMLUVA	- 10 -
ÚVOD.....	- 12 -
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	- 15 -
1.1 Médium.....	- 15 -
1.2 Kurikulum.....	- 16 -
1.3 Kurikulární dokumenty.....	- 17 -
1.4 Proč by se měla mediální výchova vyučovat.....	- 17 -
2 POSTAVENÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY V SOUČASNÉM SVĚTĚ	- 19 -
2.1 České mediální prostředí, potřeba vzdělání v oblasti mediální výchovy..	- 19 -
2.2 Pojetí mediální gramotnosti v informační společnosti	- 21 -
2.2.1 Nově definované gramotnosti pro 21. století.....	- 22 -
2.2.1.1 Funkční gramotnost.....	- 23 -
2.2.1.2 Informační gramotnost	- 24 -
2.3 Vymezení mediální gramotnost v konceptu gramotnosti pro 21. století ..	- 24 -
2.3.1 Definice pojmu mediální gramotnost.....	- 25 -
2.3.2 Kompetence zahrnuté v mediální gramotnosti.....	- 27 -
3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA.....	- 28 -
3.1 Metodické přístupy k výuce mediální výchovy	- 29 -
3.1.1 Learning-by-doing	- 30 -
3.1.2 Kriticko-hermeneutická větev.....	- 31 -
3.1 Historický vývoj mediální výchovy.....	- 31 -
4 HISTORIE MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	- 34 -
4.1 Historie mediální výchovy v České republice	- 34 -
4.2 Historie mediální výchovy ve Velké Británii	- 35 -
4.3 Formování konceptu mediální výchovy	- 37 -
5 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE OBLASTÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	- 38 -
5.1 UNESCO	- 38 -
5.2 Světová asociace novin (WAN).....	- 39 -
5.3 Evropská unie - Evropská komise pro informační společnost a média	- 40 -
6 PRAKTICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE	- 44 -

6.1	Vzdělávací soustava	- 45 -
6.1.1	Vzdělávací soustava České republiky.....	- 45 -
6.1.2	Vzdělávací systém Velké Británie	- 48 -
7	POSTAVENÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH.....	- 51 -
7.1	Česká republika	- 51 -
7.1.1	Kurikulární dokumenty.....	- 52 -
7.1.2	Důležité pojmy	- 53 -
7.1.2.1	Klíčové kompetence.....	- 53 -
7.1.2.2	Průřezová témata	- 53 -
7.1.3	Pojetí mediální výchovy v RVP pro základní školy	- 54 -
7.1.4	Pojetí mediální výchovy v RVP pro gymnázia	- 55 -
7.2	Velká Británie.....	- 57 -
7.3	Porovnání.....	- 59 -
8	VZDĚLÁVÁNÍ A ŠKOLENÍ PEDAGOGŮ	- 61 -
8.1	Česká republika	- 61 -
8.2	Velká Británie.....	- 65 -
8.3	Porovnání.....	- 67 -
9	INSTITUCE ZAMĚŘENÉ NA OBLAST MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	- 68 -
9.1.1	Česká republika	- 68 -
9.1.1.1	veřejné a státní organizace	- 68 -
	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)	- 68 -
	Výzkumný pedagogický ústav (VÚP).....	- 69 -
	Národní institut dětí a mládeže (NIDM).....	- 70 -
	Centrum pro mediální studia (CEMES)	- 70 -
9.1.2	Občanská sdružení	- 71 -
	Rozumět médiím	- 72 -
	Varianty	- 73 -
	ProMed	- 74 -
	Abeceda.....	- 75 -
	JUNIOROOM	- 75 -
9.2	Velká Británie.....	- 76 -
9.2.1	Státní a veřejné instituce	- 76 -
9.3	Občanská sdružení	- 81 -
9.4	Porovnání.....	- 82 -
10	VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY	- 83 -

(KONFERENCE, SEMINÁŘE A PUBLIKACE)	- 83 -
10.1 Česká republika	- 83 -
Konference a semináře	- 83 -
Publikace	- 87 -
10.2 Velká Británie.....	- 88 -
10.3 Porovnání.....	- 91 -
11 MÉDIA – PROGRAMY A INICIATIVY ZAMĚŘENÉ NA OBLAST	
MEDIÁLNÍ VÝCHOVY.....	- 92 -
11.1 Česká republika	- 92 -
11.2 Velká Británie.....	- 92 -
11.3 Channel 4.....	- 94 -
11.4 Porovnání.....	- 95 -
12 VÝSLEDNÉ POROVNÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY A VELKÉ BRITÁNIE .-	96 -
ZÁVĚR	- 103 -
SUMMARY	- 105 -
POUŽITÁ LITERATURA.....	- 107 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 113 -

Předmluva

Na Fakultě sociálních věd jsem měla možnost navštěvovat přednášky Mediální výchovy a mediální gramotnosti vedené Mgr. Radimem Wolákem. Jisté základní znalosti jsem o této vzdělávací oblasti měla, byly však velice povrchní a v některých případech i mylné, jak se později ukázalo. Mediální výchově a gramotnosti jsem do té doby nevěnovala patřičnou pozornost a nevzbuzovala u mě sebemenší zájem. To se však změnilo právě po absolvování výše uvedených přednášek, které mi přiblížily problematiku mediální výchovy.

Následně jsem si začala uvědomovat, jak je mediální výchova důležitá pro náš každodenní život a jakým přínosem pro nás může být.

Mám mladší sestru, které je v současné době 15 let. I když je mezi námi na první pohled věkový rozdíl deseti let, naše dětství si jsou si v mnoha ohledech podobná. I ona podobně jako já toužila po hračkách, jež se objevovaly v televizních reklamách vysílaných před pásmem ranních pohádek, kupovala si dětské časopisy ne kvůli jejich obsahu, ale kvůli přílohám v podobě náramků, samolepek, tužek nebo přívěsků, poměrně rychle si osvojila základní technické úkony související s ovládním televize, rádia a videa a také věřila v to, že, vše co se v médiích objeví, je pravdivé a věrohodné.

Obě nás také spojuje to, že se nám naši rodiče, někdy marně, snažili vysvětlit, že ne vše, co vidíme v televizi nebo novinách či časopise, musíme nezbytně mít a musí být opravdu pravdivé. Na rozdíl ode mě se však již v dětství setkala s internetem a jeho nástrahami.

Moje sestra s velkou oblibou navštěvovala různé dětské internetové stránky a chaty. Jednoho dne zavítala i na dětský chat, který nenavštěvovaly pouze děti, ale jak jsme později zjistili, i dospělí.

Vše začalo jejími dotazy na význam slov, která by měla být podle mého názoru dětem zapovězena. Začala jsme pátrání po původci těchto slov, které nás zavedlo k zmiňovanému internetovému serveru. Musím se přiznat, že po zhlédnutí názvu některých chatovacích místností ve mně zatrhlo. Následoval zákaz navštěvovat tyto stránky a také rozmluva o tom, jak by měla k médiím přistupovat, na co by si měla dávat pozor a čeho se vyvarovat.

Moje sestra si z daného rozhovoru příliš neodnesla, soudě podle toho, že jsme jí za nějaký čas museli znovu objasňovat, proč by neměla na internetu uvádět osobní údaje o sobě a svých rodičích při vyplňování nejrůznějších registrací na webových stránkách a soutěžích.

Věřím, že podobné příhody má mnoho rodičů, sourozenců či jiných rodinných příslušníků a s odstupem času se této historce s internetem zasmějí bez toho, aby jí věnovali větší pozornost.

Zpětně mě však právě tato osobní zkušenost přivedla k úvaze, jak je možné, že se děti a mládež ve školách učí řadu teoretických znalostí, jež zapomenou a ve skutečném životě nikdy nevyužijí, ale málokdy se učí o tom, jak mají žít ve světě komerční reklamy, internetu a sociálních sítí typu Facebook.

Mediální výchova¹ by měla dětem a mladým lidem předat schopnost „žít s médii“² tak, aby byli schopni vyhledat potřebné informace, dále s nimi uměli pracovat, dokázali se orientovat v nepřehledném množství informací, která na ně média chrlí. V neposlední řadě by jim měla mediální výchova poskytnout kritický náhled na mediální sdělení.

¹ Tento pojem bude blíže vysvětlen v kapitole 3.

² Schopnost, „žít s médii“ rozumíme mediální gramotnost. Mediální gramotnost v tomto kontextu můžeme definovat jako „soubor poznatků a dovedností potřebných pro orientaci v málo přehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje.“ (Mičienka, 2007 : 9) Pojem mediální gramotnost bude blíže vysvětlen v kapitole 2. 3.

Úvod

Osobní přesvědčení o důležitosti a přínosu mediální výchovy mě vedlo k tomu, proč jsem si mediální výchovu vybrala jako oblast svého zájmu v rámci tématu mé diplomové práce, jež zní následovně: *Mediální výchova v České republice a Velké Británii - porovnání přístupů.*

Dané země jsem si vybrala z níže uvedených důvodů.

Česká republika se řadí mezi postkomunistické země, které nemají mnoho zkušeností s mediální výchovou, zejména kvůli totalitnímu režimu, který u nás dlouhá léta vládl. Média zde byla vnímána především jako propagandistický nástroj sloužící k podpoře a utvrzování stávajícího režimu.

Po roce 1989 však došlo k transformaci naší společnosti i médií³. Pozvolna se u nás začala objevovat komerční média. Lidé žijící v komunistické zemi však nebyli připraveni na různorodá mediální sdělení v podobě reklamy, zahraničních seriálů a filmů nebo soutěží. Ve společnosti tak začaly sílit obavy z negativních vlivů médií a počínaly se zde objevovat hlasy volající po zavedení mediální výchovy do škol. Tyto snahy vyvrcholily v nedávné době. Od roku 2006/2007 je mediální výchova součástí realizované kurikulární reformy.⁴ V současné době se s mediální výchovou můžeme setkat jak na základní škole, tak na gymnáziích.

I přes veškeré tyto snahy je pojetí mediální výchovy v České republice v porovnání se západními zeměmi na svém počátku a to zejména v oblasti vzdělávání a školení pedagogů, ve vzdělávacích aktivitách a v programech nebo iniciativách zaměřených na mediální výchovu ze strany médií.

Výše uvedené aspekty, včetně otázky postavení mediální výchovy v rámci některých kurikulárních dokumentů se stanou předmětem mého částečného porovnávání přístupu k oblasti mediální výchovy u nás a ve Velké Británii.

Na rozdíl od České republiky se, Velká Británie řadí mezi země s dlouholetou tradicí v této oblasti. Před necelými pěti lety jsem měla možnost prožít ve Velké Británii rok svého života. Pracovala jsem jako au-pair u jedné anglické rodiny, která měla dvě malé děti ve věku 6 a 12 let. Mohla jsem tak zevrubně nahlédnout do anglického školství a výchovy.

³ Situaci u nás se budeme věnovat v rámci podkapitoly 2. 1.

⁴ Blíže bude kurikulární reforma vysvětlena v podkapitole 6. 1.

Byla jsem překvapena tím, jak jsou děti vedeny k samostatnému projevu, vyjadřování svých názorů a jejich obhajobě, a také tím, jaká pozornost je věnována výuce informačních a komunikačních technologií, a tomu, aby si děti uměly a mohly potřebné informace vyhledat samy. Dále mě udivila pozornost, jaká je zde věnována, pro mě tehdy neznámé, mediální výchově. Děti byly vedeny k tomu, aby dokázaly kriticky nahlížet na mediální obsahy. K tomu byly vedeny jak ve škole, tak i v rodině.

Velká Británie a její přístup k mediální výchově je jedním ze zdrojů inspirace pro pojetí mediální výchovy u nás. Proto se ve své diplomové práci pokusím porovnat některé aspekty přístupu k mediální výchově právě v těchto zemích.

Samotná diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. První, praktická, část vymezuje teoretický rámec mediální výchovy, zaobírá se vymezením definicí a přiblížením konceptu mediální gramotnosti a mediální výchovy v obecné rovině, vysvětluje možné přístupy k pojetí mediální výchovy při její realizaci. Také popisuje historický vývoj v České republice a ve Velké Británii a zdůvodňuje proč je mediální výchova potřebná. Poslední kapitola teoretické části přibližuje mezinárodní organizace, jež se zabírají mediální výchovou a hrají významnou roli při formování a realizaci mediální výchovy.

Struktura teoretické části byla inspirována skladbou dvou diplomových prací, které pojednávaly o mediální gramotnosti. Jedná se o diplomovou práci Kamila Vařeky s názvem: *Mediální výchova v kontextu znalostní společnosti: komparace přístupů aplikovaných ve vyšším sekundárním vzdělávání v České republice a v Kanadě*, jež byla vypracována na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, a o práci Barbory Hronové, která se jmenuje *Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost*, která byla zpracována na Fakultě sociálních věd Karlovy univerzity.

Druhá, praktická část, má komparativní charakter, zde budou porovnány vybrané aspekty přístupu k mediální výchově u nás a ve Velké Británii, jež jsou rozděleny do následujících oblastí:

1. postavení mediální gramotnosti v kurikulárních dokumentech dané země
2. vzdělávání a školení pedagogů
3. instituce podílející se na rozvoji mediální výchovy
4. vzdělávací aktivity v oblasti mediální výchovy
5. média a jejich programy a iniciativy věnující se mediální výchově

Výše uvedené aspekty srovnávání vycházejí z dostupných kurikulárních dokumentů obou zemí a dále z informací plynoucích ze studií *Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe* a dokumentu *Study on Assessment criteria for media literacy*.⁵ Uvedené oblasti porovnání přístupu k mediální výchově nepopisují dané aspekty v celé jejich šíři, ale na zaměřují se nejvýznamnější počiny v dané oblasti.

Diplomová práce si klade za cíl pokusit se poskytnout alespoň částečný vhled do současné situace u nás a ve Velké Británii a také o nástin porovnání situace obou zemí v dané vzdělávací oblasti.

Neboť analytická část diplomové práce nemůže vzhledem k rozsahu práce postihnout všechny aspekty, jež by bylo třeba zkoumat, jedná se spíše o základní sondu do této oblasti, než o generalizující popis přístupu k mediální výchově u nás a ve Velké Británii.

⁵ Jedná se o studie vydané Komisí evropské unie (sekcí *Audiovisual and Media Policies*). *Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe* byla, vydává v roce 2007. Cílem této studie bylo zmapovat současný stav mediální gramotnosti v Evropě. Součástí této studie byly profily zemí, které se zúčastnily výzkumu. Informace o stavu mediální výchovy ve Velké Británii jsem čerpala právě z tohoto dokumentu (*Country profile, The United Kingdom*) Dokument *Study on Assessment criteria for media literacy* vznikla v roce 2009. Cílem této studie měla být analýza kritérií, která mají být použity při hodnocení úrovně mediální gramotnosti v členských státech EU. Z této studie jsem využila informace týkající se České republiky a Velké Británie (*Media literacy: Environmental Factors Country Report Czech republic/United Kingdom*)

1 Vymezení základních pojmů

Na samém počátku své diplomové práce bych ráda vymezila některé pojmy, které provází celý můj text, proto považuji za důležité ustanovit si jejich význam.

1.1 Médium

Považuji za důležité vymezit si pojem médium, se kterým se velice často setkáváme, ale jeho vymezení není vždy jednoznačné.

Pod pojmem médium si můžeme představit celou řadu věcí, Reifová ve Slovníkú mediálních studií (2004 : 139 – 140) píše: „ (...) v nejširším slova smyslu je **m.** vše, co je schopno na sebe poutat význam, které je **m.** přenášen a na základě užívání sdíleného - > kódu mu obě strany rozumí.

(...) **M.** v užším slova smyslu již slouží primárně a záměrně ke komunikaci, nikoliv však ke komunikaci masové (tj. komunikaci mezi jednotlivými formálními mediálními organizacemi a jedné straně a disperzním publikem na straně druhé). V užším slova smyslu mezi médium patří řeč, neverbální komunikace, umění apod.

(...) V nejužším slova smyslu jsou médium prostředky masové či mediální komunikace, tj. a) média tištěná b) média elektronická b) nová média“.

Jak píše Jiráček v článku umístěném na internetové stránce Metodického portálu⁶: „ Médium je v oblasti mezilidské komunikace to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení. Za **primární médium** se považuje přirozený jazyk a prostředky neverbální komunikace (mimika, gesta, postoje těla apod.). Za **sekundární média** bývají považovány technické prostředky, které pomáhají řeči překonávat vzdálenost místa a času (dopis a pošta, telefon, telegraf apod.). V obou případech se jedná o média podporující komunikaci mezi dvěma lidmi nebo v malé skupince. Jsou ale média, která umožňují zcela odlišný typ komunikace - komunikaci z jednoho místa produkce k nespočetné skupině příjemců. Těmto **terciálními médii** se často říká masová média. Ta bývají nejčastěji ztotožňována s tiskem, rozhlasem a televizí.

⁶ RVP metodický portál Mediální studia a předmět jejich zájmu. 2006 [online]. [cit. 2010-06-04]. Dostupné na WWW: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/542/MEDIALNI-STUDIA-A-PREDMET-JEJICH-ZAJMU.html/>>.

Uvažuje se i o existenci kvadrálních médií, jež využívají primárních médií a kombinují v sobě možnosti médií sekundárních a terciálních - tato média (umožněná digitalizací informací a vyskytující se například v prostředí internetu) se někdy označují jako síťová média. “

David Buckingham (2003 : 4) definuje médium jako vedlejší prostředek, nástroj nebo činnost, jedná se o podstatu nebo kanál, jehož prostřednictvím mohou být přenášeny informace. Medium je něco, co používáme při nepřímé komunikaci s lidmi.

Média nám nenabízejí přímý odraz světa, ale jeho selektivní verzi. Média zahrnují celou řadu moderních komunikačních médií jako televizi, kino, video, rádio, fotografii, reklamu, noviny a časopisy, hudbu, počítačové hry a internet

Mediální obsahy jsou programy, filmy, obrazy, webové stránky apod., které jsou přenášeny prostřednictvím výše uvedených forem komunikačních médií.

Médium tak bude v kontextu mé diplomové práce vymezeno podle výše uvedené definice jako terciální (masové) médium, tedy jako tisk, rozhlas, televizi a internet.

1.2 Kurikulum

Především v druhé, praktické části své práce, využívám velice často pojem kurikula a kurikulární dokumenty. Proto, abych mohla lépe pojmut zamýšlené porovnání některých aspektů přístupu k mediální výchově, je třeba vysvětlit a vymežit si tento pojem.

Podle Pedagogického slovníku (Průcha, 2003 : 110) „*můžeme rozlišovat tři základní významy pojmu kurikulum: 1. Vzdělávací program, projekt, plán 2. Průběh studia a jeho obsah 3. Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.*“

Britský pedagogický slovník autorů Lawtona a Gordona Dictionary of Education (1993 : 66) definuje kurikulum v užším významu jako program výuky, v širším významu pak veškeré plánovaného nebo neplánovaného učení, které probíhá ve škole nebo v jiných institucích.

V práci tak bude pojem kurikulum použit ve výše uvedeném smyslu vzdělávacích programů, projektů a plánů.

1.3 Kurikulární dokumenty

V knize *Moderní Pedagogiky* J. Průcha (2002 : 249) píše „ *to co je obsahem vzdělávání ve školách, je obvykle vymezeno v kurikulárních dokumentech, jimiž jsou učební plány, učební osnovy, učebnice, metodické příručky pro učitele, standardy vzdělávání, požadavky na zkoušky aj.*“ Za nejvýznamnější kurikulární dokument je považováno národní kurikulum (national curriculum britském prostředí), ve kterém stát vymezuje cíle a obsah vzdělávání pro veškerou populaci mládeže ve věku povinné školní docházky. (Průcha, 2003 : 13) U nás národní kurikulum představují Rámcové vzdělávací programy,⁷ ve Velké Británii pak National Curriculum.⁸

Kurikulární dokumenty budou v práci chápány jako dokumenty vymezující koncepci, cíle a obsah vzdělávání.

Pojmy mediální výchova, mediální gramotnost budou vysvětleny v následujících kapitolách.

1.4 Proč by se měla mediální výchova vyučovat

Dříve než se budu ve své práci zabírat samotným tématem mediální výchovy a mediální gramotnosti, ráda bych zde odůvodnila, proč je mediální výchova důležitá, a proč bychom této vzdělávací oblasti měli věnovat pozornost.

Žijeme ve společnosti, ve které média tvoří neodmyslitelnou součást našich životů. Média se tak stávají zdrojem našich zkušeností, prožitků i poznatků. Podílejí se na formování a utváření naší společnosti i nás samotných. Mají vliv na naše chování, životní styl i na způsob, jakým nahlížíme na okolní svět. (Jiráček, 2003 : 11 – 12)

Buckingham ve své knize *Media education: literacy, learning and contemporary culture* (2003 : 5 - 6) uvádí, že ze statistických šetření vyplývá, že ve většině rozvinutých zemí, tráví děti sledováním televize více času, než jakoukoliv jinou aktivitou. Přičte-li se k tomuto i čas, který věnují filmům, časopisům, poslechu hudby a počítačovým hrám, představují média nejvýznamnější volnočasovou zábavu dětí.

Jak Buckingham (2003 : 5 - 6) dále píše, média představují sociální, ekonomický a kulturní význam pro naši moderní společnost.

⁷ „Rámcové vzdělávací programy vymezují cílové zaměření vzdělávání na daném stupni/pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy. Charakterizují je priority, cíle, klíčové kompetence a obsah v širších oblastech (např. jazyk a komunikace). Na základě těchto rámcových programů si mohou jednotlivé školy vytvářet vlastní školní vzdělávací programy, přizpůsobené podmínkám regionu a lokality“ (Průcha, 2003 : 196). Podobně budou Rámcové vzdělávací programy popsány v kapitole 6.

⁸ National Curriculum budou blíže vysvětleny v podkapitole 6. 2.

Média nám poskytují informace, nabízejí nám podněty, myšlenky, reprezentaci (faktických i fiktivních) obrazů, které nevyhnutelně ovlivňují náš pohled na realitu.

Média se stávají hlavními prostředky našeho kulturního projevu a komunikace a jsou začleněna do struktury i zvyků našeho každodenního života. Média jsou tak všudypřítomná a neodstranitelná.

Média v demokratické společnosti působí jako jeden z nejdůležitějších komunikačních prostředků, proto je zapotřebí, aby základní principy jejich fungování znali nejen novináři, mediální odborníci, ale také široká veřejnost, včetně dětí a mládeže. (Bakičová, 2005 : 12)

Mediální výchova by tak měla dětem a mládeži přinést znalosti a dovednosti, jež uplatní v současném „mediálním“ světě tak, aby dokázali kriticky nahlížet na média, dokázali je využít pro svůj prospěch a byli schopni orientovat se v široké nabídce mediálních sdělení.

2 Postavení mediální výchovy v současném světě

Mediální výchova se stává běžnou součástí školního i mimoškolního vzdělávání po celém světě. Mediální výchova odráží současnou problematiku médií a mediální komunikace. Studenti se tak seznamují s tím, jakou úlohu média hrají v našem životě, jak fungují, učí se kriticky nahlížet na mediální sdělení a analyzovat je, v neposlední řadě mají možnost aktivně se zapojovat do mediální komunikace jako tvůrci různých mediálních sdělení prostřednictvím školních novin, rozhlasu či televize. Mediální výchova rozvíjí mediální gramotnost. Mediální gramotnost patří mezi nově definované kompetence a vychází z potřeb člověka žijícího v post moderní době. (Jirák, 2007)

V současné době je mediální výchova a s ní související mediální gramotnost spojována s oblastí aktivního občanství.⁹ „*Mnohé definice mediální gramotnosti a mediální výchovy, pocházející ze zemí, kde má tato oblast vzdělávání dlouholetou tradici, v sobě již přímo obsahují tvrzení, že **mediální gramotnost úzce souvisí s dobrým občanstvím**, mimo jiné i proto, že mediálně gramotný člověk se dokáže aktivně zapojit do společenské komunikace.*“ (Jirák, 2007 : 8) Mezi základní vybavení každého občana by měla patřit schopnost pracovat s médii tak, aby si občané dokázali vybrat, vyhodnotit, zpracovat a dále interpretovat potřebné informace, je také důležité, aby dokázali kriticky analyzovat mediální obsahy.

Výše uvedené potvrzuje i Doporučení Komise Evropské unie (2009 : 10) „*Demokracie závisí na aktivní účasti občanů na životě jejich společenství a mediální gramotnost by jim poskytla dovednosti nutné k tomu, aby porozuměli dennímu toku informací šířených prostřednictvím nových komunikačních technologií.*“

2.1 České mediální prostředí, potřeba vzdělání v oblasti mediální výchovy

Změny, jež po roce 1989 nastaly v naší společnosti, nástup demokracie a uvolnění poměrů, svoboda slova a právo na informace s sebou přinesly také proměnu mediální krajiny. Média, která do té doby podléhala cenzuře a představovala propagandistický prostředek šířící a utvrzující totalitní režim, se stala svobodnými. Do prostředí kde necelých 50. let existovala pouze státní televize, rozhlas a tisk vstoupila soukromá média.

⁹ Evropská komise podporuje rozvoj mediální gramotnosti a s ní související aktivní občanství. Postoje Evropské komise a Evropské unii k mediální výchově bude popsán v podkapitole 4. 3.

Tím byla zajištěna různorodost médií, jak ve smyslu názorovém, tak vlastnickém. Spolu se soukromými médii založenými na komerční bázi vstoupily do našich životů nekonečné seriály, filmy či pořady s násilnými či sexuálními obsahy a reklama ve všech svých komerčních podobách.

S polistopadovým nárůstem médií vzrůstaly také obavy z negativních dopadů mediálních obsahů na společnost. *„Tyto obavy byly spojovány především s důsledky masivní mediální produkce: nárůst násilných obsahů probouzí úvahy o možné nápodobě či znečitlivění, popírání některých tabu (zvláště sexuálních) vyvolává otázku ohledně platnosti a prosaditelnosti sdílených hodnot, rozvoj interaktivních médií (počítačů, počítačových her, přenosných přehrávačů apod.) nastoluje problém odlidštění a degenerace mezilidských vztahů“* (Jirák, 2008)

Publikum u nás však nebylo dostatečně připraveno na vstup soukromých mediálních subjektů, nedisponovalo znalostmi z oblasti mediální gramotnosti. Na počátku 90. let začínají média u nás plnit především ekonomické a mocenské zájmy.

Z médií se stávají ekonomické subjekty. Podle Jiráka je dané období charakteristické *„nebývalou komercionalizací médií a jejich hlubokou provázaností do nadnárodních ekonomických struktur spojenou s nutností podřídit se tlakům a požadavkům trhu. česká společnost do něj vstupuje nezátížená znalostmi o trendech ve vývoji mediální sféry, zato vybavená téměř romantickými představami o roli a poslání médií.“* (Jirák in Beránek, 2005 : 13 – 14)

Přechod od totalitního systému médií k liberálně demokratickému u nás přichází v době, kdy tento model v tradičních demokratických společnostech prochází závažnou krizí. Mediální subjekty se stávají součástí velkých koncernů, mediální logika je založena na maximalizaci zisku a minimalizaci nákladů. David Aldheide nazývá dané období „koncem žurnalistiky“. Počátek této éry spadá do osmdesátých let 20. století, plný rozvoj pak nastává v době války v Perském zálivu (v r. 1991). Žurnalistika už nedokáže plnit tradiční informační a kontrolní funkci, v současném světě public relations, lobbingu a spin-doctoringu. (Jirák in Beránek, 2005 : 13 – 14)

Absence seriózních médií a povědomí o trendech a vývoji médií vedly k tomu, že u nás byla média komodifikována¹⁰ a komercionalizována rychleji a hlouběji, než ve společnostech s tradicí kvalitních médií. Česká mediální krajina se tak *„ téměř stala jakousi laboratoří komercionalizace.“* (Jirák in Beránek, 2005 : 20)

¹⁰ Proces, při kterém se média stala zbožím.

Počátek 90. let je také obdobím, kdy se začala zkoumat kvalita a fungování jednotlivých médií a docházelo k samotným analýzám médií a jejich dopady na společnost.

V tomto kontextu narůstala i diskuze o nutnosti a potřebnosti mediální gramotnosti v českém prostředí a s tím související zavedení mediální výchovy do českého školství. Tyto snahy jsou spojovány především s osobou Jana Jiráka, který se od 90. let věnuje rozvoji mediální gramotnosti a mediální výchově u nás.

Byl to právě Jiráka, kdo se podílel na přípravě koncepce průřezového tématu mediální výchovy pro základní školy a gymnázia.¹¹

Od roku 2006/2007 je tak mediální výchova součástí realizované kurikulární reformy.

2.2 Pojetí mediální gramotnosti v informační společnosti

Abychom pochopili, jak je mediální gramotnost a mediální výchova důležitá, je potřeba, abych zde objasnila podstatu společnosti, v níž žijeme, a jaké nové gramotnosti si musíme v rámci této společnosti osvojit. Tomu tématu se budu věnovat v následujících podkapitolách.

Žijeme ve společnosti, jež je nazývána informační. Tento přívlastek slouží k tomu, aby zdůraznil, jaký význam pro dnešní společnost představují informace, a dále souvisí s novými informačními technologiemi, které se stávají součástí naší každodennosti. Informace a především potřeba být informován hraje nezaměnitelnou roli jak v životě jedince, tak i celé společnosti.¹²

¹¹ Školská reforma bude podrobněji popsána v praktické části diplomové práce

¹² Pojem informační společnost se poprvé objevil počátkem 70. let, za jeho autora je považován Daniel Bell. Ve svém díle *The Coming of Postindustrial society* rozdělil společnost na preindustriální, industriální a postindustriální (informační).

Dalším autorem zabývajícím se vlivem technologických inovací na společnost je Alvin Toffler, mezi jeho díla patří *Third Wave* (1980) a *Poweshift* (1990). Obě uvedená díla se zabývala problematikou vlivu technologií na společnost.

Y. Masuda, podle něhož je informační společnost novým typem společnosti, kde budou nové technologie determinovat okolní prostředí.

Mezi další autory věnující se oblasti informační společnosti například patří Manuela Castellse a Nicholas Negroponteho. (Kozalík, 2000)

Informační společnost utváří ekonomické, technologické, společenské, kulturní i politické složky. Denis McQuail (1999 : 115) uvádí šest charakteristik informační společnosti:

- převaha práce s informacemi
- obrovský objem informačních toků
- interaktivita vztahů
- integrování a sblížování činností
- globalizační tendencemi
- postmoderní kultura

Odborník na komunikaci George Franck řekl: *„Žijeme v informační době a poznat to můžeme na tom, že před informacemi už nemůžeme utéci.“*

(Bakičová, 2005, s. 28)

Informace, které získáváme, z velké části nepocházejí z naší bezprostřední zkušenosti, ale jsou nám zprostředkována médii prostřednictvím procesu medializace.

Média se tak aktivně podílejí na komunikačních aktivitách. *„Některé sociální projevy jsou médii pozměňovány, nahrazovány či se média do těchto projevů mísí.“*

(Jiráček, 2008)

Medializací se tudíž v tomto smyslu rozumí *„unikátní sociální změna, jejíž podstatou je nebývalé rozšíření komunikačních médií a jejich stále zřetelnější podíl na životě společnosti.“* (Mičienka, 2007 : 9)

Kromě informační společnosti se můžeme setkat i s pojmem znalostní společnost. Podstata znalosti společnosti nespočívá pouze ve schopnosti informace vyhledat, ale především ve schopnosti orientace v různorodých informačních zdrojích, zpracování a interpretaci zjištěných informací, tak aby se z nich staly znalosti. Základem takové společnosti nejsou informace, ale znalosti.

2.2.1 Nově definované gramotnosti pro 21. století

Pojem gramotnosti byl původně spojován se schopností číst a psát. S rozvojem společnosti a moderních technologií však ztrácí pojem gramotnost svůj původní význam. K základní schopnosti číst a psát, tak přibývají další kompetence odpovídající požadavkům společnosti, v níž žijeme. Význam pojmu gramotnost se tak v průběhu staletí měnil a odpovídal proměnám společnosti i kultury samotné.

Abychom lépe pochopili povahu gramotnosti pro 21. století, měli bychom mít na paměti historické milníky v této oblasti.

V dokumentu jsou Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe (2007 : 8) jsou jednotlivé gramotnosti vymezeny následovně¹³:

- **Klasická gramotnost (čtení, psaní a pochopení psaného textu)** – tato gramotnost převládala po staletí, shodovala se výukou čtení a psaní, které hrálo podstatnou roli v základním vzdělávání.
- **Audiovizuální gramotnost** – souvisí s elektronickými médii, jako je film a televize, zaměřuje se na obraz a sekvenci obraz.
- **Digitální gramotnost nebo informační gramotnost** – souvisí s rozvojem počítačů a digitálních médií, technický pokrok v oblasti médií měl za následek nutnost naučit se osvojit si nové dovednosti. Tento koncept je často používán jako synonymum ve vztahu k technickým dovednostem, jež musíme ovládat k obsluze nových digitálních prostředků, lidé si musí osvojit nové dovednosti a znalosti tak ,aby byli schopní ovládat nová média.
- **Mediální gramotnost** – potřeba této gramotnosti je výsledkem sblížení médií elektronických médií (masové komunikace) a digitálních médií (multimediální komunikace) které nastává v pokročilé fázi rozvoje informační společnosti. Mediální gramotnost zahrnuje znalost předchozích forem gramotnosti: čtení, psaní (od porozumění po tvorbu), audiovizuální, digitální a nové dovednosti, které jsou požadovány v prostředí sblížujících se médií. (Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe, 2007 : 8)

2.2.1.1 Funkční gramotnost

Gramotnost v dnešním slova smyslu znamená především „*schopnost orientovat se v expandujícím světě informací a dále schopnost těchto informací využívat způsobem, který umožňuje plnou integraci člověka do společnosti.*“ (Rabušicová, 2002 : 10 – 11)

Na základě této definice je pojem gramotnost v dnešním slova smyslu spojován s tzv. funkční gramotností. Ta je definována jako schopnost aktivně se podílet na světě informace.(Dombrovská : 2002)

¹³ Vymezení vývoje gramotnosti jsem kompletně přejala z výše uvedené studie

Je dále rozdělena na tři složky: literární gramotnost jako schopnost nalézt a porozumět informací z textu, gramotnost dokumentová jako schopnost vyhledat a využít přesně definovanou informaci a gramotnost numerickou jako dovednost manipulovat s čísly. (Dombrovská : 2002)

Funkční gramotnost v sobě dále zahrnuje i schopnost dorozumět se v cizím jazyce.

2.2.1.2 Informační gramotnost

Informační gramotnost je schopnost rozeznat informace, vyhledat je, vyhodnotit jejich spolehlivost a efektivně je využít.

Mezi nejrozšířenější definice informační gramotnosti patří definice z roku 1989 ve zprávě Komise pro informační gramotnost „*Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich mohli učit i ostatní. Jsou to lidé připraveni pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.*“ (Dombrovská : 2002)

Výše uvedené koncepty se vzájemně prolínají a doplňují. Jejich propojením můžeme získat koncept gramotností, jež jsou nezbytné pro člověka žijícího v 21. století.

V březnu 2002 se v Berlíně konala konference *Gramotnost pro 21. století*, která měla přinést souhrn nově definovaných gramotností. Zde byly nově definované gramotnosti rozděleny a vymezeny následovně: technologická gramotnost (schopnost používat média, zejména internet, při vyhledávání informací), mediální kreativita (schopnost porozumět a podílet se na vytváření obsahu médií), informační gramotnost (schopnost používat vyhledat, třídít a hodnotit informace) a sociální dovednost a zodpovědnost. (Dombrovská : 2002)

2.3 Vymezení mediální gramotnost v konceptu gramotnosti pro 21. století

„*Být gramotný znamenalo původně umět číst a psát, mít moc nad písemnými znaky. Mediální gramotnost je jednou z řady novodobě definovaných gramotností, měla by v ideálním případě být stejně tak schopností či kompetencí „číst“ v symbolicky komplikované „knize“ mediálně zachycovaného a konstruovaného světa, jako do ní umět „připisovat“, ovládat její znaky a jejich gramatiku.*“ (Plášek : 2004)

Mediální gramotnost představuje novou kompetenci nezbytnou pro orientaci v „komunikačním světě, kteří někteří nazývají „společností informace“ – ve kterém všichni komunikují. Ekonomičtí aktéři (podniky, zaměstnavatelé), političtí aktéři (vláda, strany, kolektivní síly), sociální aktéři (odborníky, spolky, nevládní organizace), i kulturní aktéři (divadla, opery, kulturní centra, kulturní domy, nakladatelství, knihkupectví) produkují informace, mají vlastní noviny, vlastní bulletin, své vlastní pracovníky zodpovědné za komunikaci.“ (Ramonet, 28 : 2003)

Je třeba, abychom se orientovali v širokém spektru mediálních sdělení a zároveň byli schopni používat tradiční i nová média, chápali podstatu mediálních sdělení v různých kontextech, byli schopni vytvářet mediální sdělení a dokázali kriticky nahlížet na média a samotné mediální obsahy. Všechny tyto kompetence by nám měla zprostředkovat právě mediální gramotnost.

Mediální gramotnost v sobě nezahrnuje pouze technické dovednosti, ale především schopnosti porozumění, kritického čtení a analýzy, důvody a okolnosti vzniku mediálního sdělení. Média se stávají součástí našeho každodenního života a my se musíme naučit s nimi žít. Mediální gramotnost tak nabývá na svém významu.

2.3.1 Definice pojmu mediální gramotnost

Mediální výchova by měla rozvíjet mediální gramotnost. Definicí a vymezení mediální gramotnosti je celá řada, mají však mnoho společného.

Do své diplomové práce jsem vybrala některé z nich, jak je definují mediální odborníci z České republiky (Jiráka a Bína) a Velké Británie (Livingstonová), dále se zde nachází definice Evropské komise, která rámuje vymezení tohoto pojmu v rámci Evropské unie a tedy i České republiky a Velké Británie a definice mediální gramotnosti podle britské OFCOM¹⁴.

Dle autorů Jiráka a Mičienka (Mičienka, 2006 : 13) můžeme mediální gramotnost definovat jako: „soubor poznatků a dovedností potřebných pro orientaci v málo přehledné nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje.“

¹⁴ Buckingham ji vnímá jako „oficiální“ definici mediální gramotnosti ve Velké Británii. (Country profile, United Kingdom, 2007 : 4). OFCOM je regulační orgán (blíže podkapitola 7.6.1)

D. Bina (2005 : 20) vymezuje mediální gramotnost jako „*sérii komunikačních kompetencí, které zahrnují schopnost vyhledávat, analyzovat, hodnotit a dále předávat informace v nejrůznějších formátech.*“

Livingstoneová ve svém článku *What is media literacy* (2008) definuje mediální gramotnost jako „*schopnost získat přístup, analyzovat, hodnotit a vytvářet sdělení v různých kontextech*“

Britský regulační orgán OFCOM definuje mediální gramotnost jako „*schopnost získat přístup, chápat a vytvářet sdělení v nejrůznějších kontextech.*“

Evropská komise (Audiovizuální a mediální politika) definuje mediální gramotnost na svých webových stránkách jako: „*schopnost zajistit si přístup k médiím vyhledávat, chápat a kriticky hodnotit různé aspekty médií a mediálních obsahů v nejrůznějších kontextech.*“¹⁵

A dále:

Mediální gramotnost může být definována jako schopnost vyhledávat, analyzovat a hodnotit vliv obrazů, zvuků a sdělení, se kterými se setkáváme v každodenním životě a jež jsou důležitou součástí naší kultury, stejně tak jako komunikační schopnost užívat média v osobním životě. Mediální gramotnost se týká všech druhů médií, což zahrnuje televizi, film, rádio, hudbu, tisk, internet a ostatní nové digitální technologie. (Study Assessment Criteria for Media Literacy Levels, 2008 : 23)

Schopnosti, které jsou spojované s mediální gramotností a objevují se ve výše uvedených definicích a nejen v nich, lze shrnout do následujících čtyř oblastí:

Schopnost získat přístup, analyzovat, hodnotit a umět vytvářet a produkovat různé symbolické texty.

Níže uvedený popis jsem kompletně přejela z dokumentu *Study on the current trends and approaches on media literacy in Europe* (2007 : 17 -19), dané rozdělení můžeme nalézt i u Livingstoneové¹⁶ a Buckingham¹⁷.

¹⁵ European Commission [online]. [cit. 2010-04-06].

Dostupné na WWW: < http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/index_en.htm >.

¹⁶ *What is media literacy* (2007)

¹⁷ *The Media Literacy of Children and Young People* (2008)

Podrobný popis jednotlivých schopností:

1. Schopnost získat přístup – souvisí se schopností využívat média

Můžeme rozlišovat:

- a) fyzický přístup k technologiím a různým mediálním kontextům, to znamená, že musíme vlastnit určité technologické prostředky nebo mít možnost přístupu k nim
- b) praktické schopnosti a dovednosti, ty jsou potřeba proto, abychom dokázali samotná média používat

Při samotném přístupu k médiím se můžeme setkat se znevýhodněním jedinců či skupin na základě jejich věku, sociálního nebo etnického původu. Můžeme se také setkat s tím, že občané mají možnost a umění používat tradiční média (rádio, televize, tisk, telefon, film), ale nemají přístup k digitálním médiím, jako je internet.

Podmínky přístupu k médiím se budou zřejmě měnit podle materiální dostupnosti prostředků, sociální a instituční role, kterou hrají a regulace v oblasti používání médií.

2. Analýza a hodnocení – odkazují ke schopnostem

- a) číst, chápat a hodnotit mediální obsahy
- b) chápat a uvědomovat si podmínky a možnosti médií tak, abychom je mohli využít pro náš osobní rozvoj, mezi tyto schopnosti řadíme také kritické myšlení a osobní úsudek

3. Komunikační schopnosti – chápeme jako schopnost umět vytvářet různá mediální sdělení v různých mediálních kontextech. Komunikační schopnosti v sobě zahrnují tvůrčí, technické, sémiotické a sociální schopnosti.

2.3.2 Kompetence zahrnuté v mediální gramotnosti

V této podkapitole bych ráda shrnula jaké kompetence, které by měly být v mediální gramotnosti zahrnuty. Podle D. Buckingham (2003 : 4) mediální obsahy v sobě kombinují řadu forem komunikace. Jedná se o vizuální obrazy (statické či pohyblivé), audio (zvuk, hudba nebo řeč) a také psaný jazyk. Mediální gramotnost by tedy měla studentům předat široké spektrum kompetencí tak, aby uměli „číst“ a pracovat se všemi formami médií a mediálními obsahy. Dokázali na ně kriticky nahlížet a stát se i aktivními činiteli mediálních sdělení.

European Charter of Media Literacy vymezuje oblast sedm kompetencí, které souvisejí s mediální gramotností:

(Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe, s 12 – 15)

- Účinně používat mediální technologie k přístupu, ukládání, získávání a sdílení obsahů podle svých individuálních a komunikačních potřeb a zájmů
- Získat přístup k široké škále médií a mediálních obsahů z různých kulturních a institucionálních zdrojů, tak aby byli schopni činit informovaná rozhodnutí.
- Pochopit jak a v jakém mediálním kontextu se sdělení vytváří
- Kriticky analyzovat techniky, jazyk a obecné zásady, které média používá při přenosu zpráv
- Naučit se používat média tak, abychom skrz ně mohli sdílet naše myšlenky a názory
- Dokázat rozpoznat škodlivé mediální obsahy a dokázat se před nimi chránit
- Používat efektivně média při uplatňování svých demokratických práv a občanské odpovědnosti.

Jak již bylo zmíněno, mediální gramotnost posiluje aktivní přístup k občanství. Její význam spočívá v rozvoji svobody projevu a práva na informace, které představují základní demokratické principy. Mediální gramotnost je stěžejní pro rozvoj aktivního a plnohodnotného občanství, podobně jako „klasická gramotnost“ na počátku 19. století. (Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe, 2007 : 14 – 15)

3 Mediální výchova

Mediální gramotnost, která se řadí do základní vybavenosti moderního člověka žijícího v informační společnosti, má za úkol rozvíjet mediální výchovu.

Mediální výchova by měla studentům zprostředkovat několik základních principů:¹⁸

- sociální prostředí, ve kterém žijeme, je neustále obkloповáno mediálními produkty, které se podílejí na formování našich představ o světě

¹⁸ Brychta v svém článku *Média pro žáky základní školy* parafrázuje mediálního odborníka Jiráka.

- zprávy v médiích nepředstavují věrný obraz skutečných událostí, ale pouhou konstrukci, na které se podílejí samotná média a novináři, kteří podléhají mnoha vlivům a omezením
- reklamní sdělení mají za cíl vytvářet iluzi velkých rozdílů mezi jednotlivými výrobky a vyvolávat v nás pocit, že koupí toho či onoho výrobku dosáhneme blaženosti
- mediální organizace jsou ekonomické podniky, které fungují na komerční bázi, jejich cílem je především zisk, proto obchodují s pozorností diváků
(Brychta, 2007 : 18)

Nejdůležitější poznání, které by měla mediální výchova studentům přinést je podle Jiráka fakt, že média představují sekundární zprostředkování skutečnosti, které čím dál tím více konkuruje poznání primárnímu (našemu vlastnímu) a které významným způsobem pracuje se stereotypy. (Brychta, 2007 : 18)

Mediální výchova by také měla studentům pomoci si uvědomit, jak média fungují a tím rozvíjet schopnost kritické analýzy médií.

Jak píše D. Bína (2005 : 23) *„mediální výchova by měla orientovat lidi k dovednosti využívat média pro sebevzdělávání a zároveň kriticky filtrovat prezentované informace a registrovat vůči negativním vlivům médií, jako je manipulace konzumního chování pomocí reklamy aj.“*

3.1 Metodické přístupy k výuce mediální výchovy

V této kapitole bych ráda zmínila, s jakými přístupy ve výuce mediální výchovy se můžeme setkat.

Obecně rozeznáváme dva rozměry mediální gramotnosti: znalostní a dovednostní. Znalostní část zahrnuje poznatky z oblasti historie médií, vysvětluje principy jejich fungování a objasňuje význam i hrozby médií.

Dovednostní složka se zaměřuje na rozvoj praktických dovedností jedince při práci s médii. Podporuje aktivní a nezávislé zapojení jedince do procesu vytváření mediálního sdělení. A to jak v roli příjemce, tak i tvůrce mediálního sdělení.¹⁹

¹⁹ Revue pro média [online].[cit. 2010-03-24]. Dostupné na WWW: < http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm >.

Na základě výše uvedených rozměrů mediální výchovy rozeznáváme dva přístupy k mediální výchově, koncept: learning-by-doing a kriticko-hermeneutický koncept. Tyto dva tradiční přístupy k výuce mediální výchovy se navzájem prolínají a doplňují.

V posledních letech se však vedle těchto dvou základních přístupů, objevuje i takzvaný teleologický přístup, který souvisí s rozšířením digitálních technologií.

„Mediální výchova v tomto pojetí má za úkol zkoumat, analyzovat, rozvíjet a zdokonalovat nové možnosti, které moderní informační a komunikační technologie otvírají na poli výuky a takzvaného celoživotního vzdělávání (výukové aplikace, virtuální škola, virtuální univerzita).“²⁰

3.1.1 Learning-by-doing

Přístup learning-by-doing je prakticky zaměřený koncept výuky mediální výchovy. Vychází z představy, že si studenti lépe osvojí znalosti a dovednosti z oblasti médií tím, že se budou sami aktivně podílet na vytváření různých typů mediálního sdělení. V rámci tohoto přístupu si studenti vyzkouší, jak se tvoří školní noviny, mohou provozovat televizní či rozhlasové vysílání nebo internetové stránky své školy. Seznámí se tak s principy fungování médií, stejně jako s faktory, které ovlivňují nebo omezují práci médií.

Tento přístup dále rozvíjí vědomosti, dovednosti a schopnosti, jež jsou v teoretické přípravě opomíjeny. Tento přístup rozvíjí vyjadřovací schopnosti, rozvoj analytického, tvůrčího i kritického myšlení, schopnost spolupracovat v rámci týmu, koordinací svých činností, dovednost vyjádřit a obhájit svůj názor a v neposlední řadě si studenti osvojí znalosti nových technologií.

Tento přístup je rozšířen především ve Spojených státech amerických a to především ze dvou důvodů. Prvním z nich představuje dostupnost technického zařízení, které školy potřebují, v druhé řadě se jedná o tradici prakticky zaměřené výuky. Samotný praktický přístup v rámci konceptu koncept learning-by-doing však nemůže být rozvíjen bez teoretických znalostí.²¹

²⁰ Revue pro média [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupné na WWW: < http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm >.

²¹ Revue pro média [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupné na WWW: < http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/koncept_learningbydoing.htm >

3.1.2 Kriticko-hermeneutická větev

Tento přístup k mediální výchově má základ v teoretickém konceptu kritických teorií masových médií. Pozornost kriticko-hermeneutické větve mediální výchovy stojí na kritické analýze a interpretaci mediálních sdělení. Tento koncept výuky mediální výchovy je založen na kritické analýze a interpretaci mediálních sdělení. Studenti si poznatky o fungování médií osvojí prostřednictvím rozborů reálných mediálních obsahů z oblasti zpravodajství, reklamy nebo zábavných pořadů vycházející z jejich kulturního prostředí. *„Kulturní symboly, mýty a stereotypy, zažitá vzorce chování a jednání, zvnějšku daný úhel pohledu na realitu a proces jejího výkladu se totiž odrážejí právě ve sděleních komunikovaných prostřednictvím médií.“* (Bína, 2005 : 22)

Studenti se tak učí rozeznat mechanismy produkce, distribuce a recepce mediálních sdělení. Mediálně gramotný člověk je díky kritickému přístupu schopen odhalit manipulační či propagační techniky a být vůči jim imunní. Dále je schopen odhalit mechanismy jeho vzniku a cíle, které mediální sdělení sledovalo.

Kriticko-hermeneutický přístup je charakteristický především pro kontinentální Evropu, Skandinávii a Kanadu. Kriticko-hermeneutická větev mediální výchovy je úzce spjata s konceptem learning-by-doing, jež umožňuje ověřit si nabyté teoretické znalosti v praxi.²²

3.1 Historický vývoj mediální výchovy

V průběhu času, kdy byla mediální výchova a mediální gramotnost zaváděna do škol, se proměňovala témata, zaměření i přístupu k této oblasti.

V současné době se mediální výchova zaměřuje na rozvoj mediální gramotnosti, ta by se měla zaměřit na kritickou analýzu médií a prohlubování znalostí z mediální oblasti. Studenti by se měli naučit využívat média pro svůj prospěch a zároveň dokázat čelit jejich možným negativním vlivům.

Přístup ke konceptu mediální výchovy byl v jednotlivých zemích ovlivněn jak historickými, sociálními, kulturními, tak i geografickými podmínkami.

²² Revue pro média [online].[cit. 2010-03-24]. Dostupné na WWW: < http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_vychova-kritherm_vetev.htm >

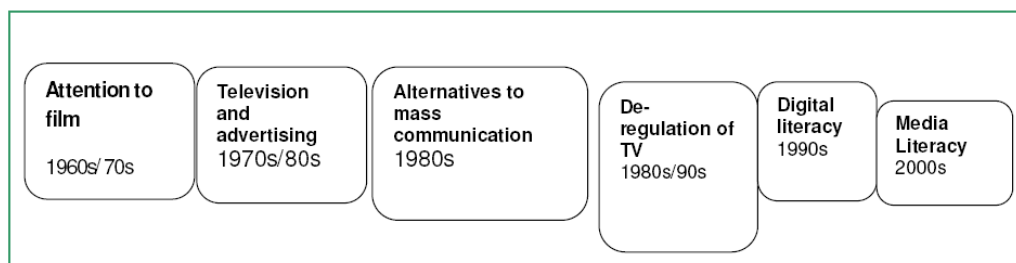
Můžeme se tak setkat s řadou rozdílných pojetí mediální výchovy. Jako příklad nám může sloužit autor jménem Pier Casare Rivoltella²³, ten rozlišuje čtyři modely mediální výchovy:

- kanadský model - zaměřuje na kritické myšlení a aktivní občanství
- model Spojených států - hlavní úkol spočívá v ochraně před sexem a násilím
- model latinskoamerický - obrana proti ideologii a také posílení etických, náboženských a rodinných hodnot
- australský model – chrání minority (Numerato, 2004)

Následující schéma popisuje vývoj oblasti zájmu, na která se mediální výchova v průběhu let zaměřovala. Tento vývoj souvisí především s technologickým pokrokem a vývojem společnosti. Považuji za důležité uvést zde tyto náhledy na oblast mediální výchovy.

Tento popis jsem plně přejela z dokumentu *Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe* (2007 : 30)

Mediální výchova a mediální gramotnost se dobách zaměřovala na různé oblasti:

Období 60. a 70. lét – ve středu zájmu mediální výchovy je film, souvisí s novou vlnou ve filmu, ve Velké Británii vzniká Filmový institut, který má rozvíjet mediální výchovu, vznikají klubová kina.

²³ Pier Cesare Rivoltella je profesor na *Education technology* na Katolické univerzitě v Miláně. Je také prezidentem CREMIT (výzkumné centrum zabývající se oblastí média a ICT ve vzdělávání). Je také zakladatel *Italian Scientific Society fo Media Education*.

70. a počátek 80. let – mediální výchova byla zaměřena na televizi, diskuze nad vznikem konzumní společnosti, kritika reklamy. Mediální výchova se stala kritičtější a byla založena na poznacích ze sémiologie (čerpala z Barthesa a časopisu Communications)

Během 80. let - mediální výchova se zacílila na nové technologie (zejména video), které se ve společnosti začaly objevovat.

Konce 80. a začátek 90. let – komercializace, vznik soukromých televizních kanálů, deregulace médií, konce monopolu veřejných televizních kanálů. Mediální výchova se začala zabývat vlivem médií a jejich obsahem. Ve společnosti panovaly obavy ze zvýšení násilí, vlivu na mladé lidi, konzumerismu, vlivu reklamy na hodnoty. Začaly se objevovat diskuze a debaty o dopadu médií na společnost.

Polovina 90. let – příchod digitálních médií, především internetu a webu, potřeba digitální gramotnosti. Počátky digitální gramotnosti, zaměřeny na schopnost ovládat tato nová média

Počátek 20. století – přinesl konvergenci médií, propojení digitální gramotnost a audiovizuální gramotnost (mediální výchova) vznik mediální gramotnost.

Během prvních let 21. století začaly mizet rozdíly mezi tradičními, elektronickými a digitálními médii. A to ze dvou důvodů. Za prvé všechna média začala být ovlivňována digitalizací a to buď pouze v některých, nebo ve všech svých procesech.

Za druhé proto, že nová média, nové komunikační platformy rozvíjejí a podporují konvergenci médií.²⁴

V novém mediálním prostředí je třeba, aby lidé uměli ovládat jak tradiční média, tak i nová média.

²⁴ Dochází k prolínání tradičních, elektronických a tzv. nových médií. Média se sblíží z hlediska přípravy, distribuce a vnímání obsahů. Setkáváme se tak se stejnými mediálními sděleními v různých technologických formách. To souvisí s procesem digitalizace. (Reifová, 2004 : 111)

4 Historie mediální výchovy

Největší rozvoj v oblasti mediální výchovy nastal po 2. světové válce, kdy se především Německo snažilo vyrovnat se odkazem goebblesovské propagandy.

Mediální výchova byla považovaná za nástroj rozvíjející kritické myšlení, které by se stalo obranou proti manipulačním a propagandistickým technikám v masových médiích. Mediální výchova byla zavedena do škol ve formě kritického čtení novin a rozboru zpravodajství.

Dalším impulzem pro rozvoj mediální výchovy se stala komercializace médií v 50. a 60. letech 20. století v USA. V Evropě dochází ke komercializaci médií později, ke konci 70. let. Proto k rozvoji mediální výchovy dochází především v 80. letech dvacátého století a to v skandinávských zemích a Velké Británii. Mediální výchova se postupně stala běžnou součástí vzdělávání a byla začleňována do národních vzdělávacích programů jednotlivých zemí. (Jirák, 2008)

4.1 Historie mediální výchovy v České republice

Zárodky mediální výchovy v českém prostředí jsou spojovány s Janem Ámosem Komenským, který navrhoval, aby se čtení novin stalo součástí školního vzdělávání. Zároveň byl také prvním autorem, který se ve svém díle *Labyrint světa*, pokusil objasnit to, jakým způsobem média působí na společnost. Šířitele zpráv (novináře) přirovnává k pištcům, kteří lákají lidi na různé melodie. (Komenský, 1970)

„Soustavnější úvahy o potřebě šíření systematického poučení o fungování médií (a nejen mezi školní mládeží, ale i v celé veřejnosti) se ale objevily až ve 20. století.“ (Jirák, 2008) Tyto snahy byly spojovány s časopisem *Duch novin*, který se zabýval studiem novin a péčí o novinářství.

*„Časopis obsahoval řadu samostatných článků domácích i zahraničních autorů, bohatou bibliografii, monografické črty z novinářského života domácího i zahraničního, úvahy o historii české i slovenské žurnalistiky, statistické přehledy, data o studiu novin a novinářství a mnoho jiného.“*²⁵

²⁵ FSV UK[online].[cit. 2010-03-24].

Dostupné na WWW: < <http://katalog.fsv.cuni.cz/Katalogy.aspx?katkey=060DN>>.

Po druhé světové válce a následném komunistickém převratu se dlouhá desetiletí oblast mediální výchovy v České republice nerozvíjela. To se však změnilo po roce 1989.²⁶

4.2 Historie mediální výchovy ve Velké Británii

Velká Británie se řadí mezi země s dlouholetou tradicí v oblasti mediální výchovy. Mediální výchova se ve Velké Británii utvářela zejména pod vlivem kulturálních studií a psychologie. David Buckingham se ve svém článku *Media Education in the UK: Moving beyond Protectionism* zabýval historickým vývojem mediální výchovy jako procesu od protekcionismu k demokratizaci.

Buckingham (1998 : 33 – 43)

Historický vývoj mediální výchovy rozdělil do tří období:

1. období diskriminace

V této fázi měla mediální výchova především ochránit studenty před negativními vlivy médií a jejich dopadu na společnost, morálku a kulturu.

Prvopočátky mediální výchovy jsou datovány do roku 1933, kdy byla publikována kniha F. R. Leavie a jeho studenta Denyse Thompsona *Culture and Environment: The Training of Critical Awareness*. Tato kniha byla prvním pokusem o systematické zpracování přístupu k výuce masových médií. Posláním této publikace byla především ochrana vysoké kultury, jazyka, literárního dědictví a kulturních hodnot.

Studenti se měli prostřednictvím mediální výchovy naučit vzdorovat vlivům masových médií a uvědomovat si hodnoty kulturního dědictví v podobě vysoké kultury.

Pojetí mediální výchovy v této době odrážela teorie všemocných médií (teorie zázračné stříly či injekční stříkačky).

Médiím byla přisuzována moc okamžitě a přímo zasáhnout a ovlivnit příjemce podle vůle těch, kteří média ovládají a určují podobu mediálních sdělení. Tyto názory nebyly vědecky podloženy, jejich oporou bylo pozorování rostoucí popularity tisku, rozhlasu a filmu v té době. (McQuail, 1999 : 360)

²⁶ Viz. předchozí podkapitola 2. 1.

2. Období kulturních studií a populární kultury

Koncem 50. a počátkem 60. let byl přístup k mediálně výchově formován vlivem kulturních studií. Kulturní studia se zaměřovala na témata kultury, ideologie a populární kulturu.

Vedle vysoké kultury se začala zajímat o populární kulturu (každodenní kulturu). Ve výuce se tak začaly uplatňovat každodenní kulturní zkušenosti studentů, především ve výuce filmů.

3. Období „screen theory“ a demystifikace

70. léta považuje Buckingham za období demystifikace. Významnou úlohu v tomto období sehrály časopisy Screen a Screen Education vydávané Society for Education in Film and Television. Časopisy se staly důležitými pro vývoj sémiotiky, strukturalismu, psychoanalýzy, poststrukturalismu a marxistické ideologie.

Mediální výchova v tomto období byla ovlivněna tzv. „screen theory.“ Screen theory představuje marxistickou teorii vycházející z Ideologie státního aparátu, jejím autorem je Louis Althusser. Podle této teorie jsou média nástrojem, který podporuje a udržuje státní ideologii. Média také definují skutečnost, kterou publikum přijímá za reálnou. (Nash, 2008)

Studenti mediální výchovy měli být schopni rozpoznat skrytou ideologii v mediálních sděleních a tím se uchránit před jejich vlivem. Ideologická demystifikace probíhala prostřednictvím výuky politické ekonomie médií.

Buckingham ve svém článku dále popisuje dvě protichůdné tendence, které se objevují ve vývoji mediální výchovy. Na jedné straně je mediální výchova rozvíjena směrem k demokratizaci. Patří mezi rozvíjející se obory ve vzdělávání a stává se součástí naší každodennosti.

Na straně druhé je mediální výchově v jejím vývoji přisuzována ochranná funkce. Učitelé mediální výchovy by měli studenty chránit před negativními vlivy médií i tím, že je seznámí s ekonomickou podstatou médií a s mechanismy konstrukce mediálních textů.

4.3 Formování konceptu mediální výchovy

S historickým vývojem mediální výchovy souvisí i formování samotného konceptu mediální výchovy, proto zde nastíním tento vývoj.

Mediální výchova a mediální gramotnost byly v mezinárodním kontextu popsány a definovány společností UNESCO²⁷. V roce 1982 se v Grunwaldu konala mezinárodní konference zaměřená na mediální výchovu.

V 21. století by měly v sobě mediální výchova a mediální gramotnost zahrnovat i digitální gramotnost a podporovat její rozvoj a bojovat tak proti informačním propastem, které vznikají mezi jednotlivými zeměmi.

(Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe, 2007 : 10)

Čtyři stádia (fáze) formování konceptu mediální výchovy společností UNESCO:

Grunwaldské prohlášení (1982) zde byla vymezena oblast mediální výchovy, tato konference věnovala pozornost dopadu médií na výchovu a vzdělání

Konference v Toulouse (1990) – oblast mediální výchovy byla systematictější a přesněji vymezena

Konference ve Vídni (1990) – přinesla nový pohled na mediální výchovu v kontextu rozvoje nových digitálních a komunikačních technik

Konference v Seville (2002) – zde byla přijata usnesení z vídeňské konference, s důrazem na aktivní podporu následujících pěti oblastí:

1. výzkum
2. vzdělání
3. spolupráce mezi školami, médii, nevládními organizacemi, soukromými podniky a veřejnými institucemi
4. Upevnění a podpora veřejné sféry společnosti a jejího vztahu k médiím

(Study on Current trends and approaches on Media Literacy in Europe, 2007 : 10 – 12)

Nejnovější konference na podporu mediálního vzdělávání a gramotnosti pořádané společností UNESCO se konala v roce 2008 v Paříži. Tato konference se zabývala vzděláváním pedagogů v oblasti mediální a informační gramotnosti.

²⁷ O společnosti UNESCO a jeho politice v rámci mediální gramotnosti, stejně jako o postoji EU k této oblasti podrobněji v kapitole 4.

5 Mezinárodní organizace zabývající se oblastí mediální výchovy

Důležitou a nezaměnitelnou roli v oblasti mediální výchovy hrají mezinárodní organizace UNESCO a Světová asociace novin. Rozvoj mediální výchovy v Evropě aktivně podporuje Evropská unie, především Evropské komise pro audiovizuální a mediální politiku.

5.1 UNESCO

Mezinárodní společnost UNESCO (Organizace ONS pro výchovu, vědu a kulturu) vznikla v roce 1945. Jejím cílem je především rozvoj spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury. V současné době sdružuje UNESCO 190 svých členů.

Projekty pod záštitou této společnosti se zaměřují na rozvoj gramotnosti, vzdělávací programy, podporu a propagaci nezávislých médií, svobodu tisku a na vyrovnání rozdílů v možnosti využití digitálních technologií.

UNESCO se řadí mezi významné světové organizace, které se zabývají mediální výchovou a mediální gramotností. Od 60. let 20. století aktivně podporuje rozvoj mediální gramotnosti v afrických zemích. UNESCO zastává názor, že mediální výchova může pomoci odstranit rozdíly mezi vyspělými zeměmi, které ovládají produkci a distribuci mediálních obsahů, a zeměmi, které tyto obsahy přijímají.²⁸

Jak UNESCO uvádí na svých internetových stránkách,²⁹ mediální a informační gramotnost představují důležitý předpoklad pro podporu rovného přístupu k informacím a znalostem, které jsou potřeba při budování otevřené znalostní společnosti.

Informační a mediální gramotnost umožňuje lidem jednak schopnost interpretovat mediálního sdělení jakožto uživatelům sdělovacích prostředků, a také to, aby se mohli stát samotnými tvůrci a producenty mediálních sdělení.

UNESCO se proto snaží podporovat informační a mediální gramotnost v oblasti vzdělávání jak školního, tak i mimoškolního a věnuje zvláštní pozornost odborné přípravě učitelů a učebních osnov. Vydává řadu publikací, které metodologicky podporují výuku mediální výchovy³⁰.

²⁸ Revue pro média http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue08/recenze_brecka.htm

²⁹ Information and Media Literacy [online]. [cit. 2010-03-27]. Dostupné na WWW: <http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=27056&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

³⁰ UNESCO a některé jeho aktivity v oblasti mediální výchovy:

5.2 Světová asociace novin (WAN)

Mezi další světové organizace zabývající se oblastí mediálního vzdělávání patří Světová asociace novin (WAN). Jedná se o neziskovou, nevládní organizaci, která byla založena v roce 1948. Světová asociace novin sdružuje 78 národních vydavatelských asociací, 10 zpravodajských agentur, 10 regionálních vydavatelských organizací a individuální vydavatele novin ze 122 zemí celého světa. Mezi hlavní cíle této organizace patří ochrana a podpora svobody tisku, rozvoj tištěného a digitálního zpravodajství a kontaktů mezi jednotlivými členy.

Světová asociace novin dále podporuje rozvoj znalostí o tištěných médiích prostřednictvím programu *Newspaper in Education* (NIE).

Program NIE si klade za cíl propagaci novin a jejich využití ve výuce jako zdroje informací, dále aktivně podporuje zvyšování rozvoje gramotnosti prostřednictvím novin a jejich četbou.³¹

UNESCO v červnu 2008 pořádalo konferenci *Teacher Training Curricula Enrichment for Media and Information Literacy*.

V roce 2007 se pod jeho záštitou konala konference *First International Media Education Conference Training of Media and Information Professionals* (zaměřovala se na školení pedagogů mediální výchovy v rozvojových zemích).

Mezi publikace vydané společností UNESCO v roce 2009 patří: *Mapping media education policies in the Word: visions, programmes and challenges*, *Media regulativ and self-regulation in the Post-Soviet space*, *Civic education for media Professional: a training manual*, *Conflict-sensitive reporting: state of the art, a course for journalists and journalism educators* apod. Podrobný výčet publikací je možno dohledat na UNESCO [online]. [cit. 2010-03-27]. Dostupné na WWW:

<http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=19695&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

Dále UNESCO podporuje například mezivládní program *International Programme for the Development of Communication (IPDC)*, který přispívá k podpoře a rozvoji mediální výchovy v rozvojových zemích. Podporuje nezávislé sdělovací prostředky a pluralitu médií a také lokální média a pomáhá proškolovat mediální odborníky.

Více na Communication and Information [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupné na

WWW:<http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=18654&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

³¹ WAN stanovila v roce 1991 výbor s názvem *Young Reader*, který má na starosti programy *Newspapers in Education* (NIE) a *Young journalist*.

Program NIE byl poprvé představen ve 30. letech 20. století programem NIE se můžeme také setkat ve věznicích, domovech důchodců, institucích pro tělesně a mentálně postižené a jazykových kurzech pro nové přistěhovalce z jiných zemí. V současné době je do projektu NIE zapojeno kolem 30 zemí v různých stupních vzdělávání.

Program Young Journalism – mladí lidé vytvářejí noviny pro mladé lidi.

V České republice například WAN podporuje projekt JUNIOROOM (viz. podkapitola 7. 5. 2)

Na internetových stránkách WAN [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupné na

WWW:< <http://www.wan-press.org/nie/home.php> >. je také možné stáhnout si například materiály *Reading & Learning with Newspaper guides for teacher and newspaper executives* nebo *Making yourself heard*, které jsou určeny pedagogům, kteří v hodinách využívají noviny.

5.3 Evropská unie - Evropská komise pro informační společnost a média

Evropská unie se dlouhodobě zaměřuje na zvyšování úrovně mediální gramotnosti, aby všichni občané bez ohledu na svůj věk či sociální skupinu byli schopni získat přístup ke všem druhům mediálních sdělení a textů, mohli je analyzovat a vyhodnocovat, uměli používat tradiční i nová média a to jak ke komunikaci, tak i k vytváření mediálních obsahů.

Komisařka Viviane Redingová pro informační společnost a média zdůraznila potřebu mediální gramotnosti následujícím:

„Interakce s médii nyní představuje mnohem více než písemný kontakt s novinami. Díky médiím, zejména novým digitálním technologiím, se mnohem více Evropanů podílí na sdělení, interakci a tvorbě. Spotřebitelé dnes mohou vytvářet svůj vlastní obsah a tvořit nová díla přeměnou obsahu třetí strany. Avšak pro ty, kdo nejsou schopni využívat nová média, jako např. sociální sítě či digitální televizi, bude těžké podílet se na interakci s okolním světem a zapojit se do něj. Mediální gramotnost je třeba zajistit pro všechny tak, aby nikdo nepřišel zkrátka. K občanům se promlouvá neustále, jsou však občané schopni reagovat? Pokud by mohli využívat média kompetentním a tvořivým způsobem, mohli bychom přikročit k nové generaci demokratické účasti.“³²

V roce 2009 si Evropská Komise stanovila jako svůj další cíl rozvoj digitální gramotnosti, která představuje důležitou složku gramotnosti mediální³³. Proto, aby se občané mohli plnohodnotně zapojit do dnešní informační společnosti, je zapotřebí, aby chápali principy fungování tradičních i nových médií, dokázali kriticky zhodnotit jejich obsahy a vybrat si ze široké informační a mediální nabídky podle svých potřeb a zájmů. Digitální gramotnost vybaví občany jak potřebnými technickými znalostmi, tak i povědomím o podstatě mediálních sdělení. Občané se tak naučí lépe chránit své soukromí a citlivé osobní údaje.³⁴

³²European Commission [online]. [cit. 2010-04-09]. Dostupné na WWW:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1244&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

³³Komise vydala doporučení o mediální gramotnosti v digitálním prostředí pro vyšší konkurenceschopnost audiovizuálního průmyslu a průmyslu obsahu a otevřenou znalostní společnost

³⁴ Ve Velké Británii například funguje internetová stránka kidSMART (<http://www.kidsmart.org.uk>), která učí děti a mladé lidi, jak bezpečně využívat sociální sítě a internetové stránky.

Lidé, kteří používají média, si musí uvědomovat i rizika s nimi spojená. Čím lépe umějí technologie využívat a znají podstatu fungování jednotlivých médií, tím lépe se mohou chránit.

Evropská unie zvyšuje mediální gramotnost i tím, že se zaměřuje na podporu filmové gramotnosti prostřednictvím projektu *Media International*.

Media International si klade za cíl posílit spolupráci mezi filmovými a audiovizuálními odborníky ze zemí třetího světa a Evropy. Dále podporuje oboustrannou výměnu kinematografických a audiovizuálních děl mezi těmito zeměmi.³⁵

Mediální gramotnost se stává nezbytnou vybaveností a nutností člověka žijícího v 21. století a to nejen mladých lidí, ale také dospělých a starších osob. V současné době je právě mediální gramotnost považována za „základní předpoklad aktivního a úplného občanství a za prostředek k prevenci a snížení rizik vyloučení ze života společnosti.“ (Doporučení Komise, 2009 : 10)

Mediální gramotnost tak přispívá k našemu osobnímu, občanskému a kulturnímu rozvoji, pomáhá odstraňovat rozdíly mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi, věkovými, sociálními a etnickými skupinami, tím že nás učí jak používat tradiční i nová média, komunikovat v různých kontextech, kriticky nahlížet na mediální obsahy, tak aby nemohl být nikdo znevýhodněn. Právě proto je tématu mediální gramotnosti v rámci Evropské unie věnována velká pozornost.³⁶

Evropská unie a její stěžejní orgány v oblasti elektronických médií:³⁷

- *Rada Evropské unie:*

Rada ministrů pro telekomunikace a informační společnost

- *Evropská komise:*

Generální ředitelství pro informační společnost a média, dále poradní orgány

Komise v oblasti elektronických komunikací, ta zahrnuje Komunikační výběr,

Výbor pro rádiové spektrum a Skupinu pro politiku rádiového spektra

- *Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikace*

³⁵ European Commission [online]. [cit. 2010-04-09]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/international/index_en.htm>.

³⁶ Europa Press releases RAPID online]. [cit. 2010-04-06]. Dostupné na WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1244&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

³⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2010-04-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument70165>>.

Rada Evropské unie

Představuje nejvlivnější orgán EU, je to rozhodující instituce, a zastupuje zájmy jednotlivých členských států na evropské úrovni. Problematika elektronické komunikace a informační společnosti je projednávána na Radě pro dopravu, telekomunikaci a energetiku v části telekomunikace.

V rámci Rady Evropské unie působí Výbor stálých zástupců (COREPER), který se skládá z velvyslanců členských států v Bruselu. COREPER navrhuje, připravuje a projednává legislativní akty. Elektronickým komunikacím se věnuje pracovní skupina Rady pro telekomunikace a informační společnost.

Evropská komise

Evropská komise je výkonným orgánem Evropské unie. Problematice telekomunikací se věnuje Generální ředitelství pro informační společnost a média (DG INFSO and Media). V rámci evropské komise existuje řada odborných pracovních skupin a poradních výborů.

V oblasti elektronických komunikací se jedná o Komunikační výbor, Výbor pro rádiové spektrum a Skupinu pro politiku rádiového spektra, která rozhoduje o rozdělování rádiového spektra a podílí se na digitalizaci rozhlasu a televize.³⁸

Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC)

Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací je novým seskupením EU, které vzniklo v roce 2009³⁹ a navazuje na práci Skupiny evropských regulátorů (European Regulators Group, ERG), prostřednictvím které probíhala spolupráce mezi jednotlivými národními regulačními orgány a Evropskou komisí. Cílem sdružení je přispívat k rozvoji a kvalitnímu fungování vnitřního trhu sítí a služeb elektronických komunikací prostřednictvím jednotného předpisového rámce Evropské unie pro elektronické komunikace.⁴⁰

³⁸ V roce 2009 vydala Evropská komise například Doporučení o mediální gramotnosti v digitálním prostředí pro vyšší konkurenceschopnost audiovizuálního průmyslu a průmyslu obsahu a otevřenou znalostí společnosti (2009/625/ES)

³⁹ Na základě vládního nařízení č. 1211/2009

⁴⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2010-04-06].

Dostupné na WWW: < <http://www.mpo.cz/dokument70165>>.

V rámci Rady ministrů pro telekomunikační a informační společnost nalezneme sekci, která se zabývá Audiovizuální a mediální politikou⁴¹ a také tématem mediální gramotnosti v členských státech EU.

Sekce Audiovizuální a mediální politiky Evropské unie se zaměřuje na 4 oblasti:

- regulační rámec – vydávání směrnic o Audiovizuálních mediálních službách (jejích cílem je vytvářet účinný a jednotný evropský trh pro audiovizuální média), ale i doporučení na ochranu dětí a mladistvých na internetu a dále ochrana evropského filmového dědictví.
- financování programů - např. MEDIA 2007⁴², které by obohacovaly národní programy jednotlivých členských států
- ostatní opatření - např. podporovat online distribuci obsahů a mediální gramotnost a také pluralitu médií.
- události mimo Evropskou unii - především chránit evropské kulturní zájmy v rámci Světové obchodní organizace.

⁴¹ European Commission [online]. [cit. 2010-04-09].

Dostupné na WWW: < http://ec.europa.eu/avpolicy/index_en.htm >.

⁴² Projekt MEDIA 2007 podporuje evropský audiovizuální průmysl. Projekt se zaměřuje na vzdělávání odborníků, rozvoj tvůrčích projektů, distribuci filmů a audiovizuálních programů a podporu filmových festivalů.

6 Praktická část diplomové práce

V praktické části práce se pokusím přinést vzhled na vybrané aspekty, které slouží k porovnání přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii. Cílem popisu těchto aspektů není vyvodit všeobecně platné závěry o tom jak je mediální výchova pojímána u nás a ve Velké Británii, nejedná se ani o hodnocení úrovně mediální výchovy v daných zemích. Na základě toho, že analytická část diplomové práce neobsahuje všechny aspekty, které je třeba brát v úvahu při zkoumání přístupu k oblasti mediální výchovy, jedná se spíše o sondu přinášející základní vzhled do této oblasti. Práce si klade za cíl poskytnout pohled do současné situace u nás a ve Velké Británii a pokusit se o nástin srovnání obou zemí v dané vzdělávací oblasti. Zvolené aspekty srovnání vychází jednak z kurikulárních dokumentů České republiky⁴³ a Velké Británie⁴⁴ a také ze dvou studií. Jedná se o dokument *Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe*⁴⁵ a dokument *Study on Assessment criteria for media literacy level*⁴⁶.

Závěry vyplývající z porovnání přístupu České republiky a Velké Británie je třeba brát jako pokus o nástin dané situace, který může vést k hlubšímu a podrobnějšímu zájmu o tuto oblast.

Domnívám se, že z porovnání přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii mohou vyplynout zajímavé a podmětné myšlenky, které by mohly přispět k rozvoji mediální výchovy u nás.

Faktory, které slouží k porovnání přístupu k mediální výchově, jsou rozděleny do následujících oblastí⁴⁷:

1. Postavení mediální gramotnosti v kurikulárních dokumentech dané země

2. Vzdělávání a školení pedagogů

3. Instituce podílející se na rozvoji mediální výchovy

- a) vládní či veřejné orgány
- b) nevládní organizace, sdružení apod.

⁴³ Jedná se o Rámcové vzdělávací programy pro základní školu a gymnázia

⁴⁴ Jedná se o National curriculum pro Key stage 3 a 4, vzdělávací soustava a kurikulární dokumenty budou vysvětleny v následující kapitole

⁴⁵ Tato studie byla publikována v roce 2007, Cílem této studie bylo zmapovat současný stav mediální gramotnosti v Evropě. Součástí této studie byly profily zemí, které se zúčastnily výzkumu.

⁴⁶ Cílem této studie měla být analýza kritérií, která mají být použita při hodnocení úrovně mediální gramotnosti v členských státech EU. Byla publikována v roce 2009.

⁴⁷ Dané oblasti jsem si stanovila sama na základě informací získaných z výše uvedených studií.

4. Vzdělávací aktivity v oblasti mediální výchovy určené pro pedagogy a odborníky (jedná se o semináře, konference)

5. Média - programy a iniciativy zaměřené na mediální výchovu

V tomto kontextu se budu zajímat o institucionální podobu mediální výchovy v České republice a ve Velké Británii.

Výše uvedené oblasti mediální výchovy nepopisují aspekty mediální výchovy v celé jejich šíři a rozsahu, ale věnují se nejdůležitějším počínům v dané oblasti tak, aby bylo možné získat náhled na danou oblast. Informace o zkoumaných oblastech čerpám především z výše uvedených dokumentů a také z dostupných internetových zdrojů.

V samotném úvodu analytické části diplomové práce jsem se rozhodla věnovat pozornost popisu vzdělávací soustavy u nás a ve Velké Británii. Velká Británie je země složená ze čtyř státních celků Anglie, Walesu, Severního Irska a Skotska, pro účely svojí práce je zde ale Velká Británie vnímána pouze jako územní celek Anglie a to proto, aby mohlo být srovnání lépe provedeno.

Následující kapitoly se zabírají dalšími vybranými faktory, které se podílejí na utváření a formování oblasti mediální výchovy a jejich následnému porovnání, z kterého vzejde tabulka, znázorňující vybrané oblasti srovnání přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii.

6.1 Vzdělávací soustava

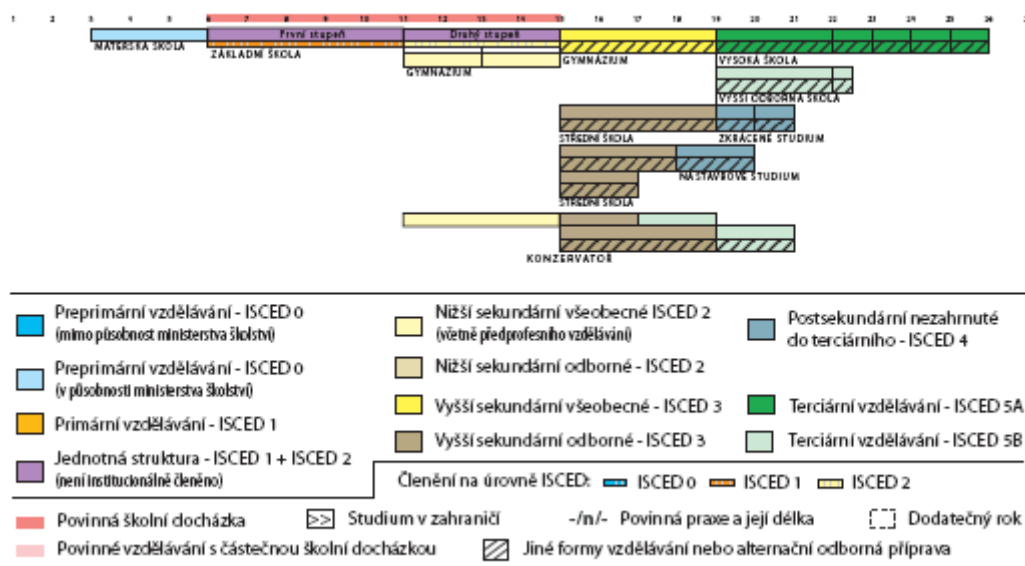
Tato diplomová práce se zabírá porovnáním přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii ve vyšším sekundárním vzdělávání. Obě země mají však odlišnou soustavu a organizaci vzdělávání, proto je nezbytně nutné, aby zde byla nejprve ujasněna struktura vzdělávání obou zemí tak, aby mohlo dojít k následnému porovnání.

6.1.1 Vzdělávací soustava České republiky

Nejprve bych zde ráda popsala vzdělávací soustavu České republiky, která je mi, s ohledem na moji osobní zkušenost, bližší. K tomu, abychom se lépe v dané tématice orientovali, nám poslouží názorný obrázek č. 1.

Obr. č. 1. Organizace vzdělávání v České republice⁴⁸,

Zdroj: Eurydice, Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/09, s. 28

Vzdělávání v České republice je rozděleno:

1. preprimární vzdělání – je určeno pro děti od 3 do 6 let, probíhá v mateřských školách,
2. primární vzdělání – probíhá na prvním stupni základní školy (1. – 5. ročník)

⁴⁸ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED (International Standard Classification of Education) byla vypracována mezinárodní organizací UNESCO v roce 1976, tato klasifikace má sloužit jako jednotící prvek při shromažďování, zpracovávání a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku. Současná klasifikace ISCED byla schválena na Generální konferenci UNESCO v roce 1997. Klasifikace ISCED 1997 má 7 úrovní vzdělávání (0 až 6), které mohou mít vnitřní členění A až C. Informativní přehled kódového značení úrovní vzdělávání podle ISCED 1997

kód	úroveň vzdělání
0	preprimární vzdělávání (bez vzdělání)
1	primární vzdělávání
2	nižší sekundární vzdělávání
2A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
2B	přípravný stupeň pro pracovní trh
2C	stupeň směřující na pracovní trh
3	vyšší sekundární vzdělávání
3A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
3B	přípravný stupeň pro pracovní trh
3C	stupeň směřující na pracovní trh
4	postsekundární vzdělávání nižší než terciární
4A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
4B	prakticky zaměřené studium
5	první stupeň terciárního vzdělávání
5A	stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
5B	prakticky zaměřené studium
6	druhý stupeň terciárního vzdělávání

Zdroj: Český statistický úřad [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_>.

3. sekundární vzdělání je rozděleno na:

- *nižší sekundární všeobecné vzdělání* – odpovídá druhému stupni základní školy (6. – 9. ročník), nebo nižšímu stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia
- *nižší sekundární odborné vzdělání* – například osmiletá taneční konzervatoř
- *vyšší sekundární všeobecné vzdělání* – probíhá na čtyřletých gymnáziích
- vyšší sekundární odborné vzdělání se dále dělí:
 - a) *střední vzdělání* – délka 1 – 2 roky, pro žáky, kteří předčasně ukončili vzdělávací program základní školy nebo získali pouze základní vzdělání, odborně zaměřené
 - b) *střední vzdělání s výučním listem* – délka 2 a 3 roky, odborné obory zaměřené na praxi
 - c) *střední vzdělání s maturitní zkouškou* – délka 4 roky

4. postsekundární neterciární vzdělávání – střední školy mohou organizovat postsekundární vzdělávání, které vede k dosažení některého ze stupňů středního vzdělávání. Jedná se o:

- *nástavbové studium* – určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem, délka studia při denní formě je 2 roky, dálkově 3 roky
- *zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou* – je určeno pro ty, kteří již získali střední vzdělání s maturitou a chtějí si doplnit vzdělání v jiném oboru, při denní formě studia trvá 1 – 2 roky.
- *zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem* - je určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitou. Trvá při denní formě 1 – 1, 5 roku.

5. terciární vzdělávání – člení se na vzdělávání vyšší odborné a vysokoškolské (dále rozděleno na bakalářské studijní programy, magisterské studijní programy a doktorské studijní programy)

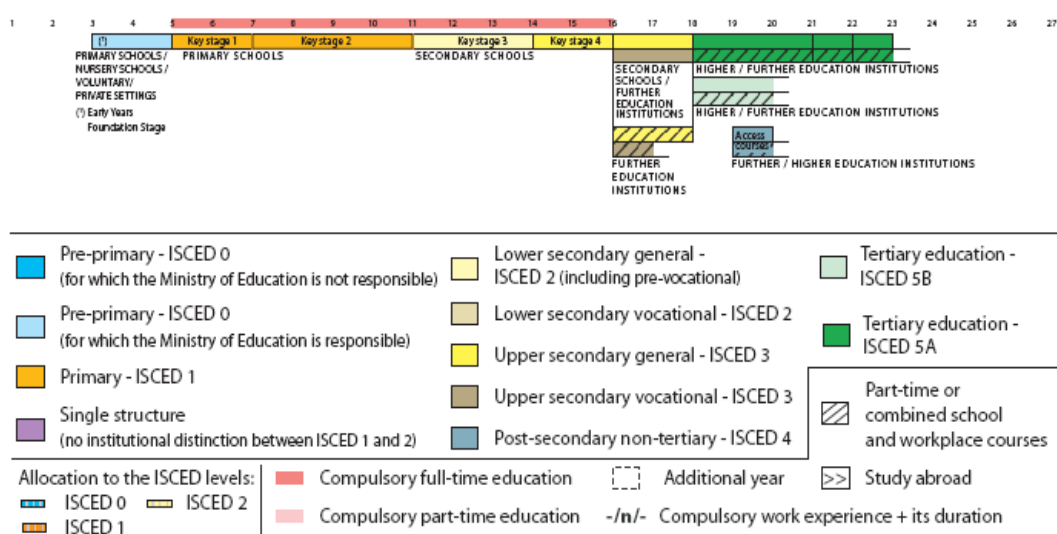
Povinná školní docházka je ustanovena pro děti od 6 do 15 let.

6.1.2 Vzdělávací systém Velké Británie

Vzdělávací systém Velké Británie je velice složitý a komplikovaný, do jisté míry se liší i mezi jednotlivými státními celky Velké Británie, ve své práci jsem se však zaměřila pouze na oblast Anglie, proto bych zde ráda popsala vzdělávací systém Anglie. Získané informace se stanou východiskem pro následné porovnání Velké Británie a České republiky v oblasti Postavení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech.

Obrázek č. 2 Vzdělávací systém Anglie

Zdroj: Eurydice, Structures of Education and Training Systems in Europe United Kingdom – England, 2009/10, s. 7

Struktura britského vzdělávacího systému je velice složitá a zahrnuje: mateřskou školu, primární školu, střední školu a odborné školství a vysoké školy. Období povinné školní docházky (5 – 16 let) je rozděleno do čtyř vzdělávacích stupňů (key stages)

1. klíčová etapa – 5 – 7 let
2. klíčová etapa – 7 – 11 let
3. klíčová etapa – 11 – 14 let
4. klíčová etapa – 14 – 16 let

První a druhá klíčová etapa probíhá v rámci primárního vzdělání, třetí a čtvrtá etapa ve školách sekundárních.

1. preprimární vzdělávání (pre-education) – probíhá v mateřských školách (numery schools) nebo ve třídách předškolní výchovy (nursery classes).

2. primární vzdělávání (primary education) – primární vzdělávání je určeno pro děti od 5 do 11 let, primární vzdělávání probíhá na dvou úrovních:

- *Nižší stupeň* (infant school) děti od 5 – 8 let, zajišťují klíčové kompetence pro vzdělávací stupeň 1.
- *Vyšší stupeň* (junior school) pro děti od 8 – 11 let, vzdělávací stupeň 2.

3. sekundární vzdělávání – zajišťují vzdělávací stupeň 3. (11 – 14 let) a stupeň 4. (14 – 16 let)

4. postobligatorní (vyšší sekundární) vzdělávání⁴⁹ (Post-compulsory education in further education college) – určeno pro studenty od 16 – 18 let, po ukončení povinné školní docházky, pokračují ve studiu na:

- sixth form college, aby mohli absolvovat General Certificate of Education Advanced-levels (GCSE)⁵⁰
- instituce zajišťující další vzdělávání nabízejí všeobecné vzdělávací (academic), ale i profesní (vocational) kurzy
- terciální koleje (terciéry college) kde mohli studovat profesní kurzy
- nebo nastupují do zaměstnání

Pro tento stupeň vzdělávání neexistuje žádné oficiální kurikulární dokumenty, obsah jednotlivých vzdělávacích programů je určován požadavky na jednotlivé kvalifikace, které jsou stanoveny hodnotícími a řídicími orgány.⁵¹

5. vysokoškolské vzdělávání – zahrnuje univerzity⁵² a neuniverzitní vysokoškolské instituce⁵³

⁴⁹ Střední vzdělávání se uskutečňuje ve středních školách (SŠ), které poskytují tzv. postobligatorní vyšší sekundární vzdělávání. Tím je míněn středoškolský stupeň vzdělání, navazující na povinnou školní docházku. Zkola [online]. [cit. 2010-04-09]. Dostupné na WWW:

< <http://www.zkola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/vybirameskolu/strednivzdelavani/default.aspx>>.

⁵⁰ GCSE certifikát uvádí řadu známek z různých předmětů, studenti jsou hodnoceni prostřednictvím osmistupňové hodnotící škály (A – G). Za úspěšně vykonanou je považována zkouška ohodnocená stupněm A – C. Aby mohl být předmět zapsán do osvědčení, musí student dosáhnout alespoň známky G. Tyto GCSE poskytují uvedení do široké profesní oblasti a umožňují postup do dalšího vzdělávání, profesní přípravy nebo do zaměstnání.

⁵¹ Jedná se například o Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA).

⁵² Staré (old) univerzity, které vznikly před rokem 1992 – Oxford a Cambrifge, Waleská univerzita, Nové (new) univerzity které vznikly po roce 1992.

Shrnutí:

V zadání mé diplomové práce jsem uváděla, že se budu zaměřovat na oblast vyššího sekundárního vzdělávání. Česká republika a Anglie však mají odlišnou vzdělávací soustavu (viz. výše).

Proto jsem se rozhodla vymežit si v rámci mé diplomové práce vyšší sekundární vzdělávání v rozmezí 11 – 18 let. V České republice tak budu porovnávat Rámcové vzdělávací programy určené pro základní školy a gymnázia.

V Anglii pak kurikulární dokumenty určené pro vzdělávací stupeň 3. (11 – 14) a 4. (14 – 16let). Vzhledem k tomu, že neexistují žádné oficiální kurikulární dokumenty pro postobligatorní (vyšší sekundární) vzdělávání (16 – 18 let), zaměřím se pouze na výše uvedené dokumenty.

⁵³ Jedná se o koleje vysokoškolského vzdělávání (colleges of higher education) a malý počet univerzitních kolejí (university college).

7 Postavení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech

Kurikulární dokumenty představují státem vymezené tematické oblasti vzdělávání.

V této kapitole se pokusím popsat, jaké je postavení mediální výchovy v národních kurikulech⁵⁴ v České republice a Velké Británii.

7.1 Česká republika

Abych mohla vymežit, jaké je postavení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech, je třeba zmínit rozsáhlou reformu českého školství, s níž téma mediální výchovy souvisí.

Na počátku této reformy stálo usnesení vlády č. 277 z dubna 1999, které stanovilo hlavní vzdělávací cíle. V květnu 1999 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě tohoto usnesení vydalo dokument *Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice*, na jehož základě došlo k dalšímu rozvoji školství a vzdělávacích aktivit.

Reforma českého školství má především odrážet nové potřeby dnešního člověka. *„Dnešní vzdělávání se musí přizpůsobit potřebám člověka 21. století – potřebě zvládat informační explozi, orientovat se ve světě techniky, účastnit se aktivně života ve svobodné společnosti, žít bez problémů v multikulturní společnosti, dorozumět se v prostoru EU, být připraven na řešení praktických situací různého druhu atd. Proto se hlavním cílem vzdělávání stává rozvoj těch životních dovedností, které jsou pro dnešní svět klíčové - např. umět se učit, komunikovat, umět řešit problémy, umět spolupracovat s ostatními, nést za své jednání a chování odpovědnost atd. Jde o vědomosti, dovednosti a osobnostní vlastnosti, které jsou široce využitelné, umožňují uplatnění v širokém spektru povolání, rychlou rekvalifikaci, adaptaci na změny atd. Nabytí těchto dovedností by se pak mělo projevit v produktivitě práce, v zaměstnanosti a v konkurenceschopnosti na evropském trhu práce.“*⁵⁵

⁵⁴ V České republice se jedná o Rámcové vzdělávací programy pro základní školy a gymnázia, ve Velké Británii o National curriculum pro 3. a 4. vzdělávací stupeň.

⁵⁵ Nejčastěji pokládané dotazy ke školské reformě. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2008-01-16]. Dostupné na WWW: < <http://www.msmt.cz/skolskareforma/dotazy>>.

7.1.1 Kurikulární dokumenty

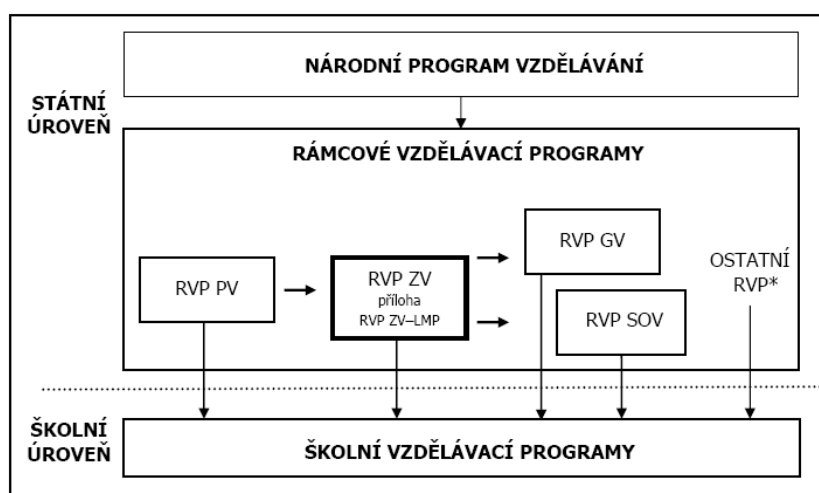
Základní kurikulární dokumenty, které formují podobu vzdělávání v České republice, jsou rozděleny na dvě úrovně - státní a školní a jsou určeny pro vzdělávání žáků od 3 – 19 let. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání⁵⁶ a Rámcové vzdělávací programy (RVP)⁵⁷ vymezující rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání – předškolní, základní a střední.

Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.⁵⁸

Na základě Rámcových vzdělávacích programů si jednotlivé školy připravují svůj vlastní školní vzdělávací plán, podle kterého je vzdělávání realizováno.

Školy si vytváří takové školní vzdělávací plány, které odpovídají potřebám žáků a podmínkám školy.⁵⁹

Názorný systém kurikulárních dokumentů⁶⁰

⁵⁶ V roce 2001 MŠMT vydalo *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR* (tzv. Bílou knihu). Tento dokument formuluje nové cíle a obsahy vzdělávání pro předškolní, základní, střední i terciární úroveň vzdělávání a dále i pro vzdělávání dospělých. Ve své práci se budu soustředit na oblast mediální výchovy, tak jak je vymezena pro jednotlivé úrovně základního a středního vzdělávání.

⁵⁷ RVP představují závazné rámce vzdělávání pro předškolní, základní a střední vzdělávání.

⁵⁸ Dokument RVP ZŠ (2007 : 9)

⁵⁹ Spolu s Rámcovými vzdělávacími programy byly vydány také manuály pro tvorbu ŠVP pro jednotlivé typy škol. Manuály vznikly na základě zkušeností pedagogů a autorů ŠVP v pilotní fázi.

Manuály pro tvorbu školních vzdělávacích programů mají pomoci pedagogům lépe chápat proč je třeba vytvářet vlastní vzdělávací programy. Je zde popsána přípravná fáze tvorby ŠVP, tvorba ŠVP a závěr, kde se nacházejí nejčastější dotazy, které se týkají změn ve školství.

Výzkumný ústav pedagogický [online]. [cit. 2008-01-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.vuppraha.cz/manualy-pro-tvorbu-skolnich-vzdelavacich-programu>>.

⁶⁰ Převzato z RVP ZŠ (2007: 9)

7.1.2 Důležité pojmy

7.1.2.1 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence⁶¹ „představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.“ (RVP ZŠ, 2007 : 14).

„Klíčové kompetence jsou něčím, co žák rozvíjí a využívá ve všech vyučovacích předmětech, jsou to jisté univerzální způsobilosti: umění učit se, umění dorozumívat se, spolupracovat, jednat demokraticky, řešit problémy, pracovat soustředěně.“ (Klíčové kompetence pro ZŠ, 2007 : 7)

Klíčové kompetence⁶² zahrnují následující oblasti: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanská a kompetence pracovní.⁶³

Osvojení výše uvedených kompetencí má za úkol rozvíjet základní vzdělávání. V dalších vzdělávacích stupních by mělo dojít k jejich dalšímu rozvoji.⁶⁴

7.1.2.2 Průřezová témata

RVP také definuje průřezová témata, která představují aktuální témata diskutovaná ve společnosti.

Průřezová témata mají za úkol formovat názory, jednání a hodnoty žáků. Zároveň však rozvíjí jejich znalosti a dovednosti. Průřezová témata tvoří povinnou součást vzdělávání a promítají se do různých vzdělávacích oblastí. Pomáhají tak žákům doplňovat či propojovat znalosti, které si během studia osvojili.

(RVP pro gymnázia, 2007 : 67)

⁶² „Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě.“ (Klíčové kompetence pro ZŠ, 2007 : 7)

⁶³ Klíčová kompetence pracovní se v klíčových kompetencích pro gymnázia označuje jako kompetence k podnikavosti.

RVP stanovuje tematické okruhy pro jednotlivá průřezová témata, které obsahují nabídku témat, kterým by se měla škola věnovat. Samotný výběr témat a způsob jejich zpracování si stanovuje škola sama.

Průřezová témata tak mohou být do školních osnov začleněna v podobě samostatného předmětu, projektů, seminářů či kurzu nebo jako součást jiných vzdělávacích oblastí (např. českého jazyka či občanské výchovy).

Jak v průřezových tématech pro základní vzdělávání, tak i pro čtyřletá gymnázia a pro vyšší víceletá gymnázia je mezi průřezovými tématy zařazeno téma mediální výchovy.⁶⁵

7.1.3 Pojetí mediální výchovy v RVP pro základní školy

Mediální výchova je v kurikulárních dokumentech pojímána jako průřezové téma.⁶⁶

Mediální výchova má žákům základních škol předat základní poznatky a dovednosti z oblasti mediální komunikace a práce s médii. Mediální výchova je nutná především proto, že se „*média stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médiím nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářena s různými (nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou přípravu.*“ (RVP ZŠ, 2007 : 101)

Mediální výchova na základní škole by měla rozvíjet kritický přístup k mediálním obsahům, schopnost analyzovat principy vzniku mediálních obsahů.

Tematické okruhy mediální výchovy se člení na dva okruhy.

⁶⁵ Vedle mediální výchovy mezi průřezová témata patří:

v etapě základního vzdělávání: osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova a environmentální výchova. (RVP ZŠ, 2007 : 88)

Do vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií: osobnostní a sociální výchova; výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; multikulturní výchova; environmentální výchova. (RVP pro gymnázia, 2007 : 67)

⁶⁶ Viz. předchozí podkapitola

První oblast představuje receptivní činnosti, které jsou zaměřeny teoreticky a mají především rozvíjet kritický přístup a vnímání mediálních sdělení. Druhou pak okruhy produktivní činnosti, jež rozvíjí praktické dovednosti a teoretické znalosti. (RVP ZŠ, 2007 : 101 – 103)

Tematické okruhy receptivních činností:

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
- stavba mediálních sdělení
- vnímání autora mediálních sdělení
- fungování a vliv médií ve společnosti

Tematické okruhy produktivních činností:

- tvorba mediálního sdělení
- práce v realizačním týmu

Mediální výchova by se měla stát součástí stávajících vzdělávacích oblastí jako je český jazyk, občanská nauka nebo dějepis.

7.1.4 Pojetí mediální výchovy v RVP pro gymnázia

Mediální výchova jako průřezové téma vychází z povahy současné společnosti.

„Klíčovým jevem současnosti je obohacení života o proces „medializace“, tedy o skutečnost, že velká většina informací je zprostředkována masovými médii, jejichž produkce má svou vlastní logiku, své zákonitosti – a ty je třeba znát a rozeznávat.“
(RVP pro gymnázia, 2007 : 77)

Současný člověk by měl být vybaven potřebnými znalostmi a dovednostmi, jenž mu umožní „žít s médii“. Orientovat se v nabídce mediálních produktů, využívat je, ale zároveň být schopen odhalit nežádoucí manipulační techniky.

„Koncepte mediální výchovy se tedy opírá o představu mediální gramotnosti jako souboru dovedností a vědomostí nutných pro orientaci v nepřehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí (znakové, resp. symbolické) prostředí, v němž se současný člověk pohybuje.“
(RVP pro gymnázia, 2007 : 77)

Průřezová témata souvisí s obory českého jazyky a literatury, dějepisu a občanských a společenskovedních základů. Obsah mediální výchovy v RVP je vymezen ve dvou rovinách, vědomostní a dovedností, které jsou kombinací dvou základních přístupů k výuce mediální výchovy, konceptu learning-by-doing a kriticko-hermeneutického přístupu.⁶⁷

Vědomostní část se skládá ze společenskovední podoblast, která zahrnuje jak poznatky o roli médií v každodenním životě, tak i historicky významné události, a mediovědní jenž přináší poznatky o samotných médiích, jejich chování a fungování. Žáci by měli být schopni uvědomit si „mediální logiku“, která se promítá do mediálních produktů.

Dovedností složka umožňuje žákům vyzkoušet si teoretické znalosti v praxi. Poznají tak jaké jsou podmínky i omezení vzniku mediálního sdělení a také to, jak se pracuje v rámci týmu (například redakce).

Výše uvedené složky se navzájem prolínají a doplňují, a tak tvoří jeden celek.

Průřezová témata pro gymnázia mají pět základních tematických okruhů: Média a mediální produkce, Mediální produkce a jejich význam, Uživatelé, Účinky mediální produkce a vliv médií a Role médií v moderních dějinách.

Tematické okruhy mají určitou strukturu, podle níž lze rozpracovat jednotlivé oblasti, nejsou však striktně či konkrétně vymezeny. Záleží pouze na pedagogovi, kterou oblast z tematické nabídky zpracuje a jak zpracuje.⁶⁸

Tematický okruhy pro základní školy i gymnázia předkládá vyučujícímu určitou strukturu, podle které je možné danou oblast rozpracovat. Jedná se však o formu nabídky, záleží na samotném pedagogovi, které téma si vybere nebo odmítne.

U průřezových témat nejsou definované výstupy, které by měl žák či student ovládat. Dávají tak vyučujícím svobodu jak v pojetí, tak i výběru témat mediální výchovy.⁶⁹

⁶⁷ Vysvětleno v podkapitolách 3.1.1 a 3.1.2

⁶⁸ Tamtéž, s. 79 - 84

⁶⁹ Okruhy témat pro průřezové téma mediální výchova jsou stanoveny v jednotlivých RVP, pedagog si vybírá z těchto tematických okruhů.

7.2 Velká Británie

Státem ustanovené vzdělávání je realizováno prostřednictvím Národního kurikula⁷⁰. V rámci své diplomové práce se budu zabírat postavením mediální výchovy v kurikulárních dokumentech určených pro vzdělávací stupeň (*key stage*) 3 a 4⁷¹.

V národním kurikulu jsou pro jednotlivé stupně vzdělávání a každý předmět ustanoveny klíčové kompetence.⁷² Jejich vymezením jsou obsah a cíle, dále dovednosti a znalosti, které by si měli studenti v jednotlivých předmětech osvojit⁷³, jsou zde také nastíněny možnosti propojení s dalšími předměty. Jednotlivým školám je ponechávána velká míra autonomie při ustanovování náplně jednotlivých předmětů⁷⁴.

V National curriculum pro 3. a 4. vzdělávací stupeň, můžeme nalézt „průřezová témata“ (*cross-curriculum dimensions*), která zahrnují oblasti: identita a kulturní různorodost, zdravý životní styl, podnikání, chápání a porozumění současného světa, technika a médií, tvořivost a kritické myšlení.

„Průřezová“ témata mají studentům poskytnout znalosti a dovednosti, které jsou nutné k tomu, aby chápali současný svět, ve kterém žijí a také odrážejí potřeby a výzvy, kterým musí jedinec a společnost čelit.⁷⁵ Průřezové téma Technika a média je ustaveno tak, aby pomohlo studentům pochopit roli, kterou média a technika v jejich životě hrají. Toto téma si klade za cíl předat jim znalosti a dovednosti, které studenti potřebují proto, aby dokázali kriticky nahlížet na média a jejich obsahy, uměli používat tradiční i nová média, aby měli přístup k širokému spektru informací a na základě toho mohli činit rozhodnutí. Měli by se také naučit používat média jak v roli uživatele, tak i tvůrce různých mediálních obsahů. V neposlední řadě by se měli naučit využít média a techniku pro svůj osobní rozvoj.⁷⁶

⁷⁰ Národní kurikulum bylo publikováno v roce 2007 britskou *The Qualifications and Curriculum Development Agency (QCA)* a realizace kurikula probíhá od září 2008.

⁷¹ Key stage 3 je určen studentům od 11 do 14 let a Key stage 4 je určené pro studenty od 14 – 16 let.

⁷² Klíčové kompetence jsou zde chápány obdobně jako v českých RVP.

⁷³ Na jednotlivých vzdělávacích stupních jsou jednotlivé předměty stanoveny znalosti a dovednosti, které mají studenti ovládat na konci každého vzdělávacího stupně. Studenti jsou hodnoceny podle toho, na jaké úrovni (1 – 8) si dané znalosti a dovednosti osvojili. Existuje tedy systém evaluace žáků.

⁷⁴ Při stanovování obdoby českých ŠVP jednotlivé předměty mají být vyučovány tak, aby co nejlépe vyhovovaly potřebám jednotlivých studentů, ale i pedagogů.

⁷⁵ National curriculum [online]. [cit. 2010-04-27]. Dostupné na WWW:

<<http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-3-and-4/cross-curriculumdimensions/technologymedia/index.aspx?return=/key-stages-3-and-4/cross-curriculum-dimensions/index.aspx>>.

V rámci národních kurikul pro vzdělávací stupeň 3. a 4. není mediální výchova ustanovena jako samostatný předmět. Prvky mediální výchovy jsou tak součástí anglického jazyka a občanské výchovy.

V občanské výchově pro 3. a 4. stupeň⁷⁷ vzdělávání můžeme najít následující prvky mediální výchovy:

- Studenti by měli být seznámeni s tím, jak je média informují o určitých událostech a jak ovlivňují veřejné mínění.
- Studenti by měli umět používat média a ICT (informačních a komunikačních technologií) jako zdrojů informací a způsobu komunikace. Studenti by měli být poučeni o tom, jak jednotlivá média informují o různých událostech a formují tak náš pohledy a názory na dané téma.
- Studenti jsou seznámeni s tím, jak jsou média využita politickými aktéry ve veřejné debatě ((The National Curriculum, 2007 : 32 - 47)

Mediální výchova v rámci anglického jazyka pro vzdělávací stupeň 3. a 4:

- Kritické myšlení je rozvíjeno za použití různých forem jazyka včetně jazyka médií.
- Studenti se učí psát o lokálních či národních událostech, práce se publikují prostřednictvím tištěného periodika nebo jsou umístěny na internetových stránkách (The National Curriculum, 2007 : 63 - 75)

Ráda bych zde také uvedla fakt, že pro povinný vzdělávací stupeň 4 (14 – 16 let) si studenti stanovují a vytváří vlastní kurikula, a to na základě toho z jakých předmětů chtějí skládat závěrečné zkoušky⁷⁸. Zda chtějí dosáhnout kvalifikace směřující k vyššímu stupni vzdělávání nebo směřují do zaměstnání⁷⁹.

⁷⁷ Záměrně uvádím 3. a 4. vzdělávací stupeň dohromady, ve 3. stupni vzdělávání jsou ustanovena témata, na která navazují témata ve 4. stupni vzdělávání a jsou dále rozvíjena.

⁷⁸ Podrobný popis jednotlivých kvalifikací a zkoušek na Directgov [online]. [cit. 2010-05-07].

Dostupné na WWW:

<http://www.direct.gov.uk/en/EducationAndLearning/QualificationsExplained/DG_10039017>.

⁷⁹ Na internetových stránkách National Curriculum [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/>>.

Qualifications and Curriculum Development Agency [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.qcda.gov.uk/curriculum/81.aspx>>. Jsou sekce věnující se podrobně tomuto tématu, studenti skládají zkoušky v 16 letech a poté v 18 letech.

Studenti si většinou vybírají hlavní předměty, mezi něž patří anglický jazyk, matematika a přírodní vědy. Vybrané školy však nabízí kurzy mediálních studií, filmových studií, komunikace v médiích nebo umění v médiích.⁸⁰

Mediální výchova není v kurikulárních dokumentech pro vzdělávací stupeň 3. a 4. (14 – 16) jasně vymezena, existuje zde ale množství kurzů, nabízených v rámci vyššího sekundárního vzdělávání (16 – 18 let), které se oblasti médií věnují a nabízejí studentům ucelené poznatky z této oblasti.

7.3 Porovnání

Reforma českého školství přinesla průřezové téma mediální výchova do škol. Mediální výchova může být vymezena jako samostatný předmět, může probíhat v rámci jiného předmětu nebo prostřednictvím projektů. Je na škole samotné jakou formu výuky, si zvolí.

Školy si při tvorbě vlastních školních vzdělávacích programů ustanoví v jakém rozsahu a do jaké hloubky se budou věnovat průřezovým tématům. Mediální výchova by se tak měla propojovat různé vzdělávací oblasti.

Školy se věnují okruhům mediální výchovy, které jsou vymezeny v Rámcových vzdělávacích programech pro jednotlivé typy školy. Okruhy témat, kterými by se měli pedagogové v rámci mediální výchovy zabývat, jsou vymezeny v Rámcových vzdělávacích programech. Kurikulární dokumenty neobsahují cíle ani úroveň znalosti a dovedností, jechž by měli studenti v rámci tohoto předmětu dosáhnout. Neexistuje zde tedy systém hodnocení žáků a úrovně jejich znalostí.

Ve Velké Británii není mediální výchova ustanovena jako samostatný předmět, probíhá tak v rámci jiných předmětů, nejčastěji se s prvky mediální výchovy setkáváme v rámci výuky anglického jazyka a občanské výchovy. „Průřezové téma“ Média a technika má za úkol zprostředkovat studentům znalosti i praktické dovednosti spojené s médií. V kurikulárních dokumentech pro 3. a 4. vzdělávací stupeň nejsou ustanovena témata, kterými by se měla mediální výchova zabývat.

Od roku 2008 je zavedená nová forma kvalifikace Diploma (pro studenty od 14 – 19 let), která kombinuje praktické a teoretické znalosti, v rámci Diploma lze studovat *Creative and Media* například *Open College network* v Londýně.

⁸⁰ Mediální studia a jiné předměty související s médii jsou nabízeny studentům mezi 14 a 18 roky v rámci výuky na některých školách a také na further education college, kterých se zúčastní 7% studentů z výše uvedené věkové skupiny (Country profile United Kingdom, 2007 : 26)

Přehled jednotlivých kurzů viz. příloha A

Kurikulu pro každý vyučovací předmět však na rozdíl od českého kurikula vymezuje cíle, kterých by měli studenti dosáhnout a zde vymezeno hodnocení.

Jak kurikulární dokumenty České republiky, tak Velké Británii, obsahují téma mediální výchovy. Pedagogové si stanovují témata, kterými se budou zabírat v rámci výuky mediální výchovy. Ve Velké Británii existuje propojenost mezi jednotlivými předměty, s prvky mediální výchovy se můžeme setkat například v hodinách dějepisu, matematiky či přírodopisu. V České republice můžeme také najít propojení mediální výchovy s jinými předměty jako je český jazyk nebo občanská výchova. Mediální výchova se tak stává součástí stávajících vzdělávacích oblastí. Na rozdíl od Velké Británie, v českých kurikulárních dokumentech nenaležeme náměty na propojení mediální výchovy s ostatními předměty.

8 Vzdělávání a školení pedagogů

Zde se zaměřím na oblast vzdělávání a školení pedagogů v oblasti mediální výchovy. Aby mohl pedagog vyučovat mediální výchovu, je nezbytně nutné, aby byl seznámen s teoretickými základy oboru mediální studia.

Vzdělávání pedagogů je jedním z klíčových prvků, který napomáhá rozvoji mediální výchovy.

8.1 Česká republika

Reforma školství s sebou přinesla změny i v oblasti vzdělávání pedagogů, na které klade větší nároky. S kurzy mediální výchovy, se můžeme setkat na pedagogických fakultách, akademických pracovištích i v pedagogických centrech (Brychta, 2007 : 16 -19). Postupně se rozšiřují i možnosti kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Bohužel v současné době není mnoho kurzů, které by se věnovaly vzdělávání stávajících pedagogů v oblasti mediální výchovy.

Pedagogické fakulty po celé České republice nabízejí řadu kurzů zaměřených na oblast mediální výchovy. V této podkapitole přináším popis některých z nich:

Mediální výchova na pedagogických fakultách

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity nabízí svým studentům následující kurzy zabývající se oblastí mediální výchovy:

Mediální kultura

Tento předmět má přispět k vyšší mediální gramotnosti učitelů na základní škole. Jeho cílem je především povzbudit zájem budoucích učitelů o studium médií a mediální výchovu. Pokouší se odpovědět na základní otázku, proč se zabývat studiem médií a co je možné s tímto studiem získat. Studenti by měli být seznámeni s tím, jak média fungují, jak vznikají mediální sdělení a jak média ovlivňují život příjemců.

Filmová a mediální výchova

Předmět se věnuje posílení analytických schopností učitele a kritického promýšlení témat vztahujících se k využitelnosti filmu a mediální kultury ve výchově a výuce s důrazem na využití nových médií a audiovizuální kultury.⁸¹

Katedra společenských věd ve spolupráci s Pedagogickou fakultou, Jihočeské univerzity připravila pro studenty kurzy: Jak rozumět médiím, Mediální gramotnost, Média, společnost a kultura a Úvod do studia médií.⁸²

Jak rozumět médiím

„Cílem kurzu je zprostředkovat studentům základní, přesto však v mezích rozsahu ucelený pohled na oblast mediální komunikace. Přednášky a semináře se věnují jejím jednotlivým složkám (mediální organizace, mediální texty, mediálního publika, účinky médií atd.) a přibližují je v širším společenském a dějinném kontextu. Absolventi kurzu by měli být schopni netriviálního a vícerozměrného uvažování o světě médií a mediálních sdělení.“⁸³

Mediální gramotnost

„Výuka by měla pomoci studentům získat poznatky o fungování médií ve společnosti vysvětlit základní pojmy mediální komunikace, věnovat se médiím jako instituci a jako průmyslovému odvětví. Zaměřit se také na ty, jimž jsou mediované produkty určeny - na publikum a cílové skupiny. Ve výuce bude rovněž naznačena tvorba mediovaných produktů, jejich obsahový a významový rozbor, vliv médií na jednotlivce, společnost a kulturu.

Kurz seznámí studenty s konceptem „reprezentace“ v médiích. Studenti budou vyhledávat, rozlišovat a analyzovat kulturně a sociálně podmíněné reprezentace vybraných jevů ve vybraných médiích a zároveň se budou učit o svých zjištěných referovat.

⁸¹ Dalšími kurzy, které se zabývají oblastí médií (ve smyslu technologií) jsou **Média a komunikace** a **Mediální komunikace**. Cílem těchto předmětů je, aby studenti získali základní vědomosti o problematice informačních a komunikačních technologií v pedagogické komunikaci. Kurzy se zaměřují na úlohu a užívání audiovizuálních a multimediálních didaktických prostředků ve výuce.

Masarykova univerzita Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < http://www.muni.cz/ped/study/teaching/courses_provided?from_record=461&semester=spring2010&in_language=cze#letterF>.

⁸² Mediální výchova, katedra Společenských věd, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/predmety.html >.

⁸³ Mediální výchova, katedra Společenských věd, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/predmety.html >.

Důraz bude kladen na tradiční intentio operis, tedy předpokládaný záměr sdělení v závislosti na typu (žánru) sdělení. V kurzu se tak studenti budou věnovat sledování reprezentací ve (1) zpravodajství, (2) reklamě a (3) zábavě, a to v tištěných a vysílacích médiích.“

Média, společnost a kultura

„Kurz seznamuje posluchače s vybranými teoriemi médií, masové komunikace a masové společnosti/kultury. Cílem kurzu je seznámit posluchače s vývojem myšlení o masových médiích, tak jak se vyvíjelo od počátku 20. století až po současnost. Jednotlivé přednášky jsou zaměřeny na vybrané aspekty mediální reality (mediální publika, instituce, účinky, etika a média, sociální a kulturní důsledky rozvoje mediálních technologií, specifika dílcích žánrů jako např. zpravodajství, soap opera, rodinná fotografie atd.) a postizování klíčových teorií a konceptů, které se snaží daný aspekt konceptualizovat. Tématicky se kurz věnuje zejména vizuální kultuře a technickým obrazům a to zejména z perspektivy jejich existence a působení v rovině každodennosti.“⁸⁴

Úvod do studia médií

„Kurz seznamuje se základy mediálního systému v České republice (typologie a fungování médií, ekonomický a právní rámec, kontrolně-regulační mechanismy atd.) a rolí médií v dějinách Česka. Pozornost je rovněž věnována současným tendencím ve světové mediální sféře a jejich odrazu v českém prostředí (globalizace, koncentrace, digitalizace, deregulace, komercializace aj.). Kurz pomůže studentům v lepší orientaci a kontextuálním vnímání české mediální produkce.“⁸⁵

Na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy je studentům nabízena řada kurzů: Mediální výchova, Mediální výchova základy interpretace masových médií a Mediální výchova a její výuka.

Mediální výchova

Kurz seznamuje studenty s mediální gramotností a jejím pojetím v rámci hodin českého jazyka a literatury. Studenti jsou obeznámeni s tím, jak mohou pracovat s mediálními produkty v hodinách českého jazyka.

⁸⁴ Mediální výchova, katedra Společenských věd, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2010-05-06].

Dostupné na WWW: < http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/predmety.html >.

⁸⁵ Mediální výchova, katedra Společenských věd, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2010-05-06].

Dostupné na WWW: < http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/predmety.html >.

Naučí se připravovat výukové aktivity pro mediální výchovu a seznámí se s možnými inspiračními zdroji pro tvorbu takových aktivit.⁸⁶

Mediální výchova základy interpretace masových médií

„Předmět sleduje dva významné vzdělávací cíle: na jedné straně nabízí poučení o masových a síťových médiích a jejich roli v životě společnosti a jednotlivce, na druhé straně poskytuje úvod do metod interpretace mediovaných obsahů a základy mediální výchovy. Je proto obsahově zaměřen na: osvojení základních znalostí mediální krajiny (s důrazem na česká média), osvojení metod interpretace mediálních obsahů a ekonomického a kulturního chování médií, užívání médií dospívajícími uživateli a metody práce s touto věkovou skupinou při využívání mediálních produktů (základy mediální výchovy).“⁸⁷

Studenti pedagogické fakulty mají dále možnost navštěvovat kurz ***Mediální gramotnost a mediální výchova***.

Tento kurz se zabývá mediální výchovou a mediální gramotností jako součástí všeobecného vzdělání a vzdělávání, tematickým vymezením mediální gramotnosti, historickým kontextem, cíli a posláním mediální výchovy. Účastníci kurzu musejí vypracovat projekt (teoretický text, popularizační text, didaktickou pomůcku pro učitele apod.), který přispěje k rozvoji mediální gramotnosti.⁸⁸

Zajímavým počinem je povinná státní závěrečná zkouška z mediální výchovy⁸⁹, kterou skládají studenti magisterského oboru Sociální a masová komunikace na soukromé Univerzitě Jana Ámose Komenského. Pro studenty zde jsou povinné kurzy ***Mediální pedagogika, Mediální výchova a Mediální etika***. Státní zkoušky z mediální výchovy probíhají na této univerzitě již druhým rokem. Na internetových stránkách školy ani fakulty, jsem nenašla z jakých tematických okruhů a jakým způsobem se státní zkouška z mediální výchovy skládá.⁹⁰

⁸⁶ Pedagogická fakulta Karlovy univerzity[online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.pedf.cuni.cz/>>.

⁸⁷ Obsah kurzu Mediální výchova je totožný s kurzem Mediální výchova a její výuka na ZŠ a SŠ. Pedagogická fakulta Karlovy univerzity[online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.pedf.cuni.cz/>>.

⁸⁸ Práce studentů jsou umístěny na portálu FSV UK pro rozvoj mediální gramotnosti a podporu mediální výchovy, Mediální výchova a mediální gramotnost [online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné na WWW: <<http://medialni vychova.fsv.cuni.cz/MVP-50.html>>.

⁸⁹ Povinnou státní závěrečnou zkoušku na Univerzitě J. A. Komenského studenti vykonávají z Teorie a praxe masové komunikace a Mediální výchovy, volitelné jsou předměty Žurnalistika nebo Teorie a praxe marketingové komunikace.

⁹⁰ Univerzita Jana Ámose Komenského [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.ujak.cz/>>.

Na pedagogických fakultách nalezneme kurzy, které se věnují oblasti mediální výchovy. Patří spíše k výběrovým a okrajovým předmětům, studenti však získají alespoň základní informace o této oblasti.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků⁹¹

Programy akreditované v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na Pedagogické fakultě v Hradci Králové nabízí studium k prohlubování odborné kvalifikace v rámci kurzu *Mediální výchova a Mediální výchova – průřezové téma RVP ZV/pro učitele 1. stupně ZŠ*.⁹² Univerzita Hradec Králové se spolu s Karlovou univerzitou v Praze, Fakultou sociálních věd a společností Pro-Centrál podílí na projektu *Média a multimédia v pedagogické praxi*, který je určen pracovníkům škol a školských zařízení v Královéhradeckém kraji. Projekt se zabývá pěti oblastmi: Základní využívání multimédií ve výuce, Předmětové aplikace využití multimédií ve výuce, Mediální výchova ve školách, Filmová a multimediální tvorba a Rozvoj počítačové gramotnosti.⁹³ Další akreditované kurzy nejsou v současné době k dispozici.⁹⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že kurzy pro současné pedagogy v oblasti mediální výchovy nejsou nabídnuty v dostatečně míře. Domnívám se, že počet kurzů v této vzdělávací oblasti oproti předchozím rokům klesá.⁹⁵

8.2 Velká Británie

Vzhledem k tomu, že je systém vzdělávání ve Velké Británii odlišný od České republiky, pokusím se v úvodu této kapitoly zevrubně popsat, jak probíhá vzdělávání pedagogů.⁹⁶

⁹¹ Ministerstvo školství, tělovýchovy a sportu akredituje programy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, na internetových stránkách MŠMT je možné dohledat v databázi akcí jednotlivé kurzy MŠMT [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://dvpp.msmt.cz/advpp/vybdvpp.asp>>.

⁹² Univerzita Hradec Králové [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://www.uhk.cz/pdf/celozivotni/2350>>.

⁹³ Média a multimédia v praxi [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://www.projekt-media.wz.cz/>>.

⁹⁴ FSV UK podala žádost o akreditaci následujících kurzů: *Mediální výchova ve školách, Základy mediální výchovy pro učitele gymnázií, Základny mediální výchovy – pro učitele 2. stupně ZŠ, Mediální výchova v praxi – pro učitele 2. stupně ZŠ a Mediální výchova v praxi – pro učitele gymnázií*.

⁹⁵ Domnívám se, že největší důraz na vzdělávání pedagogů v oblasti mediální výchovy a s tím související širší nabídka kurzů byl předtím, než se mediální výchova stala povinnou součástí školních kurikul (2007/2008).

⁹⁶ Informace byly čerpány z dokumentu organizace EURYDICE Structures of Education and Training Systems in Europe, United Kingdom – England, 2009/10

Pedagogové ve Velké Británii musí mít status kvalifikovaného pedagoga (qualified teacher status).⁹⁷ Proto, aby tento status získali, musí nejprve složit General Certificates of Secondary Education (GCSEs)⁹⁸ alespoň na známku C z následujících předmětů: anglický jazyk, matematika a přírodní vědy.

Pokud studenti získají GCSEs mohou dále studovat na pedagogických kolejích (college of education)⁹⁹, které jsou součástí vysokoškolského vzdělávání.

Po dokončení získají bakalářský titul Bachelor of Education, Bachelor of Arts nebo Bachelor of Science. Po absolvování bakalářského studia, nastupují na jednoroční studium Postgraduate Certificate of Education (PGCE)¹⁰⁰

Nebo mohou budoucí pedagogové po složení GCSEs nastoupit do School-centred initial teacher training (SCITT).¹⁰¹

Existuje celá řada PGCE kurzů, podařilo se mi najít i kurz s názvem PGCE Creative and Media¹⁰² zaměřený na výuku médií a tedy i mediální výchovy.

Cary Bazalgette ve svém článku Teacher training for media education in the UK (2007) píše, že počáteční vzdělávání pedagogů nemůže připravit pedagogy na výuku všech vzdělávacích oblastí a zaměřuje se převážně hlavní předměty jako je anglický jazyk, matematika nebo přírodní vědy, nepřipravuje je na předměty, ne na okrajové jako jsou předměty související s médií. Dále se zde můžeme dočíst, o stanovisku britské vlády. Podle ní může mediální výchovu vyučovat každý, kdo učí anglický jazyk. (Bazalgette, 2007)

Můžeme zde tedy najít malý počet kurzů v rámci GCSE nebo PGCE zaměřených na oblast mediální výchovy. Záleží však na samotném pedagogovi, zda si

⁹⁷ Týká se všech pedagogů (primárního, sekundárního i postobligatorního studia)

⁹⁸ Vedle GCSEs existují v Anglii následující kvalifikace pro studenty od 14 – 19 let: The Diploma Apprenticeships (výuční list), Foundation learning. V rámci GCSEs je možné taky studovat specializované kurzy zaměřené na média – Media Studies, Film Studies, Moving Image Arts apod. Existuje kolem 40 předmětů, ze kterých je možné GCSEs skládat. Studenti, kteří se chtějí stát pedagogy, musí složit zkoušky z anglického jazyka, přírodních věd a matematiky a prokázat tím hlubokou znalost dané oblasti. Je na nich samotných zda se rozhodnou skládat GCSE z předmětů zaměřených na média.

⁹⁹ Studium trvá 3 – 4 roky

¹⁰⁰ PGCE je zaměřený na rozvoj pedagogických dovedností, tento kurz trvá jeden rok a nabízejí ho univerzity a koleje (college). Skládají pedagogové, kteří chtějí učit studenty od 11 – 16 (vzdělávací stupeň 3. a 4. , v britském školském systému se jedná o sekundární vzdělávání) a od 16 – 18 (jedná se o postobligatorní vzdělávání v rámci sixth form college, specialist college nebo general FE college)

¹⁰¹ SCITT studenti chodí učit do škol, zaměřeno na praktickou výuku, proto musí před tímto kurzem složit GCSEs a tím prokážou hlubokou znalost daných předmětů. V rámci tohoto kurzu se budoucí pedagogové učí kombinovat výuku v rámci, kurz trvá jeden rok. Týká se pedagogů pracujících v primárním školství,

¹⁰² Universtiy od Bedfordshire [online]. [cit. 2010-05-06].

Dostupné na WWW: < <http://www.beds.ac.uk/courses/bysubject/edustu/pgce-appcremed-bc>>.

dané kurzy vybere či nikoliv. Pedagogové ale mohou využít řady kurzů zaměřených na rozvoj znalostí souvisejících s médii a mediální výchovou.

Dané kurzy nabízejí instituce jako je British Film Institute, English and Media Centre nebo Film Education¹⁰³. Pedagogové mohou také využívat internetové zdroje, které poskytují množství studijních materiálů, podkladů, námětů a rad. Jedná se například o internetové stránky British Film Institute, Film Education, Channel 4, BBC, MediaEd a Media Education Association.

8.3 Porovnání

V České republice můžeme na vysokých pedagogických školách najít kurzy, které se zaměřují na oblast mediální výuky, studenti se tak mohou setkat s oblastí mediální výchovy.

Současní pedagogové nemají mnoho možností dalšího vzdělávání v oblasti mediální výchovy. Existuje zde pouze malý počet kurzů, jež se zaměřují na tuto oblast.¹⁰⁴

Oproti tomu ve Velké Británii existuje poměrně velký počet kurzů, které nabízejí různé organizace (English and Media Centre nebo British Film Institute) zaměřujících se na různé oblasti mediální výchovy (film, reklama, média a kreativní tvorba). Záleží na samotném pedagogovi a jeho zájmu jaký kurz si vybere. Na rozdíl od České republiky, kde byla největší nabídka těchto kurzů v rozmezí let 2006 – 2008, ve Velké Británii je nabídka kurzů ustálená. Ve Velké Británii podobně jako v České republice existuje poměrně malá nabídka kurzů mediální výchovy v rámci vysokoškolského vzdělávání pedagogů.

¹⁰³ Popis jednotlivých kurzů, viz. předchozí kapitola

¹⁰⁴ Nabídka školení pro pedagogy se objevuje v nabídce pedagogických center nebo nabídce kurzů Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Nabídka však není systematická a stálá.

9 Instituce zaměřené na oblast mediální výchovy

V této kapitole bych ráda popsala následující instituce:

- veřejné a státní
- občanská sdružení a jejich projekt

Výše uvedené instituce se podílí na formování oblasti mediální výchovy a přispívají k jejich rozvoji. Mohou poskytovat důležité studijní materiály a náměty pro pedagogy mediální výchovy.

9.1.1 Česká republika

9.1.1.1 veřejné a státní organizace

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy realizuje školskou (kurikulární) reformu, která přináší změny jak v obsahu, tak cílech vzdělávání. Školy by se měly zaměřit nejen na předávání znalostí, ale také na to, aby se žáci naučili pracovat s informacemi a osvojili se důležité celoživotní zkušenosti – tzv. klíčové kompetence¹⁰⁵, které by je měly připravit na život v 21. století.¹⁰⁶

Součástí Rámcových vzdělávacích programů pro základní školy, gymnázia a střední odborné školy se stávají průřezová témata a odrážejí aktuální problémy současného světa, propojují vzdělávací obsahy a připívají k ucelenosti vzdělávání žáků, rozvíjí především postoje a hodnoty žáka a pomáhají budovat klíčové kompetence. Mezi průřezová témata patří i mediální výchova.

MŠMT se snaží podporovat rozvoj mediální výchovy prostřednictvím metodických příruček, které nabízí ke stažení na svých internetových stránkách. Jedním z těchto dokumentů je i příručka Příklady dobré praxe, jež je rozdělena podle úrovně a typu vzdělávání na příklady ze základních škol, gymnázií a ze středních odborných škol a učilišť. V odkazu na Příklady dobré praxe¹⁰⁷ určené základním školám nalezneme i sekci věnovanou oblasti mediální výchovy.¹⁰⁸

¹⁰⁵ MŠMT vydalo Klíčové kompetence v základním vzdělávání a Klíčové kompetence na gymnáziu (zaobírají se tématem školské reformy a vysvětlují jednotlivé klíčové kompetence)

¹⁰⁶ Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže Školská reforma [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma>>.

¹⁰⁷ Příkladem dobré praxe se rozumí:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nabízí dále pedagogům pomoc prostřednictvím svých přímo řízených organizací¹⁰⁹ a také svého metodického portálu Rámcových vzdělávacích programů¹¹⁰, který nabízí databázi garantovaných námětů do výuky i řadu článků, jež se zabírají průřezovými tématy, mediální výchovu nevyjímaje.

Výzkumný pedagogický ústav (VÚP)

Výzkumný pedagogický ústav je resortní výzkumný ústav Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který se zabírá pojetím všeobecného vzdělávání a jejího dalším rozvojem. Dále připravuje vzdělávací dokumenty platné pro celou Českou republiku a to pro mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, základní umělecké školy, gymnázia a školy jazykové, kterým poskytuje metodickou pomoc a v případě potřeby také konzultační a poradenský servis.¹¹¹

Výzkumný pedagogický ústav je hlavním garantem Rámcových vzdělávacích programů.¹¹²

Výzkumný pedagogický ústav v současné době pracuje na nové metodice, která by podpořila výuku a hodnocení průřezových témat v podobě tzv. Modelových očekávaných výstupů (MOV).¹¹³

„vyústění snahy o efektivnější vzdělávání

konkrétní úspěšná metoda práce s žáky

vhodný námět, který lze využít v životě školy jako celku

příležitost učit se od jiných škol a využívat dobré nápady, které se osvědčily“

Příklady dobré praxe základní vzdělávání [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <

http://pdpzv.vuppraha.cz/index.php?p=PDP&u=PDP_uvod>.

¹⁰⁸ Příklady dobré praxe z oblasti rozhlasového a televizního vysílání, tvorby školního časopisu a vizuální komunikace, více na Příklady dobré praxe pro základní vzdělávání [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < http://pdpzv.vuppraha.cz/index.php?p=PDP&u=PDP_uvod>.

¹⁰⁹ Jedná se Výzkumný ústav pedagogický a Národní institut dětí a mládeže

¹¹⁰ www.rvp.cz tento

¹¹¹ Výzkumný ústav pedagogický [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://www.vuppraha.cz/>>.

¹¹² Autorem kapitoly Mediální výchova v Rámcových vzdělávacích programu pro základní školy a gymnázia je mediální odborník Jan Jiráček.

¹¹³ „MOV jsou vytvářeny ke každému tematickému okruhu všech průřezových témat. Na rozdíl od očekávaných výstupů vzdělávacích oborů však nebudou MOV závazné, ale stanou se „mostem“ který propojí obecně pojatá průřezová témata s potřebami praxe. MOV pomohou učitelům konkretizovat pro každé průřezové téma vědomosti, dovednosti a znalosti, které si mají žáci jejich prostřednictvím osvojovat stejně tak, jako postoje a hodnoty. Ale nejen to. Modelové očekávané výstupy napomohou efektivně propojovat tematické okruhy průřezových témat a učivo vzdělávacího oboru, do kterého je tematický okruh integrován. Pomohou rovněž stanovovat výstupy školních projektů a usnadní realizaci PT formou samostatného předmětu. Zároveň "zviditelní" vazby a přesahy průřezových témat navzájem a stanou se také východiskem pro jejich další inovace.“

Národní institut dětí a mládeže (NIDM)

Národní institut dětí a mládeže patří mezi odborná zařízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který si klade za cíl státní podporu a ochranu mládeže.

NIDM se zaměřuje „na zájmové vzdělávání¹¹⁴ a činnosti školských zařízení v této oblasti, dále zajišťuje metodickou a organizační podporu práce s dětmi a mládeží a další vzdělávání pedagogických pracovníků.“¹¹⁵

V rámci této instituce probíhá řada projektů, mezi něž patří i národní projekt *Klíče pro život - Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání*.

Mezi oblastmi, kterým se projekt Klíče pro život zabývá, patří i průřezové téma *Mediální výchova a medializace*. V této sekci můžeme najít pozvánky na události například na první ročník konference E-Bezpečí, který je zaměřen na problematiku nebezpečných komunikačních jevů, jež souvívá s užíváním internetu a mobilních technologií.¹¹⁶

Také nabízí vzdělávací aktivity, mezi něž patří i kurz *Mediální výchovy a medializace*,¹¹⁷ který se zaměřuje na současnou mediální a reklamní praxi a orientaci v ní.¹¹⁸

Kurz bude rozdělen mezi 3 dny semináře s výukou v rozsahu 24 hodin a e-learningový kurz v rozsahu 40 hodin.

Centrum pro mediální studia (CEMES)

Centrum pro mediální studia vzniklo v roce 1996 z grantu MŠMT na podporu vědecké činnosti jako výzkumné pracoviště při Fakultě sociálních věd UK. Mimo jiné se také zabývá postavením mediální výchovy v České republice.

Výzkumný ústav pedagogický [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.vuppraha.cz/tvorba-a-overovani-modelovych-ocekavanych-vystupu-k-tematickym-okruhum-prurezovych-temat-pro-1-a-2-stupen-zakladniho-vzdelavani-a-pro-gymnazia>>.

¹¹⁴ Zájmové vzdělávání je zde chápáno jako neformální vzdělávání, NIDM se zaměřuje na výzkum volného času dětí a mládeže a také na vzdělávání vedoucích, kteří pracují s dětmi a mládeží. Oddělení neformálního vzdělávání nově vzniklo v únoru 2008 a soustřeďuje se na oblast výzkumu volného času dětí a mládeže a vzdělávání vedoucích, pracujících s dětmi a mládeží

¹¹⁵ Národní institut dětí a mládeže [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidm.cz/o-nidm>>.

¹¹⁶ Jedná se například o téma kyberšikany, více na <http://konference.e-bezpeci.cz/>

¹¹⁷ Kurz by měl probíhat od května do prosince tohoto roku a měl by celkem proškolit 90 účastníků z celé České republiky.

¹¹⁸ Témata, která budou v rámci kurzu probírána jsou následující: Média (médiá dnes, televize, rádio, tisk, internet, novinář a jeho práce, média zítra), Public relations (základy public relations) a Mediální trénink

CEMES se podílí na řadě projektů souvisejících s oblastí mediální výchovy, mimo jiné i na tvorbě Rámcových vzdělávacích programů¹¹⁹, projektu *Rozumět médiím* a provozuje internetové stránky zaměřené na mediální výchovu, kde je umístěna řada lekcí, námětů a materiálů, které se dají použít pro výuku mediální výchovy.¹²⁰ Dále provozují distanční kurzy¹²¹, které se věnují problematice médií a mediální výchovy.¹²²

9.1.2 Občanská sdružení

Na rozvoji mediální výchovy v České republice se podílejí i občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a další uskupení a organizace. V této podkapitole bych ráda zmínila některé projekty, které již skončily, ale svým zaměřením a obsahem významně napomohly rozvoji této vzdělávací oblasti u nás.

Z jejich materiálů a odkazů mají možnost pedagogové, rodiče, ale i odborníci čerpat i nadále. Projekty, které jsem do této sekce zařadila, jsou následující: Média tvořivě, Rozumět médiím, Variace a ProMed¹²³. Dále se zde nacházejí programy, které v současné probíhají: Asociace mediální pedagogiky, Abeceda a také komerčně zaměřený projekt JUNIOROOM.

Média tvořivě

Média tvořivě byl projekt, který si za svůj hlavní cíl kladl didaktickou podporu pedagogů 2. stupně ZŠ a SŠ, kteří se zajímali o využití prvků mediální výchovy nebo vyučování mediální výchovy jako samostatného předmětu. Patřil mezi projekty využívající koncept *learning-by-doing*¹²⁴, kdy si studenti znalosti a dovednosti o médiích osvojí prostřednictvím praktické činnosti, v tomto případě se jednalo o tvorbu školních časopisů.

¹¹⁹ Jan Jiráček je členem CEMESU.

¹²⁰ Mediální výchova a mediální gramotnost portál FSV UK pro rozvoj mediální gramotnosti a podporu mediální výchovy [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://medialnivychova.fsv.cuni.cz/> >.

¹²¹ Jedná se například o kurz Média jako veřejná sféra? nebo Marginalizace v médiích. Více na Stránky CEMES UK FSV pro rozvoj Mediální gramotnosti a podporu mediální výchovy [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: < <http://moodle.fsv.cuni.cz/> >.

¹²² CEMES také pořádal kurz Základy mediální výchovy (2007), v současné době se Fakulta sociálních věd, pod kterou CEMES spadá, podílí na projektu Média a multimédia v pedagogické praxi. Projekt se také zabývá oblastí *Mediální výchova ve školách*.

¹²³ Jedná se o projekty, které již skončily.

¹²⁴ Podrobné vysvětlení konceptu *learning-by-doing* se zabývá podkapitola 3.1.1

Pedagogům tento projekt zprostředkoval tématické semináře, které se zabíraly mediální tvorbou nebo tvorbou školních časopisů, dále byla pod záštitou tohoto projektu publikována metodická příručka pro učitele *Média tvořivě*, která se skládá z 20 lekcí, které souvisí s mediální gramotností (reklama, video, internet, fotografie) a také 30 lekcí, nabízejících náměty, jak lze propojit mediální výchovu s dalším i předměty.¹²⁵

Tento projekt také získal od londýnského *English and Media Centre*¹²⁶ tři publikace¹²⁷ týkající se oblasti mediální výchovy, které byly přeloženy a upraveny. Tyto publikace představují především zdroj metodické inspirace pro české pedagogy.

Projekt *Média tvořivě* realizovalo občanské sdružení Aisis, spolufinancovaly je Evropský sociální fond, státní rozpočet České republiky a rozpočet hlavního města Prahy. Partnerskou organizací se stala ZŠ Tábořská v Praze.

Rozumět médiím

V roce 2005 byl zahájen organizací PARTNERS CZECH¹²⁸ projekt s názvem Rozumět médiím. Zaměřoval se jak na pedagogy, tak i na samotné žáky. Pro pedagogy přinesl řadu námětů a aktivit souvisejících s rozvíjením mediální výchovy u nás a také metodické materiály, které přispěly k rozvoji a integraci mediální výchovy do českých škol. Rozumět médiím se stal reakcí na změny, které probíhají v českém školství i společnosti, jež se neustále informačně a technologicky rozvíjí.

Projekt si kladl za cíl zvýšit povědomí o mediální výchově u pedagogů a ostatních pracovníků ve školství, kteří mají danou oblast vyučovat. Hlavním výstupem tohoto projektu byla příručka a multimediální CD-Rom nabízející ukázky různých mediálních produktů.

¹²⁵ Zejména s českým jazykem a literaturou, dějepisem, zeměpisem, občanskou výchovou, chemií nebo fyzikou.

¹²⁶ English and Media Centre je nezisková organizace, která poskytuje publikace a podporuje profesní rozvoj ve výuce anglického jazyka pro učitele a studenty literatury, jazyka a médií a ve Velké Británii i v zahraničí. Více informací na English and media centre [online]. [cit. 2010-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.englishandmedia.co.uk/>>.

¹²⁷ Jedná se o publikace *Učnice mediální výchovy*, *Cíle mediální výchovy ve výuce angličtiny v 7. – 9. ročníku* a *Síla obrazu*.

¹²⁸ Organizace PartnersCzech založena v roce 1992 se zaměřuje na řadu vzdělávacích projektů a programů pro různorodé profese a také příslušníky národnostních menšin. Pro učitele realizujeme každý rok několik desítek školení v programech především v oblasti výchovy k občanství - *Právo pro každý den*, *Multikulturní výchova*, *Občan a jeho obec*.

Pod záštitou tohoto projektu probíhaly i série interaktivních školení¹²⁹ po celé České republice, které mělo pedagogům přinést základní dovednosti a znalosti z oblasti mediální výchovy, tak aby byli schopni mediální výchovu vyučovat.

Samotný projekt trval dva roky a jeho hlavními partnery byly CEMES a Rada pro reklamu. Konzultanty pak redakce zpravodajství České televize, TV Prima, reklamní agentura MARK/BBDO a mnoho odborníků v oblasti médií a mediální výchovy. Projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Dalším významným počinem tohoto projektu byl tzv. *Den mediální výchovy*. Jednalo se o jednodenní program jak pro pedagogy, tak i pro žáky, který byl zaměřen na témata související s mediální výchovou.

Varianty

Projekt Varianty byl realizován obecně prospěšnou společností Člověk v tísni¹³⁰. Projekt probíhal od ledna 2006 do června 2008. Jeho cílem bylo podpořit a propojit průřezová témata a přispět tak k utváření klíčových kompetencí. Kromě oblasti mediální výchovy se zabývala interkulturním vzděláváním¹³¹ a globálním rozvojem výchovy¹³².

Projekt spolupracoval s pěti středními školami a pomohl jim vypracovat vlastní školní vzdělávací programy¹³³. Součástí projektu byly také vzdělávací kurzy určené pedagogům SŠ a SOU, informace z daných oblastí a metodika (PRŮŘEZNÍK aneb Jak začít s průřezovými tématy – možnost stáhnutí.), kromě metodiky i didaktické materiály určené k výuce mediální výchovy.¹³⁴

¹²⁹ Dané školení probíhalo ve dvou dvoudenních školení. Témata, jež se probírala: zpravodajství a reklama, analýza zpravodajství, reprezentace reality a techniky reklamy. Navazující školení bylo určeno především pro pedagogy, kteří se zaobírají oblastí mediální výchovy (marketing a zábava).

¹³⁰ Společnost *Člověk v tísni* vydala v roce 2007 sadu multimediálních materiálů na DVD s názvem *Být v obraze – mediální vzdělávání*, které jsou doplněny o metodickou a didaktickou příručku pro pedagogy. Je zde 15 lekcí zaměřených na důležitá témata mediální výchovy (například příprava zpravodajství, reklama nebo propaganda).

¹³¹ Interkulturní vzdělávání (IKV) je příprava na život v multikulturní realitě, příprava na sociální, politické i ekonomické aspekty interakce mezi lidmi s odlišným sociokulturním zázemím. Snahou IKV je vytvářet způsobilost jednotlivých, osobností chápat a respektovat jiné kulturní zázemí, než své vlastní, komunikovat a kooperovat s dalšími osobnostmi s jiným sociokulturním zázemím. Varianty [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné na WWW: < <http://www.varianty.cz/index.php?id=7>>.

¹³² Globální rozvojové vzdělávání (GRV) připravuje na život v současném propojeném, rychle se měnícím světě. Snahou GRV je vést studenty k porozumění základním problémům soudobého světa, k vytváření vlastních názorů na ně a k rozvoji schopností podílet se na jejich řešení. Varianty [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné na WWW: < <http://www.varianty.cz/index.php?id=8>>.

¹³³ ŠVP prvky mediálního, interkulturního a globálního rozvoje výchovy a výchova k lidským právům. Inspirace pro další SŠ.

¹³⁴ Výstupy projektu:

ProMed

Občanské sdružení CELN získalo dotaci ze státního rozpočtu České republiky v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů spolufinancovaného ze státního rozpočtu ČR a Evropského sociálního fondu.

Projekt probíhal od ledna 2007 do června 2008 a zabýval se realizací průřezového tématu Mediální výchova na 2. stupni základní školy. Do tohoto projektu bylo zapojeno celkem deset základních škol z celé České republiky. Na projektu se podíleli jak učitelé, tak i žáci.¹³⁵

Výsledkem byl sborník zabývající se oblastí mediální výchovy, projektové výuky, multimediálních technik (fotografie a video) i samotné projekty realizované na základních školách, které se do projektu zapojily. První fáze projektu (2. polovina školního roku 2006/2007) obsahovala jednodenní projekty tematicky zaměřené na oblast mediální výchovy (témata Jak se tvoří zprávy, Příprava a realizace reklamní kampaně, Pozor, reklam! Můžeme jim věřit?).

Asociace pro mediální pedagogiku (AMP)

Občanské sdružení Asociace pro mediální pedagogiku vzniklo v roce 2006. Na svých internetových stránkách si klade za cíl podporu rozvoje mediální výchovy a mediální pedagogiky, podporu projektů a akcí, které se věnují rozvoji a mediální

-
- dlouhodobý kurz multikulturní výchovy pro SŠ pedagogy (2 kurzy po dvou dnech pro cca 20 účastníků)
 - dlouhodobý kurz globální rozvojové výchovy pro SŠ pedagogy (2 kurzy po dvou dnech pro cca 20 účastníků)
 - dlouhodobý kurz mediální výchovy a výchovy k lidským právům pro SŠ pedagogy (4 kurzy po dvou dnech pro cca 40 účastníků)
 - letní škola pro pedagogy SŠ (dvě třídenní akce)
 - kurz lektorských dovedností (kurz složený z 6 dvoudenních seminářů pro 20 účastníků)
 - sestavení kolekce materiálů využitelných pro mediální výchovu na SŠ
 - semináře IKV a GRV pro studenty pedagogické fakulty v Praze (4 semináře)
 - semináře na středních školách pro studenty SŠ (10 seminářů na různá témata)
 - evaluační seminář (3 semináře)
 - doplňkové semináře pro pilotní a spolupracující střední školy (3 semináře)
 - podpora školních projektů (small grants)
 - závěrečná zpráva a konference

Varianty [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné na WWW: <
<http://varianty.cz/index.php?id=12&older=1&item=10>>.

¹³⁵ Harmonogram projektu

leden - červen 2007 workshopy pro učitele
září 2007 - duben 2008 práce s dětmi ve školách
květen 2008 závěrečná konference, vydání sborníku
červen 2008 ukončení projektu

výchovy a mediální pedagogiky a v neposlední řadě by se mělo stát místem setkávání odborníků a široké veřejnosti zabývajících se touto oblastí.

Asociace pro mediální pedagogiku se spolu s Pedagogickou fakultou Západočeské univerzity podílela na pořádání mezinárodní konference *Mediální pedagogika – teorie a praxe*.¹³⁶

Abeceda

Občanské sdružení Abeceda získalo finanční podporu z Evropských sociálních fondů v rámci operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* na projekt *Čtenářská gramotnost a projektové vyučování*. Projekt si klade za cíl podporovat rozvoj čtenářské gramotnosti ve třech oblastech:

- 1) Čtenářství a čtenářská gramotnost
- 2) Čtenářská gramotnost a mediální výchova
- 3) Čtenářská gramotnost a tvůrčí psaní

Projekt je rozplánován na tři roky (od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2012). V současné době Abeceda pořádá soutěž školních časopisů s názvem *Náš časopis 2010*.¹³⁷

JUNIOROOM

Multimediální vydavatelství PPF Média provozuje mezinárodní školící centrum FUTUROOM, pod které spadá JUNIOROOM, jež je věnováno dětem a mladistvým.

JUNIOROOM pořádá kroužek *Cesta mediálním světem*¹³⁸, dále letní tábor *Novinářem na vlastní kůži*¹³⁹, který naváže na předchozí podzimní, pololetní a jarní aktivity¹⁴⁰.

¹³⁶ Asociaci pro mediální politiku můžeme vnímat jako snahu o přiblížení se například britské Media Education Association. Bohužel se mi nepodařilo dohledat další aktivity této organizace.

¹³⁷ Abeceda občanské sdružení [online]. [cit. 2010-05-08]. Dostupné na WWW: < <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/>>.

¹³⁸ Probíhá od ledna do června 2010, děti se podívají do redakcí, setkají se známými osobnostmi a vytvoří si vlastní časopis.

¹³⁹ Zde by děti měly pracovat v multimediální redakci a osvojit si tak znalosti a dovednosti potřebné pro práci novináře za využití moderní techniky, dále by se děti měly seznámit s historií, trendy a vývojem žurnalistiky, osvojit si základy psaní a editace článků a to jak pro tisk, tak i pro on-line média a také s principy televizní tvorby (videoreportáže, televizních zpráv), digitální fotografie a grafiky (design tisku a webu).

¹⁴⁰ V rámci akce Podzimní prázdniny v newsroomu i v České televizi a Poletní prázdniny v newsroomu, anebo Mladí novináři na olympiádě si děti mohly vyzkoušet, jak psát články, fotit a pracovat s multimediálními technologiemi. Program Jarních prázdnin newsroomu je obdobný jako na výše uvedeném letním táboře.

JUNIOROOM by měla do budoucna připravovat i vzdělávací moduly mediální výchovy a práce s multimediálními technologiemi pro pedagogy základních a středních škol.¹⁴¹

Mezi partnery této aktivity se řadí Fakulta sociálních věd Masarykovy univerzity a také World Association of Newspapers.¹⁴²

JUNIOROOM představuje ojedinělou komerční aktivitu v rámci rozvoje mediální výchovy.

9.2 Velká Británie

Ve Velké Británii existuje řada organizací, které podporují rozvoj mediální výchovy, zaměřila jsem se tedy na ty, které považuji za nejdůležitější a nevýznamnější v této oblasti.

9.2.1 Státní a veřejné instituce

Department for Children, Schools and Families (DCSF)

Department for Children, Schools and Families¹⁴³ představuje státní orgán, který je zodpovědný za formální vzdělávání a kurikula, která zahrnují oblast mediální výchovy.¹⁴⁴

DCSF na svých internetových stránkách poskytuje informace a statistické údaje z oblasti vzdělávání, které jsou určeny školám, dětem i rodičům. DCSF nevyvíjí žádné přímé aktivity, které by podporovaly mediální výchovu.

¹⁴¹JUNIOROOM [online]. [cit. 2010-05-08].

Dostupné na WWW: < <http://www.junioroom.cz/kurzy/kurzy-mediální-vychovy-a-multimedii-pro-ucitele/> >.

¹⁴²JUNIOROOM [online]. [cit. 2010-05-08].

Dostupné na WWW: < <http://www.junioroom.cz/kurzy/kurzy-mediální-vychovy-a-multimedii-pro-ucitele/> >.

¹⁴³Department for Children, Schools and Families (DCSF) vznikl v červnu 2007, nahradil tak Department for Education and Skills (DfES)

¹⁴⁴ Nejčastěji v rámci výuky anglického jazyka a občanské výchovy.

Tento vládní odbor však řídí orgány, *Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA)*¹⁴⁵, *Office for*

*Standards in Education (Ofsted)*¹⁴⁶ a *Training and Development agency*¹⁴⁷, které jsou zodpovědné za kurikula a kvalifikaci vzdělávání. Z tohoto důvodu hrají DCSF a výše uvedené instituce důležitou roli v oblasti mediální výchovy a podílejí se na jejím rozvoji a formování. (Country profile United Kingdom, 2007 : 9)

Department for Culture, Media and Sport (DCMS)

Department for Culture, Media a Sport je státním orgánem, který je zodpovědný za oblast umění, filmu, televizního a rozhlasového vysílání a volnočasových aktivity včetně sportu.¹⁴⁸

DCMS tak vnímá mediální gramotnost jako oblast, která by měla být dostupná všem občanům. (Country profile United Kingdom, 2007 : 8). DCMS podporuje mediální gramotnost například projektem *Community media*, jenž se zaměřuje na rozvoj a podporu lokálního televizního a rozhlasového vysílání, které by se mělo zaměřovat na lokální zprávy a události a podpořit tak rozvoj jednotlivých komunit,¹⁴⁹ Také prostřednictvím instituce OFCOM.

OFCOM

Office of Communication (OFCOM) představující nezávislý regulační telekomunikační orgán, který vznikl v roce 2003, kdy nahradil regulační orgány *Broadcasting Standards Commission, Independent television Commission, Office of Telecommunications, Radio Authority* a *Radiocommunications Agency*.

¹⁴⁵ Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA) má na starosti ustanovování národních kurikul pro jednotlivé stupně vzdělávání, formuje také oblast kvalifikací, kterých mohou studenti ve Velké Británii dosáhnout v rámci jednotlivých stupňů vzdělávání. QCDA provozuje internetové stránky

National curriculum [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné na WWW: < www.curriculum.qcda.gov.uk >.

které poskytují pedagogům i studentům potřebné informace o národních kurikulech.

¹⁴⁶ Office for Standards in Education dohlíží, kontroluje a podává zprávy o situaci v oblasti školního vzdělávání.

¹⁴⁷ Training and Development Agency for school je zodpovědný za vzdělávání a školení pedagogů..

¹⁴⁸ DCMS se podílí na pořádání letních Olympijských her v Londýně v roce 2012.

¹⁴⁹ Department for culture, medi and sport [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.culture.gov.uk/what_we_do/broadcasting/3172.aspx >.

OFCOM je tak zodpovědný za dohled na televizní a rozhlasové vysílání a oblasti telekomunikačních služeb tak, aby byla zajištěna pluralita médií i ochrana publika před negativními obsahy jednotlivých médií.

OFCOM pomáhá rozvíjet mediální oblasti tím, že se podílí na vydávání publikací a výzkumů, jež se touto oblastí zabývají. Jedná se například o studii *Media literacy Audit* (2006). Tato studie měla za úkol zmapovat úroveň mediální gramotnosti u dětí, dospělých, znevýhodněných lidí, starších lidí a dospělých z minoritních etických skupin. OFCOM také vytvořil zprávu *UK children's media literacy*, (2009) zabývající se popisem úrovně mediální gramotnosti u dětí ve věku od 5 do 15 let.¹⁵⁰

OFCOM také podporuje Parlamentní klub mediální gramotnosti (*Associate Parliamentary Media Literacy Group*), který se snaží hájit zájmy a význam, jež mediální gramotnost pro společnost představuje.¹⁵¹

British Film Institute (BFI)¹⁵²

Prvopočátky mediální výchovy ve Velké Británii jsou spojovány s filmovou tvorbou. *British Film Institute* byl založen v roce 1933, snaží se podporovat a rozvíjet zájem o britskou filmovou a televizní tvorbu a rozvoj mediální gramotnosti prostřednictvím filmového vzdělání.¹⁵³

BFI pořádá kurzy a semináře pro pedagogy¹⁵⁴, publikuje učebnice a materiály, které mohou pedagogové využít ve výuce mediální výchovy¹⁵⁵, dále vydává časopis

¹⁵⁰ Studie se také týká rodičů (zda a jakým způsobem kontrolují, na co se děti dívají, jaká média děti využívají apod.)

OFCOM [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:

<http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/uk_childrens_ml/>.

¹⁵¹ Na internetových stránkách daného sdružení (<http://www.apmlg.org.uk/>) poskytuje informace o událostech a seminářích, které se zaobírají touto oblastí a jsou podporovány organizací OFCOM a pořádané *Associate Parliamentary Media Literacy Group*. Jedná se například o setkání odborníků na téma: *Helping children understand digital information* (7. 12. 2009) nebo *Teaching Media Literacy in School* (27. 4. 2009).

¹⁵² BFI je charitativní organizace založená Royal Charter a financovaná Department for Culture, Media and Sport prostřednictvím UK Film Council (Country profiele United Kingdoom, 2007 : 12)

¹⁵³ BFI disponuje Národním filmovým a televizním archivem (*National Film and Television Archive*), BFI Národní knihovnou (*National Library*) a BFI *Southbank* (jedná se o komplex kin a výstavních ploch zahrnujích i Národní filmové divadlo (*National Film Theatre*).

¹⁵⁴ V současné době nabízí kurzy *Film Theory for Teachers* , *Digital Video Production in Education a Children, Film and Literacy*.

British Film Institute [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.bfi.org.uk/learn.html>>.

¹⁵⁵ Například *Assessing Media education, Media Studies: Teachers Guide, Adventure Films: Classroom Resources* a další. Více na British Film Institute[online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <http://filmstore.bfi.org.uk/acatalog/BFI_Filmstore_Teaching_Resources_58.html>.

*Talks & courses*¹⁵⁶, pořádá filmové festivaly¹⁵⁷ a v neposlední řadě financuje internetové stránky *The Media Education webside* (MediaEd),¹⁵⁸ jež jsou věnovány všem, kdo se zajímají o mediální výchovu, zejména pak pedagogům mediální výchovy.

Na těchto internetových stránkách můžeme najít řadu rozpracovaných námětů pro výuku mediální výchovy, články a informace zaměřené na tuto oblast, ale i ukázky práce studentů.¹⁵⁹

Organizace BFI na své internetové stránky umístila také sekci s názvem *Screenonline*. Jedná se o službu, která podporuje vzdělávací aktivity tím, že umožňuje školám a veřejným knihovnám volný přístup k velkému množství filmových a televizních materiálů prostřednictvím stream videa.¹⁶⁰

Film Education

Film Education je charitativní organizace financovaná British Film Institut a UK film industry, zaměřená především na podporu pedagogů vyučujících média a film. Pro ně tato organizace připravuje širokou škálu studijních materiálů, organizuje vzdělávací aktivity a konference.¹⁶¹ Pedagogům také nabízí možnost využít ve svých hodinách poklady z Filmové knihovny (Film Library). Dále pořádá soutěže pro studenty *Young film critic* a *Be creative*.

Young film critic je určená dětem a studentům od 4 do 19 let. Ti mají za úkol napsat recenzi na film, jenž viděli v kině¹⁶².

¹⁵⁶ Zaměřený na filmovou oblast.

¹⁵⁷ London Lesbian & Gay Film Festival, London Film Festival

¹⁵⁸ MediaEdu[online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < www.mediaed.org.uk >.

¹⁵⁹ MediaEdu[online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.mediaed.org.uk/content/blogcategory/46/152/>>.

¹⁶⁰ Na dané materiály se můžeme dívat pouze na internetových stránkách, není zde možnost dané materiály stáhnout. (Country profile United Kingdom, 2007 : 13) Více na *Screenonline* [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.screenonline.org.uk/>>.

Mezi další organizace zabývající se oblastí filmové produkce patří UK Film Council. Více na UK Film Council *Screenonline* [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < www.ukfilmcouncil.org.uk>.

¹⁶¹ *The Film Industry Conference – a View from the Inside* (14. 6. 2010), *The Media Studies Conference 2007*, *Critical practice Creative process Cultural perspective* (CP3) jedná se o sérii přednášek a praktických cvičení zaměřených na filmovou a multimediální tvorbu, konaly se v roce 2008, 2009 a mají se konat i v roce 2010.

¹⁶² Studenti jsou rozděleni do 4 kategorií podle věku, rozsah recenze se liší pro jednotlivé kategorie. V sekci, která se vztahuje k této soutěži, jsou také umístěny studijní materiály a rozpracované plány výuky, jenž mají podporovat a rozvíjet kritické myšlení dětí.

Film Education [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.filmeducation.org/becreative/thebrief.html> >.

Be creative se zaměřuje na kreativní schopnosti studentů ve věku 11 – 19 let, jejich úkolem je vytvořit kampaň propagující legální stahování hudby a filmů. Studenti tvoří televizní, rozhlasové nebo tištěné kampaně.¹⁶³

Mezi další aktivity spjaté s touto organizací patří každoroční *National Schools Film Week*¹⁶⁴, který umožňuje studentům a pedagogům shlédnout celou řadu filmů zdarma.¹⁶⁵

V neposlední řadě provozuje internetový obchod se vzdělávacími publikacemi a materiály.¹⁶⁶

The National Media Museum

The National Media Museum je součástí skupiny *National Museum of Science and Industry*, která zahrnuje *Science Museum* a *National Railway Museum*.

Jsou zde umístěny sbírky zaměřené na fotografii, televizi a animaci. Je zde oddělení s názvem *Magic Factory*, které má návštěvníkům odhalit základní principy fungování televize, fotografie a animace. Dále nabízí semináře - například o fotografii, televizní reklamě nebo editaci textu pro rozdílné věkové skupiny studentů a žáků.

Součástí muzea jsou i kina s technologií IMAX.

Každoročně se v prostorách *National Museum of media* koná filmový festival *Young Filmmaker's Festival*, který představuje krátké filmy dětí a mládeže z celé Velké Británie.¹⁶⁷

V sekci, která se vztahuje k této soutěži jsou také umístěny studijní materiály a rozpracované plány výuku, jež mají podporovat a rozvíjet kritické myšlení dětí.

¹⁶³ Jsou zde tři kategorie – televizní spoty, rozhlasové spoty a tištěná kampaň
Film Education [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.filmeducation.org/becreative/thebrief.html>>.

¹⁶⁴ Letošní 15. ročník tohoto festivalu se uskuteční v Anglii, Walesu a Severním Irsku 14 - 22 října 2010, ve Skotsku pak 28. října 2010

¹⁶⁵ National schools week festival [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.nsfw.org/>>.

¹⁶⁶ Film education Film Education [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.filmeducation.org/shop/>>.

¹⁶⁷ Film National media television radio museum web photography [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.nationalmediamuseum.org.uk/General/AboutUs.asp>>.

9.3 Občanská sdružení

The English and Media Centre¹⁶⁸

The English and Media Center je nezisková organizace, která se zaměřuje na podporu a profesionální rozvoj pedagogů a studentů anglického jazyka, literatury a médií. Tato organizace poskytuje pedagogům publikace a školení¹⁶⁹ ve výše uvedených oblastech. Vydává také čtvrtletní magazín *MediaMagazine*¹⁷⁰, který je zaměřený na mediální gramotnost.

Media Education Association (MEA)¹⁷¹

Media Education Association vznikla v roce 2006 a představuje sdružení pro pedagogy mediální výchovy. Tato organizace se snaží podporovat pedagogy vyučující mediální výchovu a zvyšovat povědomí o dané vzdělávací oblasti. Na svých internetových stránkách¹⁷² provozuje fórum, kde si mohou jednotliví pedagogové sdělovat své osobní zkušenosti, rady a tipy z oblasti mediální výchovy.

Je zde také umístěna sekce Počáteční vzdělávání pedagogů (*Initial teacher education*), kde se nachází řada užitečných informací o vzdělávací oblasti mediální výchovy, ale také náměty na praktickou výuku.¹⁷³

¹⁶⁸ English and Media centre [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.englishandmedia.co.uk/index.html> >.

¹⁶⁹ Tato organizace nabízí velké množství kurzů zaměřených na oblast mediální gramotnosti, jež jsou teoreticky i prakticky zaměřeny. Více o jednotlivých kurzech na
<http://www.englishandmedia.co.uk/courses/result.php?CourseType=MediaKS3-5>

¹⁷⁰ Časopis je volně ke stažení na internetových stránkách The English and Media Center [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://www.englishandmedia.co.uk/mm/index.html>>.

¹⁷¹ Media Education Association [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.mediaedassociation.org.uk/>>.

¹⁷² Media Education Association [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
< <http://www.mediaedassociation.org.uk/>>.

¹⁷³ Jedná se o sekci *Praktické práce*, kde jsou umístěny rozpracované náměty pro výuku mediální výchovy. Pedagogové mohou také využít internetových stránek MediaED [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.mediaed.org.uk> >.

Centre for the study of children, youth and media (CSCYM)

CSCYM založil London's Institute of Education. Financuje výzkumné projekty¹⁷⁴ a poradenství, pořádá konference a veřejné semináře, dohlíží na práci studentů doktorandského studia, spolupracuje na dalšími institucemi, národní i mezinárodní úrovni.

9.4 Porovnání

V České republice i ve Velké Británii najdeme státní instituce, které formují oblast mediální výchovy v rámci kurikulárních dokumentů a podílejí se tak na rozvoji této oblasti.¹⁷⁵ Ve Velké Británii existuje celá řada organizací podporujících oblast mediální výchovy, které organizují kurzy pro pedagogy, poskytují jim studijní materiály, náměty na hodiny i audiovizuální podporu.¹⁷⁶

V České republice najdeme také organizace zabývající se oblastí mediální výchovy, mediální výchova je v nich pojmána pouze okrajově, neexistuje zde organizace, která by se výhradně zaměřovala na tuto oblast. V České republice v roce 2006 vznikla Asociace pro mediální pedagogiku, bohužel není toto sdružení dostatečně aktivní v oblasti mediální výchovy. Neposkytuje pedagogům náměty ani materiály, které by mohli využít v hodinách mediální výchovy.

Oproti tomu ve Velké Británii právě Media Education nebo English and Media Centre významně podporují pedagogy, kteří se o tuto oblast zajímají, a zároveň je i sdružují a napomáhají výměně zkušeností mezi nimi.

¹⁷⁴ Projekty například Learning from Online Worlds, Computer games, motivation and gender nebo Learners and Technology 7 – 11. Více na Centre for the study of children, youth and media Media [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.childrenyouthandmedia.org.uk/> >.

¹⁷⁵ V České republice je to Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci *Výzkumného pedagogického ústavu*, Ve Velké Británii *Department for Children, Schools and Families*, prostřednictvím *Qualification and Curriculum Development Agency*

¹⁷⁶ BFI nabízí filmovou knihovnu,

10 Vzdělávací aktivity (konference, semináře a publikace)

Vzdělávací aktivity spojené s oblastí mediální výchovy a mediální gramotnosti a to zejména konference a semináře určené mediálním odborníkům a pedagogům napomáhají rozvoji této oblasti, stejně tak jako publikace, které přispívají k orientaci v dané problematice pedagogickým pracovníkům a přinášejí náměty pro výuku mediální výchovy.

10.1 Česká republika

Do této podkapitoly jsem vybrala některé konference a semináře, které se konaly v rozmezí let 2007 a 2009.

V roce 2009 pořádala Západočeská univerzita spolu s Asociací pro mediální pedagogiku mezinárodní konferenci *Mediální pedagogika – teorie a praxe*. V rámci českého předsednictví Evropské unie, se v témže roce konaly konference *Evropa přátelská k dětem a O odpovědnostech poskytovatelů obsahu a uživatelů*. V roce 2007 se pořádalo Pražské komunikační centrum spolu ve spolupráci s CEMES konferenci *Mediální gramotnost: vzdělávání profesionálů a veřejnosti*. Níže uvádím popis jednotlivých konferencí.

Konference a semináře

V červnu 2009 se v Plzni konala mezinárodní konference *Mediální pedagogika – teorie a praxe* věnovaná pedagogům základních, základních uměleckých a středních škol, kteří se zajímají o oblast mediální pedagogiky a výchovy. Konference byla jak teoreticky, tak i prakticky zaměřena na oblast mediální výchovy a s ní související proměnu školy a společnosti¹⁷⁷. Součástí semináře byly i semináře a prezentace zaměřené na praktické ukázky mediální výchovy.

¹⁷⁷ Přednášky byly rozděleny do následujících tematických okruhů: vliv médií na společnost, kulturní, umělecká a vizuální výchova s médii, televizní a filmová výchova, internet a počítačové hry v edukaci. Konference byla akreditována Ministerstvem školství a tělovýchovy v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Jednalo se o semináře:

Média a běžný život: hra jako cesta k jejich porozumění, který vedla G. Fišerová¹⁷⁸ a hovořila zde o svých zkušenostech s výukou mediální výchovy a dále uvedla principy, ze kterých při výuce mediální výchovy vychází doplněné, o praktické ukázky.

Filmový obraz, zabývající se způsoby práce s filmovým obrazem a jeho využití v rámci výtvarné výchovy, doplněné o ukázky animací v rámci výuky ZUŠ Sokolovská a ZUŠ Trnka v Plzni.¹⁷⁹

Zapojení autorské fotografie a videa do vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Seminář byl zaměřen na oblast žákovské a studentské filmové tvorby, doplněn praktickými ukázkami tvůrčí činnosti dětí, mládeže a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami v oblasti fotografie a filmu a také o ukázky metodiky práce.

Animace a její využití při výuce výtvarné výchovy na základních, základních uměleckých a středních školách. Seminář se věnoval projekci a analýze animací vytvořených studenty a žáky z různých škol v rámci celé České republiky.

*Potenciál a možnosti využití virtuálních prostředí pro přenos znalostí*¹⁸⁰

Media Smart – projekt mediální výchovy pro první stupně základních škol. Tento seminář představil britský projekt mediální výchovy určený dětem od 5 do 10 let, uvedení podobného projektu se připravuje i v České republice. Prezentace představila výukové materiály, pracovní listy a témata, kterými se bude daný projekt zabývat.¹⁸¹

Poslední z řady seminářů nesl název *Dětská filmová tvorba v Turecku*^{182 183}

¹⁷⁸ Učitelka mediální výchovy na ZŠ Pavlovská v Brně, výuka mediální výchovy na Pedagogické fakultě MU a SŠS Brno.

¹⁷⁹ Prostřednictvím tohoto semináře bylo publiku předvedeno mnoho ukázek animovaných filmů a také představen projekt Animánie, který organizuje OCET (Oblastní centrum elementární tvorby) patřící mezi volnočasové projekty, jež se snaží zprostředkovat animaci dětem, mládeži, ale i pedagogům a veřejnosti. Nabízí projekci animovaných filmů, ale také možnost vyzkoušet si animační tvorbu prostřednictvím dílen a seminářů s touto tematikou. Pod odborným vedením tak vznikají dětské animované filmy. Projekt vrcholí podzimním festivalem animovaných filmů z České republiky a zahraničí, program bude doplněn o animační dílny pro děti a veřejnost.

Animánie [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < www.animanie.cz >.

¹⁸⁰ Tento seminář si kladl za cíl představit hlavní typy virtuálních prostředí, zejména pak ty, které vycházejí z aplikací „webu 2.0“, „klasických“ počítačových her a online 3D světů typu MMORPG ((Massive(ly)-Multiplayer Online Role-Playing Game)

¹⁸¹ DOPLNIT INFO O MEDIA SMART

¹⁸² Doc. N. Pembecioğlu seznámí posluchače se školními projekty filmové tvorby v Turecku a předvede řadu zajímavých filmů ze studentského filmového festivalu v Istanbulu.

¹⁸³ Mezinárodní konference Mediální pedagogika – teorie a praxe [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://medialnipedagogika.zcu.cz/workshop.htm> >.

Ve dnech 6. – 7. dubna 2009 se v Kongresovém centru Praha konala konference zabývající se právy dětí. *Evropa přátelská k dětem* se věnovala třem klíčovým oblastem (oblast médií, výchova k lidským právům a ochrana dětí, pozitivní výchova). První z nich byla oblast médií a dětí, především proto, že média ovlivňují vývoj a život dětí. Proto by měli být rodiče i děti informováni o současných médiích a rizicích, která jsou spojena s jejich obsahy. Součástí tohoto tématu se stal i seminář *Cesta k bezpečnému internetu pro rodiče*, naplňující doporučení Mezinárodní online charty, která se snaží o vzdělávání rodičů v oblasti bezpečného internetu. Rodiče by tak mohli přispět k zajištění online bezpečnosti svých dětí.¹⁸⁴

V rozmezí od 18. do 20. března 2009 se v Praze konala konference *O odpovědnostech poskytovatelů obsahu a uživatelů*, který se zabývala tématy médií, audiovizí a autorskými právy. V oblasti mediální gramotnosti měla konference za cíl ukázat, jak je možné přistupovat k této oblasti a také jak by bylo vhodné podněcovat iniciativy směřující k rozvoji mediální

gramotnosti u nás. V rámci této konference byl představen projekt *Být v obraze*¹⁸⁵, jenž si klade za cíl rozvoj kritického nahlížení mladých lidí na mediální sdělení.¹⁸⁶

Konference *Mediální gramotnost: vzdělávání profesionálů a veřejnosti* se konala 16. – 17. dubna a byla realizována v rámci projektu Pražského mediálního a komunikačního centra.¹⁸⁷

¹⁸⁴ EU 2009 [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.eu2009.cz/event/1/442/>>.

Více na internetových stránkách European Youth Information Charter [online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.eryica.org/en/content/european-youth-information-charter>>.

¹⁸⁵ Společnost Člověk v tísni připravila sadu multimediálních materiálů na DVD s názvem *Být v obraze – mediální vzdělávání*, které je doplněno o metodickou a didaktickou příručku pro pedagogy. V patnácti lekcích jsou studentům představena nejdůležitější témata mediální výchovy, mezi která patří příprava zpravodajství, vliv reklamy, propaganda nebo násilí a sex v médiích.

Podklady k projektu vycházely ze zahraničních zkušeností, ale byly upraveny tak, aby odpovídaly specifikům mediálního prostředí u nás. K tématu ke kterému nebylo možné najít vhodný materiál, jej autoři vytvořili sami (jedná se o vzdělávací dokument *Večerní zprávy*, který je součástí lekce pojednávající o vzniku zpravodajství).

Cílem projektu bylo především vytvořit učební pomůcky, které mohou být okamžitě použity ve výuce, pedagogové nemusejí intenzivně studovat dané téma, ale objevují nové způsoby výuky a naučí se pracovat s nápady a zkušenostmi jednotlivých studentů. *Člověk v tísni* [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekv tisni.cz/index2.php?id=669&idArt=810>>.

¹⁸⁶ Portál veřejné správy České republiky [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=120565>.

¹⁸⁷ Pražské komunikační centrum (PMKC) vzniklo v roce 2005 jako centrum dalšího profesního vzdělávání v oblasti médií a komunikace. PMKC působí v oblasti dalšího profesního vzdělávání pracovníků masmédií (novinářů a manažerů médií), public relations, komunikačních a informačních středisek, call center a dalších profesí oblasti styku s veřejností. PMKC navazuje na činnost občanského sdružení Hermes. Jak je uvedeno na internetových stránkách Hermes: „*Prvotním cílem*

Konference se zabývala následujícími oblastmi: Aktuální otázky mediální gramotnosti¹⁸⁸, Mediální výchova a veřejnost¹⁸⁹, Mediální výchova a média¹⁹⁰ a Profesní vzdělávání v médiích.¹⁹¹ Z příspěvků z této konference spolu s příspěvkem konference „*Diskurs, média a obrazy České republiky a Evropy*“ vznikla publikace *Mediální Gramotnost: Nový rozměr vzdělávání*¹⁹², která může pedagogům zabývajícím se oblastí mediální výchovy přinést zajímavé informace.

Mezi připravované konference, které se částečně zabývají tématem mediální výchovy, patří zlínská konference *Duhová kulička*,¹⁹³ věnovaná především současné reklamě a dalšímu vývoji. Mezi připravovanými konferenčními tématy je i mediální výchova, na konferenci jsou pozváni světoví odborníci, například ze Spojených států, aby mohli pedagogům v České republice představit své znalosti, zkušenosti a poznatky a představí nejnovější trendy v této oblasti.

Z dostupných informací na internetových stránkách pedagogických fakult, Ministerstva školství a tělovýchovy a Centra pro mediální studia jsem se bohužel nedozvěděla o dalších konferencích zaměřených na oblast mediální výchovy a mediální gramotnosti. Proto se domnívám, že je tato oblast nedostatečně podporována a rozvíjena.

občanského sdružení bylo nalézat, ukazovat a analyzovat cesty a směřování českého mediálního světa, zejména televizního a rozhlasového vysílání, k transparentnímu vlastnictví médií a k etice v působení médií. Od roku 2004 rozšířil Hermes dosud spíše teoreticko-politologické úvahy, výzkumné poznatky a jejich šíření o oblast praxe, zejména vzdělávání. V roce 2005 sdružení získalo grantové prostředky z Evropského sociálního fondu, které jsou určeny jednak na další profesní vzdělávání pracovníků médií, jednak na výzkum v této oblasti. Další finanční prostředky z téhož fondu jsou určeny na rozvoj vzdělávání v oblasti digitalizovaného vysílání. “Hermes media[online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.hermesmedia.cz/?q=node/692>>.

¹⁸⁸ Význam mediální gramotnosti, Koncepce mediální výchovy, Mediální výchova v ČR

¹⁸⁹ *Média a poznání minulosti, Média a český jazyk, Média a výchova k občanství*

¹⁹⁰ *TV a mediální gramotnost, Co všechno změnil internet, Média a politika, Mediální výchova a mediální instituce, Výstavy o médiích jako součást mediální výchovy*

¹⁹¹ Toto téma bylo rozčleněno na dvě oblasti - *Profesní vzdělávání v médiích I.* (témata Profesionalizace práce v médiích, Co má umět dobrý novinář, Film a mediální gramotnost) a *Profesní vzdělávání v médiích II.* (témata Média, novinářství a společnost, Úloha médií v dalším profesním vzdělávání – seznámení s výsledky výzkumného šetření)

¹⁹² Publikace je rozdělena do tří oddílů. První oddíl se jmenuje „*K postavení a obsahu mediální gramotnosti a mediální výchovy*“, jsou zde uvedeny texty, které se zabývají mediální gramotností jako kompetencí svého druhu a také mediální výchovou jako oblastí vzdělávání.

Druhá část nese název „*Mediální výchova jako součást všeobecného vzdělávání*“ a věnuje se dílčím tématům a oblastem mediální výchovy.

V závěrečné, třetí, části „*Novinářství, média a mediální gramotnost*“ jsou umístěny příspěvky, které se vztahují k tématům proměny profesionalizace práce v médiích jako specifické oblasti mediální výchovy. (Jiráček, 2007 : 4)

Publikace je volně ke stažení na internetových stránkách Mediální výchova a Mediální gramotnost [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://medialnivychova.fsv.cuni.cz/>>.

¹⁹³ Konference by měla probíhat ve dnech 2. 6. - 3. 6. 2010

Publikace

Proto, aby se mohla mediální výchova v České republice rozvíjet, je třeba, aby měli pedagogové, ale i široká veřejnost, možnost získat potřebné informace o této oblasti prostřednictvím publikací věnovaných tomuto tématu.¹⁹⁴

Mezi publikace zabývající se mediální výchovou v rozmezí let 2005 – 2009 patří: *Základy mediální výchovy* autorů Mičienka a Jiráka vydané v roce 2007. Jedná se o příručku mediální výchovy, na které se podílela společnost Partners Czech a Centrum pro mediální studia Fakulty sociálních studií Karlovy univerzity v rámci projektu Rozumět médiím. Publikace má za cíl seznámit studenty s principy fungování médií, učí je kritickému přístupu k médiím a předává jim základy mediální gramotnosti.

Učebnici *Mediální výchova*¹⁹⁵ vypadá na podzim 2009 autorská dvojice Pospíšil a Závodná, publikace se zabývá tématy komunikace a masová komunikace, reklamy, zábavy a novými médii. Také představuje studentům žurnalistiku a žurnalistické žánry, typy mediálních obsahů, typy médií a jejich funkci, snaží se studentům přiblížit fungování médií a regulaci médií.

Dále již výše zmíněná publikace *Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání*.¹⁹⁶ S tématem mediální výchova a mediální gramotnost se můžeme setkat i v dalších publikacích.¹⁹⁷ Cílem mé diplomové práce však není zmapovat veškerou publikační činnost na toto téma, nýbrž snaha o vhled do této oblasti.

¹⁹⁴ Uvádím zde přehled publikací o mediální výchově v rozmezí let 2005 – 2009.

¹⁹⁵ Tato publikace má být doplněna i o publikace *Mediální výchova – Metodika* a *Mediální výchova - Cvičebnice*

¹⁹⁶ Popis publikace viz konference *Mediální gramotnost: vzdělávání profesionálů a veřejnosti*.

¹⁹⁷ V roce 2007 vydal Verner publikaci *Mediální výchova* průřezové téma, která má za úkol seznámit čtenáře především s historií jednotlivých médií, v závěru publikace je zmíněno téma mediální výchovy jako průřezového tématu.

V roce 2005 vyšla kniha *Výchova k mediální gramotnosti* autorů Bíny, která se zabývá oblastí mediální gramotnosti a mediální výchovy. Je zde popsána historie vývoje těchto konceptů, jejich význam a smysl.

V roce 2005 vyšla kniha *Mediální výchova v Čechách* autora J. Rotha, jak je však poznamenáno samotným autorem na začátku publikace: „Ač publikace nese titul mediální výchova, nejde o žádnou učebnici. Výchova je tu míněna spíše jako předávání zkušeností s českou mediální scénou.“

(Roth, 2005 : 5). Tématem mediální výchovy se také zabíralo vydání čtvrtletníku *Revue pro média* v červnu 2004.

Celý časopis byl věnován tomuto tématu a je zde mnoho přínosných článků předních českých mediálních odborníků pojednávajících o této oblasti.

S tematikou mediální výchovy se můžeme také setkat v časopisech *Strategie* (listopad 2007) nebo *Pedagogika* (leden 2004).

Metodickou podporu výuky mediální výchovy představují i publikace *Učebnice mediální výchovy*, *Cíle mediální výchovy ve výuce angličtiny* v 7. – 9. ročníku a *Síla obrazu*. Jedná se o překlady a úpravu publikací vydaných londýnským *English and Media Centre* v rámci projektu *Média tvořivě*.

10.2 Velká Británie

Konference a semináře

Ve Velké Británii existuje celá řada organizací, jenž se významnou měrou podílejí na rozvoji mediální výchovy. Vzhledem k tomu, že jsem již v předchozí kapitole podrobně popsala organizace a jejich aktivity, přináším zde pouze výčet z výše uvedeného.

- OFCOM - podílí se na publikacích a výzkumech, jedná se například o Media literacy Audit či UK Children's media literacy¹⁹⁸, také pořádá konference zaměřené na oblast médií. V listopadu 2008 se tak konala mezinárodní konference *Next Generation Net Generation* nebo *Communications and Convergence Challenges for 21st Century Digital Economies*¹⁹⁹
- The English and Media centre pořádá semináře a kurzy pro pedagogy mediální výchovy²⁰⁰
- Media Education Association umístilo na své internetové stránky sekci pro počáteční vzdělávání pedagogů (*Initial teacher education*), která obsahuje celou řadu studijních materiálů.²⁰¹

Publikace jsou volně dostupné na stránkách Media tvořivě [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.mediatvorive.cz/publikace/?id=3>>.

Zde bych také ráda zmínila publikaci Média a společnost autorů Jiráka a Köpplové, která představuje souhrn informací z oblasti médií a mediální komunikace. Tuto publikaci považuji za důležitou především proto, že z ní lze čerpat teoretické poznatky o médiích a přiblížit tak tuto oblast jak pedagogům, tak i široké veřejnosti.

Celý časopis byl věnován tomuto tématu a je zde mnoho přínosných článků předních českých mediálních odborníků pojednávající o této oblasti.

S tematikou mediální výchovy se můžeme také setkat v časopisech Strategie (listopad 2007) nebo Pedagogika (leden 2004).

Metodickou podporu výuky mediální výchovy představují i publikace Učebnice mediální výchovy, Cíle mediální výchovy ve výuce angličtiny v 7. – 9. ročníku a Síla obrazu. Jedná se o překlady a úpravu publikací vydaných londýnským English and Media Centre v rámci projektu Média tvořivě. Publikace jsou volně dostupné na stránkách Media tvořivě [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.mediatvorive.cz/publikace/?id=3>>.

Zde bych také ráda zmínila publikaci Média a společnost autorů Jirák a Köpplova, která představuje souhrn informací z oblasti médií a mediální komunikace. Tuto publikaci považuji za důležitou především proto, že z ní lze čerpat teoretické poznatky o médiích přiblížit tak tuto oblast jak pedagogům, tak i široké veřejnosti.

¹⁹⁸ OFCOM [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:

< http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/>

¹⁹⁹ 29. 11. – 1. 12. 2006

²⁰⁰ Tato organizace nabízí velké množství kurzů zaměřených na oblast mediální gramotnosti, jenž jsou teoreticky i prakticky zaměřeny. Více o jednotlivých kurzech na English and Media Centre [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:

< <http://www.englishandmedia.co.uk/courses/result.php?CourseType=MediaKS3-5>>.

- British Film Institute pořádá následující kurzy a semináře pro pedagogy: *Film Theory for Teachers, Digital Video Production in Education a Children, Film and Literacy*. Také financuje a podporuje internetové stránky *The Media Education website (MediaEd)*, kde je umístěno velké množství studijních materiálů a námětů na práci v hodinách.
- Film Education organizuje vzdělávací semináře pro učitele *Critical practice Creative process Cultural perspective (CP3)* zaměřené na teoretickou a praktickou práci s médii, pořádá také konference zaměřené na oblast médií a filmu *The Media Studies Conference (2007)* a *The Film Industry Conference – a View from the Inside (2010)*

V rozmezí 19. – 20. listopadu 2010 se má v Londýně konat mezinárodní konference MLC 2010 (Media Literacy Conference) pořádaná organizacemi OFCOM, Media Education Association a Centre for the Study of Children, Youth and Media. Tato konference by měla být setkáním pedagogů, výzkumných pracovníků, politických činitelů, školitelů a mediálních odborníků zabývajících se mediální výchovou ve školství.²⁰² Konference bude zaměřena na vzdělávání, mediální technologii a gramotnost a bude doplněná o řadu seminářů.²⁰³

Publikace

Ve Velké Británii existuje velké množství publikací, které se danou tématikou zabírají, a to jak knih, tak i učebnic.²⁰⁴

²⁰¹ Jedná se o sekci *Praktické práce*, kde jsou umístěny rozpracované náměty pro výuku mediální výchovy. Pedagogové mohou také využít internetových stránek MediaED, které se zaměřují na výuku mediální výchovy, a jsou zde také umístěny náměty na výuku.

²⁰² Pro studenty od 3 – 19 let

²⁰³ Mediální teorie v 21. století, Tvořivé mediální aktivity nebo Vkládání mediální výchovy do primárního a sekundárního vzdělávání v rámci kurikula. MLC 2010 [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.mlc2010.org.uk/workshops.php>>.

²⁰⁴ Zde jsou uvedeny některé z nich:

Andrew Burn, James Durran Media literacy in schools: practice, production and progressin (2007),
 Rober McInnes Adventure Films: Classroom Resources (2003)
 Jenny Graheme Doing News: Approaches for 21st Century (2006)
 Jenny Graheme, Media Book (2001)
 Mike Gould, Dick Kempson Non Fiction and Media Pack (2008)
 Vanessa Clare Researching Media nad Film studies Teacher's Guide/ Classroom resources (2005)
 Wendy Helsby Teaching TV reality (2010)
 Wendy Helsby Teaching TV Advertising (2004)
 Eileen Lewis Teaching TV News (2003)

Proto jsem se rozhodla zmínit zde ty, které pokládám za nejvýznamnější, a z nichž mohou čerpat čeští pedagogové, mediální odborníci i veřejnost.

Mezi přední britské mediální odborníky se řadí David Buckingham.²⁰⁵ Mezi jeho publikace se patří následující tituly: *Children Talking Television* (1993), *Moving Images* (1996), *The Making of Citizens* (2000), *Young People, Sex and the Media* (2004) a také *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*²⁰⁶, která představuje jeho nejznámější dílo. V této knize je obsaženo mnoho zajímavých poznatku o mediální výchově..

Dále Sonie Livingstone²⁰⁷ je autorkou řady publikací a článků, které se zabírají tím jak média působí na děti a mládež.²⁰⁸ Mezi její publikace patří: *Media Consumption and Public Engagement* (2007), *The International Handbook of Children, Media and Culture* (2008), *New Media* (2009), *Children and the Internet* (2009) a *Kids Online* (2009).

Cary Bazalgette²⁰⁹ je autorkou řady článků a publikací, školám nabízí kurzy zaměřené na mediální výchovu. Podílela se na přípravě publikací²¹⁰ *Teaching English in the National Curriculum: Media Education* (1991)²¹¹, *New Directions: Media Education Worldwide* (1992),²¹² *Look Again! A Teaching Guide to using film and television with*

Len Masterman *Teaching the Media* (1986)

Seznam publikací British Film Institute [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <http://filmstore.bfi.org.uk/acatalog/BFI_Filmstore_Teaching_Resources_58.html>.

²⁰⁵ Profesor pedagogiky na fakultě pedagogiky Londýnské univerzity, je také ředitelem *Center for the Study of Children, Youth and Media*, dále působí jako konzultant organizací UNESCO, BBC a OFCOM.

²⁰⁶ Kniha známého britského odborníka na oblast mediální výchovy, poskytuje ucelený přehled mediální výchovy ve Velké Británii v 21. století. V knize se čtenář dozví, jaké jsou problémy mediální výchovy, jaký byl její vývoj a jakým směrem se tato oblast ubírá. Kniha je doplněna o praktické ukázky a případové studie.

²⁰⁷ Profesorka sociální psychologie a ředitelka Department of Media and Communications na London School of Economics and Political Science.

²⁰⁸ Jednalo se například o články *Media Audiences*, *EU Kids online*, *UK Children Go Online* nebo *Media Literacy, Media and Communications* [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www2.lse.ac.uk/media@lse/whosWho/AcademicStaff/SoniaLivingstone/soniaLivingstone.aspx#generated-subheading5>>.

²⁰⁹ Cary Bazalgette pracovala pro *British Film Institute* (1979 – 2007), v letech 1999 – 2006 byla ředitelkou vzdělávací sekce BFI. Je členkou pracovního týmu Dr. Jackie Marsh, jež se podílí na projektu *Reframing Literacy*, zabývající se podporou a rozvojem mediální výchovy, pracuje jako konzultant pro Ofcom. Zabývá se přípravou kurzů pro pedagogy, které nabízí na svých internetových stránkách Cary Bazalgette [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.carybazalgette.net/Training.html>>.

²¹⁰ Jako editorka

²¹¹ Autoři Hodder and Stoughton

²¹² Editorka spolu s Evelyne Bevert a Josiane Savino

free – to eleven year-olds (2003).²¹³ *Teaching Media in the Primary Classroom* (2010)²¹⁴.

10.3 Porovnání

V minulých letech proběhla v České republice řada konferencí a seminářů, které se věnovaly mediální pedagogice.²¹⁵

Velká Británie nabízí pedagogům, jenž se zajímají o oblast mediální výchovy, řadu seminářů, konají se zde také konference zaměřené na toto téma. Publikací - ať už se jedná o učebnice, studijní materiály nebo knihy zaměřené na oblast médií - vychází dlouhodobě ve Velké Británii velké množství, jsou propracované, zaměřují se na konkrétní témata a nabízejí pedagogům množství materiálů a námětů, které mohou využívat ve svých hodinách.

Souvisí to především s dlouholetou tradicí a zkušenostmi v této oblasti. Oproti tomu v České republice patří mediální výchova k novým tématům. Mediální výchova si tak teprve hledá své místo ve společnosti. Proto zde nalezneme nižší počet publikací, ale i konferencí nebo seminářů zabývajících se tématem mediální výchovy.

²¹³ Vydalo BFI

²¹⁴ Tato publikace má být vydána na podzim roku 2010

²¹⁵ Konference Duhová kulička se zaměřuje na oblast reklamy, mediální výchova je zde okrajové téma.

11 Média – programy a iniciativy zaměřené na oblast mediální výchovy

Rozvoj mediální gramotnosti a oblasti mediální výchovy mohou podporovat také média (tisk, rozhlas, televize), která se zaměří na propagaci této oblasti prostřednictvím programů a iniciativ. Jedná se například o vzdělávací programy, internetové stránky obsahující informace a studijní materiály nebo audiovizuální podporu (filmy, vzdělávací pořady apod.) mediální výchovy.

11.1 Česká republika

V České republice v současné době nenajdeme mnoho iniciativ ze strany médií²¹⁶, které by podporovaly nebo propagovaly oblast mediální výchovy. Proto zde mohu zmínit pouze dva projekty, a to *Studenti píší a čtou noviny*, a *Jak se dělá televize*.

Projekt denního periodika MF Dnes *Studenti píšou a čtou noviny* je zaměřen na studenty středních škol a jeho cílem je naučit studenty ve vybraných hodinách pracovat s denním tiskem ve vybraných hodinách a využívat informace v nich obsažené²¹⁷ a dále pořádá „literární soutěž“. Redakce MF Dnes zadá postupně tři témata, na která budou studenti psát své příspěvky. Nejzdařilejší práce studentů budou zveřejněny v tištěné a internetové formě MF Dnes na stránkách věnovaných tomuto projektu.

Pod záštitou České televize probíhalo setkání školních televizí *Jak se dělá televize* jehož součástí byly i besedy s odborníky z České televize²¹⁸ a tvůrčí dílny, které měly studentům přiblížit způsob práce s obrazovým stříhem a kamerou.²¹⁹

Výše uvedené projekty jsou spíše náznaky možného rozvoje mediální výchovy prostřednictvím médií.

11.2 Velká Británie

Vybrala jsem zde iniciativy a aktivity související s televizními stanicemi BBC a Channel 4, které jsou určeny studentům, pedagogům i rodičům.²²⁰

²¹⁶ Myšleno televizními a rozhlasovými stanicemi a také periodiky.

²¹⁷ V současné době je do projektu zapojeno 835 tříd na 399 středních školách iDnes [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://zpravy.idnes.cz/studenti-j10-pravidla-nove-0yy-/mfdnes.asp?y=mfdnes/studenti-j10-pravidla-nove.htm>>.

²¹⁸ Alena Zárbynická studentům vysvětlovala, jak vzniká relace o počasí, moderátor Bohumil Klepetko vyprávěl studentům o tvorbě televizních zpráv a Roman Bradáč pohovořil o zpravodajské práci.

BBC²²¹

Nabízí na svých internetových stránkách vzdělávací programy, které podporují rozvoj schopností vedoucích k pochopení médií a jejich bezpečnému užívání. BBC nabízí níže uvedené vzdělávací programy²²²:

Me and my movie

Tento program podporuje porozumění filmové produkci prostřednictvím her a videí zaměřených na toto téma.²²³

BBC Schools

Tato sekce je zaměřena na vzdělávací oblasti primárního a sekundárního vzdělávání, nabízí informace a aktivity pro pedagogy, ale i rodiče a studenty. Sekce obsahuje náměty na témata pro výuku jednotlivých předmětů, rozpracované plány hodin, informace o kurikulech, online kurzy pro dospělé²²⁴ a aktivity pro studenty, jako jsou například kvízy. Mediální výchově se věnuje sekce Gramotnost (*Literacy*), kde jsou umístěny informace a odkazy na aktivity spojené s mediální gramotností, jedná se především o dětská rádia a televize.²²⁵

BBC News School Report

Tento projekt pomáhá studentům ve věku 12 – 13 let vytvářet své vlastní zpravodajské příspěvky, které jsou umístěny na internetových stránkách BBC.²²⁶ Nachází se zde rozpracované plány hodin zabývajících se zpravodajstvím. Studenti se učí vyhledávat informace pro své reportáže, psát zprávy, pracovat s internetovými stránkami a televizní technikou.²²⁷

²²⁰ Dané aktivity a programy jsem si vybrala na základě dostupnosti informací.

²²¹ BBC (British Broadcasting Corporation) představuje veřejnoprávní televizní a rozhlasovou stanici. Byla založena v roce 1922.

²²² Country profile United Kingdom (2007 : 19)

²²³ BBC [online]. [cit. 2010-05-11].

Dostupné na WWW: < <http://www.bbc.co.uk/cbbc/meandmymovie/>>.

²²⁴ Kurzy cizího jazyka nebo základů práce s počítačem a internetem BBC Learning Adult Learners [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.bbc.co.uk/learning/adults/>>.

²²⁵ BBC Schools [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.bbc.co.uk/schools/websites/4_11/site/literacy.shtml>.

²²⁶ BBC News school report [online]. [cit. 2010-05-11].

Dostupné na WWW: < <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8321145.stm>>.

²²⁷ BBC News school report [online]. [cit. 2010-05-11].

Dostupné na WWW: < http://news.bbc.co.uk/2/hi/school_report/resources_for_teachers/default.stm>.

11.3 Channel 4

Podobně jako BBC nabízí Channel 4 na svých internetových stránkách množství vzdělávacích aktivit, které mají za úkol podporovat, inspirovat a motivovat pedagogy a žáky.²²⁸

Přehled jednotlivých online vzdělávacích aktivit²²⁹:

Programme notes

Programme notes nabízí podpůrné televizní vzdělávací programy, a to i v oblasti Mediálních studií (Media studies), zabývající se tématy reklamy nebo televize.²³⁰ Televizní vzdělávací programy jsou vysílány na programu Channel 4²³¹ nebo jsou k dostání v internetovém obchodě Channel 4.²³²

gcsEASE

Představuje stránku, která je zaměřena na podporu praktické výuky. Stránky jsou věnovány pedagogům, kterým nabízejí velké množství vzdělávacích materiálů, interaktivních aktivit, rad a tipů pro výuku, a také studentům ve věku 14 – 19 let.²³³

Mimo jiné je zde sekce věnovaná anglickému jazyku a občanské výchově, v rámci nichž jsou do výuky zařazeny prvky mediální výchovy.

ClipBank

ClipBank představuje digitální knihovnu oceněných vzdělávacích televizních pořadů, které mohou být použity ve výuce předmětů, jako jsou anglický jazyk, občanská výuka, ITC nebo dějepis.²³⁴

²²⁸ Vzdělávací aktivity jsou zaměřeny na: umění a design, občanskou nauku, anglický jazyk, zeměpis, dějepis, ICT, matematiku, výuku jazyků, tělesnou výchovu, přírodní vědy a náboženskou výchovu.

²²⁹ Country profile United Kingdom (2007 : 20)

²³⁰ Channel 4 Inspiring teaching and learning [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.channel4learning.com/support/programmenotes/media_studies.html# >.

²³¹ Ve všední kdy od 9:30 a v úterý a ve středu od 16 – 18 hodin. Televizní vzdělávací programy byly sestaveny pod vedením zkušených pedagogů a odborníků na jednotlivé oblasti.

²³² Channel 4 Inspiring teaching and learning [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.channel4learning.com/shop/?page=shop&cid=1> >.

²³⁴ Channel 4 Inspiring teaching and learning [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.channel4learning.com/sites/clipbank/user_feedback/index.html >.

Breaking the news

Projekt Breaking the news je zaměřený na studenty, kteří chce objasnit výrobu a produkci zpráv. Na internetových stránkách jsou umístěny materiály pro pedagogy o zprávách, jejich tvorbě a analýze jejich obsahu. Je zde také možnost navštívit newsroom a seznámit studenty s jeho zákulisím.²³⁵

11.4 Porovnání

V České republice v současné době existují pouze náznaky iniciativ a aktivit, které by se zaměřovaly na oblast mediální výchovy ze strany médií. Naopak ve Velké Británii televizní stanice BBC a Channel 4 nabízejí na svých internetových stránkách řadu námětů, studijních materiálů, ale i vzdělávacích pořadů. Jsou to iniciativy ze strany médií, které se zaměřují na oblast MV.

²³⁵Breaking the news [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<http://www.channel4.com/learning/breakingthenews/schools/channel4newsroom/newstechnology.html>.

12 Výsledné porovnání České republiky a Velké Británie

V této kapitole provedu konečné porovnání vybraných aspektů přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii.

Porovnání jednotlivých oblastí bude vycházet z informací, které jsem o České republice a Velké Británii uvedla v předešlých kapitolách, a také z tabulky. Tabulka²³⁶ má názorně ilustrovat, v jakých oblastech se přístupy České republiky a Velké Británie shodují nebo odlišují.

V tabulce jsou vymezeny následující kategorie porovnání: postavení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech, vzdělávání a školení pedagogů, vzdělávací aktivity (konference, semináře a publikace), státní a veřejné instituce a jejich přístup k mediální výchově, občanská sdružení či asociace a jejich aktivity a v neposlední řadě média a jejich podpora mediální výchovy.

Výše uvedené kategorie považuji za důležité ukazatele přístupu k mediální výchově. Pomohou mi objasnit, jaký přístup dané země k mediální výchově mají.²³⁷

Níže uvádím tabulku, do které je zakreslen přístup k vybraným oblastem v České republice a Velké Británii.

- červená barva značí Velkou Británii
- modrá barva značí Českou republiku

²³⁶ Tabulka vychází z dokumentu Country profile The United Kingdom, která je součástí Study on the current trends and approaches on media literacy in Europe (2007). Tabulku byla poupravena tak, aby odpovídala kategoriím, které jsem si k porovnání přístupu vybrala.

²³⁷ Zda podporují rozvoj mediální výchovy či nikoliv.

Téma mediální výchovy je součástí národních kurikulárních dokumentů.					Téma mediální výchovy není obsažené v národních kurikulárních dokumentech.
Mediální výchova patří mezi průřezová témata. Mediální výchova je součástí povinného školního vzdělávání.					Mediální výchova nepatří mezi průřezová témata. V rámci povinné školní docházky se studenti nesetkávají s tématem mediální výchovy.
Studenti pedagogických fakult mají možnost studovat kurzy zaměřené na mediální výchovu.					Studentům pedagogických fakult nejsou nabízeny kurzy zaměřené na mediální výchovu.
Pedagogům je nabízena řada kurzů mediální výchovy v rámci jejich dalšího vzdělávání.					Pedagogové nemají možnost dalšího vzdělávání v oblasti mediální výchovy. Kurzy zaměřené na mediální výchovu neexistují.
Konají se zde konference a semináře, které jsou věnovány tématu mediální výchovy.					Nekonají se zde konference nebo semináře zaměřené na oblast mediální výchovy.
Existuje zde velké množství publikací, které se mediální výchovou zabírají, a to jak knih, tak i učebnic.					Neexistují zde téměř žádné publikace, které se mediální výchovou zabírají, a to ani knihy ani učebnice.
Státní a veřejné instituce se podílejí na formování oblasti mediální výchovy a přispívají k jejímu rozvoji.					Státní a veřejné instituce se nepodílejí na formování oblasti mediální výchovy a nepřispívají k jejímu rozvoji.
Existují zde občanská sdružení, hnutí nebo asociace zaměřené na podporu a rozvoj mediální výchovy. Pedagogům mediální výchovy poskytují studijní materiály a náměty na výuku.					Občanská sdružení, hnutí či asociace nepodporují rozvoj mediální výchovy.
Média podporují rozvoj mediální výchovy prostřednictvím programů a iniciativ. Jedná se například o vzdělávací programy nebo internetové stránky, obsahující informace a studijní materiály zaměřené na mediální výchovu.					Média nepodporují rozvoj mediální výchovy. Neexistují zde vzdělávací programy či internetové stránky zaměřené na mediální výchovu.

Z výše uvedeného vyplývá, že v České republice i ve Velké Británii je mediální výchova součástí národních kurikulárních dokumentů. Mediální výchova v obou zemích také patří mezi průřezová témata. Průřezová témata doplňují a propojují učivo, které si žáci v průběhu studia osvojili. Mediální výchova tak působí jako integrační prvek mezi vzdělávacími oblastmi. Ve Velké Británii, stejně jako v České republice, může být mediální výchova součástí občanské nauky, dějepisu či výuky mateřského jazyka.²³⁸

Po obsahové stránce je přístup k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii velice podobný. Studenti by se prostřednictvím mediální výchovy měli naučit kriticky nahlížet na média a mediální sdělení, měli by být seznámeni s principy fungování a vlivem, jaký média na společnost mají. Ve Velké Británii je kladen větší důraz na znalosti související s užíváním tradičních i nových médií. Přístup k mediální výchově je v obou zemích založen na teoretických znalostech (kriticko-hermeneutickém přístupu) a praktických dovednostech (learning-by-doing). Studenti v obou zemích mají možnost podílet se na tvorbě školních časopisů nebo provozovat školní televizní vysílání.²³⁹

Ve Velké Británii existují soutěže, které podporují tvorbu studentů. Jedná se o soutěže Young critic²⁴⁰ a Be creative,²⁴¹ nebo filmový festival zaměřený studentské krátké filmy Young Filmmaker's Festival.

Mediální výchova je v obou zemích součástí povinného vzdělávání. Tím by mělo být zaručeno zvyšování mediální gramotnosti ve společnosti. V českých kurikulárních dokumentech nejsou vymezeny cíle ani úroveň znalostí a dovedností, jichž by měli studenti v rámci mediální výchovy dosáhnout. Ve Velké Británii je mediální výchova součástí občanské výchovy a anglického jazyka.²⁴² Témata, kterými by se mediální výchova měla zabývat, nejsou v rámci těchto předmětů jasně vymezena. Postavení mediální výchovy v rámci kurikulárních dokumentů České republiky a Velké Británie je tedy podobné.

²³⁸ V britském kurikulu existují náměty, jak propojit mediální výchovu s ostatními předměty. České rámcové programy toto neobsahují.

²³⁹ V České republice se v letošním roce konalo setkání školních televizí s názvem Jak se dělá televize. Sdružení Abeceda pořádá soutěž školních časopisů mimopražských základních škol s názvem Náš časopis 2010. V rámci České republiky najdeme řadu školních časopisů.

²⁴⁰ Studenti píší recenze na film.

²⁴¹ Studenti mají za úkol vytvořit kampaň propagující legální stahování hudby a filmu. Studenti tvoří filmovou, rozhlasovou nebo tištěnou formu kampaně.

²⁴² Kurikula pro každý vyučovací předmět na rozdíl od českého kurikula vymezují cíle, kterých by měli studenti dosáhnout, a je zde vymezeno i hodnocení (úroveň 1 – 8).

Studenti pedagogických fakult v České republice mají možnost navštěvovat kurzy, které jsou zaměřeny na mediální studia či mediální výchovu. Kurzy jsou zaměřeny spíše teoreticky a mají studentům pomoci se zorientovat v oblasti mediální výchovy a mediální gramotnosti. V nabídce některých fakult však můžeme najít i prakticky zaměřené kurzy.²⁴³ Nabídka kurzů je však poměrně malá a omezená.

Vzdělávání pedagogů ve Velké Británii je odlišné od jejich vzdělávání v České republice. V rámci svého studia se britští studenti především zaměřují na předměty jako je anglický jazyk, matematika nebo přírodní vědy. Studenti tak nemají mnoho příležitostí navštěvovat kurzy, které by souvisely s médií či mediální výchovou.²⁴⁴ Podobně jako v České republice i zde je nabídka kurzů mediální výchovy pro studenty malá a omezená. Přístup České republiky a Velké Británii k této oblasti je tedy také podobný.

Ve Velké Británii, podobně jako v České republice, vyučují mediální výchovu převážně pedagogové mateřského jazyka a občanské nauky. Na rozdíl od České republiky však ve Velké Británii existuje rozsáhlá nabídka kurzů dalšího vzdělávání, které jsou zaměřeny na rozvoj znalostí a dovedností, jenž souvisí s médií, a na mediální výchovu.²⁴⁵ Nabídka kurzů je stálá a široká²⁴⁶. Existují zde specializované kurzy zaměřené na různé oblasti mediální výchovy (film, reklamu nebo kreativní tvorbu).

Oproti tomu v České republice v současné době nenajdeme mnoho kurzů mediální výchovy pro stávající pedagogy.²⁴⁷ Ve Velké Británii je tedy přístup k této oblasti propracovanější a ustálenější než v České republice.

²⁴³ Jedná se například o kurzy Mediální komunikace a Media a komunikace, které nabízí Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Studenti si prostřednictvím těchto kurzů osvojí znalosti základy multimédií ve výuce. Nebo kurz Pedagogické fakulty Karlovy univerzity Mediální výchova, jenž studenty seznamuje s tím, jakým způsobem mohou vyučovat mediální výchovu v hodinách českého jazyka a literatury.

²⁴⁴ Britští studenti mohou studovat média v rámci postobligatorního studia (16 – 18 let), viz. příloha A. Pedagogové mohou absolvovat roční kurz PGCE *Creative and Media*, který je zaměřen na výuku médií.

²⁴⁵ Kurzy jsou pedagogům nabízeny v rámci následujících institucí: *British Film Institute*, *English and Media Centre* nebo *Film Education*.

²⁴⁶ V České republice se nabídka kurzů mediální výchovy pro pedagogy, neustále mění. Nejširší nabídka těchto kurzů byla v rozmezí let 2006 – 2008. Tedy před zavedením mediální výchovy do škol.

²⁴⁷ Kurzy dalšího vzdělávání pedagogů nabízení pedagogická centra či některé pedagogické fakulty. V současné době nabízí Pedagogická fakulta v Hradci Králové studium kurzu Mediální výchova a Mediální výchova – průřezové téma RVP/ZV pro učitele 1. stupně ZŠ. Dále Univerzita Hradec Králové ve spolupráci s Karlovou univerzitou, Fakultou sociálních věd a společností Pro-Centrál pořádá kurz Média a multimédia v pedagogické praxi.

Další oblastí porovnání přístupu k mediální výchově jsou vzdělávací aktivity (konference, semináře a publikace). V České republice se konalo několik konferencí a seminářů, které byly zaměřeny na téma mediální výchovy.²⁴⁸ V letošním roce však není plánována žádná konference, jenž by se zabývala oblastí mediální výchovy.²⁴⁹ Konference se konaly pod záštitou Evropské unie (Evropa přátelská k dětem a O odpovědnostech poskytovatelů obsahu a uživatelů),²⁵⁰ Západočeské univerzity a Asociace pro mediální pedagogiku (Mediální výchova – teorie a praxe) a Pražského komunikačního centra a CEMESU (Mediální gramotnost: vzdělávání profesionálů a veřejnosti). Konference a semináře tedy pořádají spíše občanská sdružení a iniciativy než státní instituce.

Oproti tomu ve Velké Británii nalezneme řadu konferencí a seminářů mediální výchovy. Konference pořádá například společnost OFCOM nebo²⁵¹ Film Education.²⁵²

V roce 2010 se ve Velké Británii koná Media Literacy Conference, která se zaměřuje na mediální výchovu. Nabídka konferencí a seminářů mediální výchovy je tak rozsáhlejší než v České republice. Na pořádání konferencí a seminářů se podílejí jak státní organizace, tak i občanská sdružení a asociace.²⁵³ Tematické vymezení konferencí je různorodé, najdeme zde specifické konference a semináře zaměřující se například na oblast filmu či digitálních technologií, ale i „obecné“ konference a semináře pojednávající o mediální výchově jako o svébytném celku.²⁵⁴

²⁴⁸ V roce 2009 se konala konference Mediální pedagogika – teorie a praxe, kterou pořádala Pedagogická fakulta Západočeské univerzity ve spolupráci s Asociací pro pedagogiku. V témže roce se v rámci českého předsednictví Evropské unie uskutečnily dvě konference - Evropa přátelská k dětem a O odpovědnostech poskytovatelů obsahu a uživatelů.

V roce 2007 se konala konference Mediální gramotnosti: vzdělávání profesionálů a veřejnosti.

²⁴⁹ V červnu se má konat konference Duhová kulička. Tato konference je věnována především oblasti reklamy, mediální výchova patří jen mezi okrajová témata.

²⁵⁰ V rámci českého předsednictví Evropské unie

²⁵¹ Státní regulační orgán. V roce 2008 například pořádala konferenci Next Generation Net Generation. Konference pořádané společností OFCOM jsou zaměřené na rozvoj digitálních technologií a jejich dopad na společnost.

²⁵² Film Education pořádá konference týkající se médií a filmu. V roce 2007 se pod záštitou Film Education uskutečnila konference The Media Studies Conference. Film Education nabízí semináře pedagogům, kteří mají zájem o média a mediální výchovu. Jedná se například o seminář Critical practice Creative process Cultural perspective (CP3). British Film Institute nabízí pedagogům následující semináře - Film Theory for Teachers, Digital Video production in Education nebo Film and Literacy.

²⁵³ Jedná se například o English and Media centre.

²⁵⁴ Například konference Media Literacy Conference

Ve Velké Británii existuje velké množství publikací, které se mediální výchovou zabírají, a to jak učebnic, tak i knih. Najdeme zde učebnice, které se zaměřují na jednotlivá témata mediální výchovy (film, reklama nebo televizi), a přinášejí pedagogům náměty a studijní materiály pro výuku mediální výchovy. Ve Velké Británii také můžeme nalézt řadu odborných knih pojednávajících o mediální výchově.

Jedná se například o publikace autora D.Buckinghama *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*, nebo knihy Sonie Livingstonové *New Media*, *Media and Culture* nebo *Children and the Internet*. Nabídka publikací ve Velké Británii je tedy rozsáhlá. Publikace pojednávají o jednotlivých aspektech mediální výchovy. Oproti tomu v České republice je nabídka publikací o mediální výchově omezená. Mezi zásadní díla patří *Základy mediální výchovy*²⁵⁵ a *Média a společnost*.

Veřejné a státní instituce²⁵⁶ se jak v České republice tak ve Velké Británii podílejí na formování oblasti mediální výchovy. Přístup obou zemí k této oblasti je proto shodný.

Kromě státních a veřejných institucí se na formování oblasti mediální výchovy podílejí i občanská sdružení, hnutí či asociace. Ve Velké Británii nalezneme řadu sdružení, která aktivně podporují rozvoj mediální výchovy. Pro pedagogy mají připravenou nabídku kurzů i studijních materiálů a námětů, jak vyučovat mediální výchovu. Jedná se například o *English and Media Centre*²⁵⁷ nebo *Media Education Association*.²⁵⁸

V České republice v současné době nenalezneme mnoho organizací, které by se věnovaly mediální výchově. Pro občanská sdružení tak mediální výchova představuje okrajové téma.²⁵⁹ V České republice podobně jako ve Velké Británii vznikla Asociace pro mediální pedagogiku. Oproti britské *Media Education Association* není dostatečně aktivní.²⁶⁰ V České republice tak chybí občanská sdružení, která by rozvíjela oblast mediální výchovy, podporovala vzdělávání pedagogů a výměnu názorů a zkušeností

²⁵⁵ Autoři Jiráček a Mičienka učebnice mediální výchovy, náměty pro pedagogy.

Autoři Jiráček a Köpplová, publikace přibliží základy mediálních studií.

²⁵⁶ V České republice MŠMT a VÚP, ve Velké Británii OFCOM a Department for Children, Schools and Families, pod něž spadají orgány Qualifications and Curriculum Development Agency, Office for Standards in Education a Training and Development agency. Dané instituce se podílejí na přípravě a tvorbě národních kurikul.

²⁵⁷ Nabízí kurzy pedagogům anglického jazyka a mediální výchovy a vydává magazín zaměřený na mediální gramotnost.

²⁵⁸ Sdružuje pedagogy mediální výchovy, na internetových stránkách této organizace můžeme nalézt řadu materiálů, podkladů a rad pro pedagogy mediální výchovy.

²⁵⁹ Například občanské sdružení Abeceda, které se zaměřuje na rozvoj gramotnosti.

²⁶⁰ Tato asociace se podílela pouze na pořádání konference Mediální pedagogika – teorie a praxe.

mezi nimi. Přístup České republiky a Velké Británie se v této oblasti liší. Ve Velké Británii existují občanská sdružení a asociace, jež rozvíjí mediální výchovu. V České republice tyto organizace chybí.

Média – iniciativy a programy zaměřené na rozvoj mediální výchovy patří mezi poslední oblast mého porovnání. Ve Velké Británii podporují rozvoj mediální výchovy televizní stanice BBC a Channel 4 prostřednictvím svých projektů.²⁶¹ Naopak v České republice nalezneme pouze náznaky takových iniciativ.²⁶² Rozvoj této oblasti je na samém počátku.

Výše uvedené oblasti přístupu k mediální výchově ukazují, že v některých oblastech mají Česká republika a Velká Británie podobný přístup (postavení kurikulárních dokumentů nebo vzdělávání pedagogů). V oblasti vzdělávacích aktivit (konference, semináře a publikace), nabídek kurzů dalšího vzdělávání pedagogů a zapojení médií a občanských sdružení do oblasti mediální výchovy se přístupy Velké Británie a České republiky do jisté míry přístup liší.

Velká Británie představuje významný inspirativní zdroj pro Českou republiku. Mediální odborníci i pedagogové tak mohou čerpat náměty pro výuku z anglických publikací či internetových stránek institucí, sdružení a asociací, které se mediální výchovu zaobírají.

V této kapitole jsem se pokusila shrnout přístupy k vybraným oblastem mediální výchovy v České republice a ve Velké Británii. Výše uvedené oblasti mediální výchovy nebyly popsány v celé jejich šíři a rozsahu, ale věnují se nejdůležitějším počínům.

Výše uvedené porovnání jednotlivých oblastí tak přineslo základní vhled do těchto oblastí.

²⁶¹ Na internetových stránkách výše uvedených televizních stanic nalezneme sekce věnované vzdělávání, jsou zde umístěny materiály, které mohou být použity pedagogy v hodinách mediální výchovy, dále zde můžeme nalézt vzdělávací pořady (Channel 4 má projekt Programme notes). BBC dále podporuje projekt News School Report, který pomáhá studentům vytvářet vlastní zpravodajské příspěvky. Studenti se také učí pracovat s internetovými zdroji a televizní technikou. Channel 4 provozuje ClipBank – jedná se o digitální knihovnu, která obsahuje vzdělávací pořady, nebo projekt Breaking the news, který dětem přibližuje výrobu a produkci zpráv.

²⁶² Jedná se o projekt MF Dnes Studenti čtou a píšou noviny. Česká televize podporovala setkání školních televizí.

Závěr

Cílem mé práce bylo pokusit se nastínit porovnání přístupu k mediální výchově v České republice a ve Velké Británii.

V první části práce bylo téma mediální výchovy teoreticky zasazeno do širšího kontextu. Snažila jsem se zde přiblížit koncepty mediální gramotnosti a mediální výchovy, jsou zde uvedeny definice mediální gramotnosti a mediální výchovy. Jsou zde přiblíženy různé přístupy k realizaci mediální výchovy a historický vývoj v České republice a Velké Británii. V poslední kapitole první části jsou popsány mezinárodní organizace, které se věnují mediální výchově a hrají významnou roli při formování a realizaci mediální výchovy.

Druhá část práce má komparativní charakter. Porovnání bylo provedeno v pěti vybraných oblastech: postavení mediální výchovy v kurikulárních dokumentech, vzdělávání a školení pedagogů, vzdělávací aktivity (konference, semináře a publikace), instituce podílející se na rozvoji mediální výchovy a média – programy a iniciativy zaměřené na oblast mediální výchovy.

Zvolené oblasti srovnání vycházely z kurikulárních dokumentů obou zemí a dále ze studií Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe a Study on Assessment criteria for media literacy level. Vybrané aspekty srovnání nebyly popisové v celé šíři, ale vybrala jsem počiny, které jsem v dané oblasti považovala za nejdůležitější.

V práci jsem se snažila popsat, v čem se přístupy k mediální výchově ve Velké Británii a České republice liší či prolínají.

Velká Británie a Česká republika podobně přistupují k vymezení mediální výchovy v rámci svých národních kurikulárních dokumentů. Na formování oblasti se mediální výchovy se v obou zemích podílejí státní instituce. Obdobně probíhá i vzdělávání pedagogů v oblasti mediální výchovy. Ve Velké Británii však nalezneme širší nabídku kurzů dalšího vzdělávání pedagogů, větší množství konferencí, seminářů a publikací zaměřených na oblast mediální výchovy. Mediální výchově se věnují i občanská sdružení a asociace, které pedagogům i veřejnosti poskytují informace, studijní materiály i cenné rady. Oproti tomu v České republice se občanská sdružení věnují tématu mediální výchovy pouze okrajově.

Přístup a pojetí mediální výchovy je tak ve Velké Británii ucelenější a propracovanější než v České republice.

Závěry vyplývající z porovnání přístupu České republiky a Velké Británie je třeba brát jako o pokus o nástin dané situace.

Výběr zemí – České republiky a Velké Británie – nebyl náhodný. Česká republika se řadí mezi postkomunistické země, které nemají mnoho zkušeností s mediální výchovou. Oproti tomu Velká Británie patří mezi země s dlouholetou tradicí v této oblasti. Přístup a pojetí mediální výchovy ve Velké Británii se tak stává inspirací pro mediální výchovu u nás.

Média prostupují naši každodenní realitu. Ovlivňují naše názory, chování i pohled na svět. Proto považuji mediální výchovu za důležitou a domnívám se, že by měla být tématu mediální výchovy a s ní související mediální gramotnosti věnována dostatečná pozornost a to jak v rámci školního, tak i celoživotního vzdělávání.

Summary

The aim of diploma thesis was to try to outline a comparison of access to media education in the Czech Republic and The United Kingdom.

First part of the work is focused on media education theory, nestled in a broader context. I have tried here to bring the concepts of media literacy and media education, there are listed the definitions of media literacy and media education. They also approached various approaches to implementation of media education and historical development in the Czech Republic and The United Kingdom. The last chapter describes international organizations which are interested in media education and play an important role in shaping and implementing media education.

The second part has a comparative character. The comparison was carried out in five selected areas: the status of media education in the national curriculum, education and teacher's training, educational activities (conferences, seminars and publications), institutions participating in the development of media education and media - programs and initiatives focused on media education.

These areas coming out of national curriculum of the Czech republic and The United Kingdom and from the documents Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe and Assessment Criteria for media literacy level. Selected aspects of comparison have been describing the whole range, but I selected achievements that I am in the area deemed most important.

I tried to describe what it is that approaches to media education in the UK and the Czech Republic differ or overlap.

The United Kingdom and the Czech Republic a similar approach to the definition of media education within their national curricula. In shaping the field of media education in both countries involved in state institutions. Similarly the ongoing training of teachers in media education. In Britain, however, the discovery of a wider range of training courses for teachers, a greater number of conferences, seminars and publications focusing on the area of media education. Media education are also in civic associations and associations that educators and the public to provide information, study materials and valuable advice. In contrast, in the Czech Republic, civil society organizations dedicated to the topic of media education only marginally.

Approach and the concept of media education in the United Kingdom is more comprehensive and sophisticated than in the Czech Republic.

Conclusions resulting from the comparison approach of the Czech Republic and Great Britain should be taken as an attempt to outline the situation.

Selection of countries - the Czech Republic and Britain - was not random. The Czech Republic ranks among the postcommunist countries that do not have much experience with media education. In contrast, The United Kingdom is among countries with a long tradition in this area. Approach and the concept of media education in the United Kingdom is becoming an inspiration for media education in our country.

Media permeate our everyday reality. Influence our views, behavior and worldview.

I consider media education as important and I think that should be the topic of media education and related media literacy, lack of attention both in school, and lifelong learning.

POUŽITÁ LITERATURA

Literatura

BAZALGETTE, C. Teacher Training for Media Education in the UK. Medienimpulse, [online]. 2007, vol. 59 [cit. 2010-05-11].

Dostupné na WWW: < <http://www.carybazalgette.net/writing.html>>.

BAKIČOVÁ, H., RUB-HOHL, S. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8

BERÁNEK, J. – HEKRLOVÁ, S. 10 let v českých médiích. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005. ISBN 80-7178-925-9.

BÍNA, D. Výchova k mediální gramotnosti. České Budějovice : Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8

BUCKINGHAM, D. Media Education in the UK: Moving Beyond Protectionism. Journal of Communication, Winter 1998, vol. 48, no. 1, s. 33-43.

BUCKINGHAM, D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. 1st pub. Cambridge : Polity Press, 2003. ISBN 0745628303.

BREČKA, S. Mediální výchova. Bratislava: Národné centrum mediálnej komunikácie, 1999.

BRYCHTA, J. Média pro žáky základních škol. *Strategie*, listopad 2007, číslo 47, str. 16 – 19

DOMBROVSKÁ, M. - LANDOVÁ, H. – TICHÁ, L. Informační gramotnost – teorie a praxe v ČR. Národní knihovna: Knihovnická revue [online]. 2004, ročník 15, číslo 1 [cit. 2010-04-11]. Dostupné na WWW: <knihovna.nkp.cz/pdf/0401/0401007.pdf>.

FEDOROV, A. Media education and the Word: Brief History. Acta Didactica Napocensia, [online]. 2008, vol. 1, no. 2 [cit. 2010-05-11].

JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. Média a společnost. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7

JIRÁK, J., WOLÁK, R. Mediální gramotnost: nový rozměr vzdělávání. Radioservis, 2007, ISBN 978-80-86212-58-6

JIRÁK, J. - WOLÁK, R. Východiska a témata mediální výchovy. In Kapounová, Jana (ed.). Soft kompetence v informační společnosti. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, s. 40-52. ISBN 978-80-7368-513-3.

KOLOMAZNÍK, T. K některým sociálním aspektům a posunům v koncepcích postindustriální a informační společnosti. Sociologický časopis [online]. 2000, ročník 36, číslo 2 [cit. 2010-04-11].

Dostupné na WWW: < <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/66-sociologicky-casopis-2-2000>>.

MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.

McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-714-0

NASH, M. *Screen Theory Culture*. Palgrave Macmillan, 2008. ISBN: 978-0-230-00874-8

NUMERATO, D. Mediální výchova: zdůvěřňování důvěrného světa. *Revue pro média*, červen 2004, číslo 8, str. 2 – 8

RABUŠICOVÁ, M. *Gramotnost: staré téma v novém pohledu*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2858-0

RAMONET, I. *Tyranie médií*. Praha : Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1037-6.

REIFOVÁ, I. a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. 1.vyd. Praha : Tutor, 2005. ISBN 80-7178-926-7.

PASTOROVÁ, M. Mediální výchova je povinnou součástí vzdělávání. *Strategie*, listopad 2007, číslo 47, str. 20 – 21.

PLÁŠEK, R. Mediální výchova a mediální gramotnost v kontextu českého školství. *Nástin předpokladů, možností a limitů*. *Revue pro média*, červen 2004, č. 8, s. 9-13.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003.

POTUČEK, J. Chybí nám mediální gramotnost. *Reflex*, 2005, číslo 7, str. 68 (Doporučení komise, 2009 : 10)

Použité dokumenty:

Country profile – The United Kingdom. [online] 2007. [cit. 2010-03-11]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/studies/index_en.htm>.

Doporučení Komise ze dne 20. srpna 2009 o mediální gramotnosti v digitálním prostředí pro vyšší konkurenceschopnost audiovizuálního průmyslu a průmyslu obsahu a otevřenou znalostní společnost. [online] 2009. [cit. 2010-03-05]. Dostupné na WWW: <http://eurlex.europa.eu/JOIndex.do?year=2009&serie=L&textfield2=227&Submit=Hledat&_submit=Hledat&ihmlang=cs>.

Eurydice. Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/09 [online] 2009. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#england>.

Eurydice. Structures of Education and Training Systems in Europe United Kingdom – England. [online] 2009. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na WWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#england>.

Study on the Current Trends and Approaches to Media Literacy in Europe, [online] 2007. [cit. 2010-03-11]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/studies/index_en.htm>

Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání. [online] 2007. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/gymnazialni-vzdelavani>>.

Rámcový vzdělávací program základní vzdělávání. [online] 2007. [cit. 2010-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/zakladni-vzdelavani>>

Study on Assessment criteria for Media Literacy Levels – A comprehensive view of the concept of media literacy and an understanding of how media literacy level in

National Curriculum. English key stage 3 – programme of study. [online] 2007. [cit. 2008-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-3/english/programme-of-study/index.aspx?tab=5>>.

National Curriculum. Citizenship key stage 3. [online] 2007. [cit. 2008-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-3/citizenship/index.aspx>>.

National Curriculum. English key stage 4 – programme of study. [online] 2007. [cit. 2008-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-4/english/programme-of-study/index.aspx?tab=5>>.

National Curriculum. English key stage 4 – programme of study. [online] 2007. [cit. 2008-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-4/english/programme-of-study/index.aspx?tab=5>>

National Curriculum. Citizenship key stage 4. [online] 2007. [cit. 2008-03-15]. Dostupné na WWW: <<http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-4/citizenship/index.aspx>>.

Diplomové práce k tématu:

HRONOVÁ, B. Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost. Praha :UK, FSV IKSŽ, 2008. Vedoucí práce Mgr. Radim Wolák

ŠIMKOVÁ, L. *Mediální gramotnost – kompetence pro 21. století: mediální výchova v České republice*. Brno: Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Ústav české literatury a knihovnictví, 2006. Vedoucí magisterské diplomové práce PhDr. Dino Numerato, Ph.D.

VAŘEKA, K. Mediální výchova v kontextu znalostní společnosti: komparace přístupů aplikovaných ve vyšším sekundárním vzdělávání v České republice a v Kanadě. Brno: Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Ústav české literatury a knihovnictví, 2006. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Klára Šed'ová

INTERNETOVÉ ZDROJE

Abeceda občanské sdružení [online]. [cit. 2010-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.ctenarska-gramotnost.cz/>>.

Animanie [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < www.animanie.cz>.

BBC [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.bbc.co.uk/cbbc/meandmymovie/>>.

British Film Institute [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.bfi.org.uk/learn.html> >.

Communication and Information [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupné na WWW: <http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=18654&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

Centre for the study of children, youth and media Media [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.childrenyouthandmedia.org.uk/>>.

Člověk v tísní [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=669&idArt=810> >.

Department for culture, medi and sport [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.culture.gov.uk/what_we_do/broadcasting/3172.aspx >.

European Youth Information Charter [online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné na WWW: < <http://www.eryica.org/en/content/european-youth-information-charter>>. English and media centre [online]. [ci. 2010-04-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.englishandmedia.co.uk/>>.

European Commission [online]. [cit. 2010-04-09]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/international/index_en.htm>.

Hermes media [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < <http://www.hermesmedia.cz/?q=node/692>>.

Channel 4 Inspiring teaching and learning [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < http://www.channel4learning.com/support/programmenotes/media_studies.html# >.

Film Council Screenonline [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: < www.ukfilmcouncil.org.uk>.

Film Education [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://www.filmeducation.org/becreative/thebrief.html> >.

Film National media television radio museum web photography [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://www.nationalmediamuseum.org.uk/General/AboutUs.asp>>.

FSV UK[online].[cit. 2010-03-24].
Dostupné na WWW: <<http://katalog.fsv.cuni.cz/Katalogy.aspx?katkey=060DN>>.

iDnes [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://zpravy.idnes.cz/studenti-j10-pravidla-nove-0yy-/mfdnes.asp?y=mfdnes/studenti-j10-pravidla-nove.htm>>.

Information and Media Literacy [online]. [cit. 2010-03-27]. Dostupné na WWW:
<http://portal.unesco.org/ci/en/ev.phpURL_ID=27056&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>.

Masarykova univerzita Pedagogická fakult [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <
http://www.muni.cz/ped/study/teaching/courses_provided?from_record=461&semester=spring2010&in_language=cze#letterF>.

MediaED [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <
<http://www.mediaed.org.uk> >.

Media Education Association [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mediaedassociation.org.uk/>>.

Mediální výchova a Mediální gramotnost [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://medialnivychova.fsv.cuni.cz/> >.

Mediální výchova, katedra Společenských věd, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích [online]. [cit. 2010-05-06].

MediaEdu[online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <www.mediaed.org.uk >.

Mediální pedagogika – teorie a praxe [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://medialnipedagogika.zcu.cz/workshop.htm>>.

EU 2009 [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW:
<<http://www.eu2009.cz/event/1/442/> >.

Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2010-04-06]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mpo.cz/dokument70165>>.

MŠMT [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <
<http://dvpp.msmt.cz/advpp/vybdvpp.asp>>.

National Curriculum [online]. [cit 09.06.2010]. Dostupné na WWW: <
<http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-3-and-4/index.aspx> >.

Národní institut dětí a mládeže [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.nidm.cz/o-nidm>>.

National schools week festival [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.nsfw.org/>>.

OFCOM [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrssi/>

Příklady dobré praxe základní vzdělávání [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <http://pdpzv.vuppraha.cz/index.php?p=PDP&u=PDP_uvod

Portál veřejné správy České republiky [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=120565>.

Qualifications and Curriculum Authority [cit. 11.06.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.qca.org.uk/default.aspx>>.

Qualifications and Curriculum Development Agency [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.qcda.gov.uk/curriculum/81.aspx>>.

Revue pro média [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupné na WWW: <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm>.

RVP metodický portál Mediální studia a předmět jejich zájmu. 2006 [online]. [cit. 2010-06-04].

Screenonline [online]. [cit. 2010-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.screenonline.org.uk/>>.

University Bedfordshire [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.beds.ac.uk/courses/bysubject/edustu/pgce-appcremed-bc>>.

Univerzita Hradec Králové [online]. [cit. 2010-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.uhk.cz/pdf/celozivotni/2350>>.

Varianty [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.varianty.cz/index.php?id=8>

WAN [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.wan-press.org/nie/home.php>>.

Seznam příloh

PŘÍLOHA A - PROGRAMY MEDIÁLNÍCH STUDÍÍ

I

Programy Mediálních studií:

Media Studies Courses, Certificates, Diplomas and Degrees in Colleges in England

`AS' and `A' Level Media Studies

University College Suffolk

A2 Media Studies

Leicester College

AS English Language (Media SMC)

Leicester College

AS Media Studies

Leicester College

BA (Hons) Fashion: Media and Promotion

Northbrook College

BA (Hons) Media Arts

Northbrook College

BA (Hons) Music Composition for Professional Media

Northbrook College

BA Digital Media 090505

University College Suffolk

BA Film and Media Studies 090505

University College Suffolk

BTEC First Diploma in Media

Tresham Institute of Further and Higher Education

BTEC Introductory Diploma in Art, Design and Media

Leicester College

BTEC National Diploma In Media Yr 1

Leicester College

BTEC National Diploma In Media Yr 2

Leicester College

Contemporary Culture, Media and Society

University College of St Mark and St John

Creative Arts and Media 2006-2007

University College Suffolk

Creative Media Practice
University College of St Mark and St John

Creative Writing and Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Creative Writing with Media Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Design for Digital Media BA(Hons)
Buckinghamshire Chilterns University College

Digital Culture, Arts and Media
Canterbury Christ Church College - Canterbury Campus

Digital Media
Canterbury Christ Church College - Broadstairs

Drama Production with Film Studies and Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Drama Production with Media Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Drama Production With Media Studies and English Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Drama Production with Media Studies and Video Production
Buckinghamshire Chilterns University College

English Studies With Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

English Studies With Media Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

English with Drama and Media
Canterbury Christ Church College - Canterbury Campus

English with Media Studies
University College Falmouth

Film and Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Film Studies With Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Film Studies With Media Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Film Studies With Media Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Film Studies With Media Studies and Video Production
Buckinghamshire Chilterns University College

First Diploma in Media
Leicester College

First Diploma Media
University College Suffolk

GCSE Media Studies
Tresham Institute of Further and Higher Education

Graphic Media
Kent Institute of Art & Design

Humanities and Media
Cumbria College of Art and Design

Interactive Digital Media BA (Hons)
Worcester College of Higher Education

Introductory Diploma in Art, Design and Media
University College Suffolk

Joint Honours Sociology and Media Studies BSc
City University - London

MA Interactive Digital Media
Cumbria College of Art and Design

MA Media Futures
Cumbria College of Art and Design

Media
Trinity & All Saints University College

Media
University College of St Mark and St John

Media
City University - London

Media
Guildford College Of Further & Higher Education

Media

Leicester College

Media (Advertising)
Edge Hill University College

Media (as a Joint Honours Programmes)
Edge Hill University College

Media (Digital Media Design)
Edge Hill University College

Media (Film and Television)
Edge Hill University College

Media (Moving Image) HND
Worcester College of Higher Education

Media - Year 0
Cumbria College of Art and Design

Media 100
Central Saint Martins College of Art & Design

Media and Comms
HIBT - Hertfordshire International College of Business and Technology

Media and Cultural Studies
Canterbury Christ Church College - Canterbury Campus

Media and Cultural Studies BA (Hons)
Worcester College of Higher Education

Media and Cultural Studies BA (Hons) Top-up Degree
Worcester College of Higher Education

Media And Popular Culture
University College Northampton

Media Arts
Northbrook College

Media Arts
St Mary's University College

Media Arts
Central Saint Martins College of Art & Design

Media BA (Hons)
York St John College

Media Business
Trinity & All Saints University College

Media Communication Systems BEng
City University - London

Media Culture
Trinity & All Saints University College

Media HND
Worcester College of Higher Education

Media Production
University College Northampton

Media Production
Canterbury Christ Church College - Canterbury Campus

Media Production
Cumbria College of Art and Design

Media Studies
University College Northampton

Media Studies
Tresham Institute of Further and Higher Education

Media Studies
Islamic College for Advanced Studies

Media Studies
Northbrook College

Media Studies
Cumbria College of Art and Design

Media Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies and English Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies and Visual Culture
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with Creative Writing and Video Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with Drama Production and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with Drama Production and Video Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with English Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with English Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with English Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies with Film Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies With Film Studies and Drama Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Media Studies With Film Studies and Video Production
Buckinghamshire Chilterns University College

Mixed Media Painting
Central Saint Martins College of Art & Design

Multimedia and Internet Systems BEng, BSc/BEng
City University - London

Multimedia Design and Digital Animation
Cumbria College of Art and Design

National Diploma in Media Production (Moving Image)
Cumbria College of Art and Design

National Diploma in Multimedia
Leicester College

National Diploma in Multimedia Year 1
Leicester College

National Diploma Media
University College Suffolk

Painting and Decorating Intermediate Construction Award Evening Year 2
Leicester College

Photography and Media Arts
Kent Institute of Art & Design

Popular Culture and the Media

Canterbury Christ Church College - Canterbury Campus

Postgraduate opportunities in Communication and Media
Cumbria College of Art and Design

Sociology - Media, Culture and Society - Joint Honours
Buckinghamshire Chilterns University College

Video Media Arts
Kent Institute of Art & Design

Video Production and Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Video Production With Film Studies and Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Video Production with Media Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Video Production with Media Studies and Creative Writing
Buckinghamshire Chilterns University College

Video Production with Media Studies and English Studies
Buckinghamshire Chilterns University College

Writing for the Media
University College of St Mark and St John

Zdroj:

http://www.uk-universities.net/Colleges/Programs/Media_Studies-England.html